

**PROTECTIA LEGALA
IMPOTRIVA biSCRIMINARII
§1 POLITICILE PUBLICE FATA DE ROMI**

Protectia legala fmpotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Romani CRISS

- Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii

Str. Buzesti, nr. 19

Sector 1, Bucuresti

Tel: + 4 021 310 70 70; 310 70 60

Fax: + 4 031 815 7623

E-mail: office@romanicriss.org;

Web-site: www.romanicriss.org

Traducere Tn limba engleza: Cezara David

© **Romani CRISS 2007**

Toate drepturile rezervate

Prezenta publicatie si parti componente ale acesteia nu pot fi reproduse decat in scop educativ sau ne-comercial. Informatiile din aceasta publicatie nu pot fi reproduse Tn scop comercial sub nici o forma, fara consimtamentul expres Tn scris al Romani CRISS.

Contributii si multumiri

Acest Raport a fost scris de Av. Marian Mandache, Margareta Matache, Cristi Mihalache si Madalin Morteau. Prezentul Raport este parte componenta a proiectului implementat de Romani CRISS - Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii, „TRAILER: Actiuni Transnationale de Dezvoltare de politici si/sau Replici Legale Tn Lupta Tmpotriva Discriminarii bazate pe origine rasiala sau Etnica, religie sau Credinta, Dizabilitati, Varsta si Orientare sexuala" - finantat de Comisia Europeana si implementat de European Dialogue din Marea Britanie, Tn parteneriat cu Romani CRISS, Romani Baht din Bulgaria, Pavee Point din Irlanda, Centrul pentru Drepturi Civile si Drepturile Omului din Slovacia.

Romani CRISS doreste sa aduca multumiri pentru contributia valoroasa pe care si-au adus-o la activitatile Romani CRISS, furnizand informatii, desfasurand deplasari si vizite de monitorizare Tn comunitatile de romi, institutii publice sau instante de judecata, activitati de consiliere si interviuri, contacte cu avocati si reprezentanti ai institutiilor publice, filme documentare, urmatoarelor persoane: Liviu Daraban, Cezara David, Vasile Galbea, Oana Mihalache, Stanica Taba, Adrian Vasile si monitorilor locali de drepturile omului: Alexandru Balog, Maria Bogatu (Enache), Nicu Ion Stoica, Alin Banu, Sorin Bratu, Vinetu Duman, Florin Dura, Dinu Iuonas, Mihai Mitica, Carmen Marcu, Marcela Moldovan, Dima Mihaly, Dan Raea, Larisa Schifirnet, Rudai Vasile, Robert Janos Vaszi.

Pentru sprijinul acordat Tn munca de monitorizare, de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi si a situatiilor de violenta, Romani CRISS multumeste urmatoarelor persoane: Costel Bercus, Nicoleta Bitu, Florin Botonogu, Gruia Bumbu, Gabriel Dandoci, Marian

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Daragiu, Gelu Duminica, Nicolae Gheorghe, Dezideriu Gergely, Delia Grigore, Iustina Ionescu, Istvan Haller, Georgian Lunca, David Mark, Isabela Mihalache, Viktoria Mohacsi, Mihai Neascu, Ciprian Necula, Mona Nicoara, Valeriu Nicolae, Iulius Rostas, Simion Samir, Mircea Toma, Dana Varga.

De asemenea, Romani CRISS multumeste urmatoarelor avocati pentru asistenta juridica acordata victimelor Tncalcarii drepturilor omului, Tn special d-lor: Liliana Barabas (Baroul Suceava), Cristina Began (Baroul Brasov), Liviu Began (Baroul Brasov), Adina Buciuman (Baroul Cluj), Laura Bursuc (Baroul Neamt), Carmen Ciocan (Baroul Tulcea), Miruna Dacu (Baroul Timis), Meda Grama (Baroul Mures), Corina Ionel (Baroul Mures), Florin Kovacs (Baroul Timis), Dorina Lazar (Baroul Neamt), Ion Lazar (Baroul Bucuresti), Florica Marginean (Baroul Hunedoara), Liviu Matriceala (Baroul Iasi), Ovidiu Mesesan (Baroul Cluj), Catalin Muti (Baroul Bucuresti), Alin Nastea (Baroul Bihor), Ana Maria Petrescu (Baroul Dolj), Carmen Popi (Baroul Constanta), Catalina Nistor (Baroul Bucuresti), Ovidiu Podaru (Baroul Cluj), Dorina Razusi (Baroul Iasi), Cristian Saperu (Baroul Bucuresti).

Pentru finantarea publicarii acestui raport suntem profund recunoscatori Comisiei Europene si European Dialogue.

Cuprins

Cuvant inainte.	11
Capitolul I: Cadrul legal privind protectia fmpotriva discriminarii (autor: Madalin Morteau).	15
Precizari prealabile asupra capitolului.	15
Sectiunea I: Sistemul Organizatiei Natiunilor Unite (ONU) privind protectia Tmpotriva discriminarii.	17
1.1.1. Declaratia Universale a Drepturilor Omului.	17
1.1.2. Pactele international cu privire la drepturile omului	18
1.1.3. Conventia internationala privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala.	20
1.1.4. Conventia asupra eliminarii tuturor formelor de discriminare fata de femei.	24
1.1.5. Conventia Tmpotriva torturii si altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.	
Sectiunea a 1.2.-a: Sistemul Consiliului Europei privind protectia Tmpotriva discriminarii.	29
1.2.1. Privire de ansamblu asupra Consiliului Europei	29
1.2.2. Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale si Curtea Europeana a Drepturilor Omului.	31
1.2.3. Considerente teoretice cu privire la articolul nr.14 din Conventia europeana si Protocolul nr. 12.	33
Sectiunea a 1.3.-a: Sistemul romanesc privind protectia Tmpotriva discriminarii.	35
1.3.1. Garantii constitutional privind protectia Tmpotriva discriminarii si aplicabilitatea normelor international Tn dreptul intern	35

1.3.2. Ordonanta de Guvern nr. 137/2000, privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare, cu modificarile si completarile ulterioare. **40**

Capitolul II: Initiativele guvernamentale sj interguvernamentale privind Tmbunatatirea situatiei romillor: o abordare din perspectiva drepturilor omului (autoare: Margareta Matache) 47

Sectiunea 11.1: Initiativele privind imbunatatirea situatiei romillor la nivel national si international. 47

11.1.1. Considerente generate. 47

11.1.2. Informatii generate despre initiativele care fac referire la romi.

11.1.2.1 Strategia Guvernului Romaniei pentru Imbunatatirea Situatiei Romilor. 48

11.1.2.2. Deceniul de Incluziune a Romilor. 49

11.1.2.3. Planul deActiune pentru Imbunatatirea Situatiei Romilor si Sinti Tn spatiul OSCE 49

11.1.2.4 Memorandumul Comun Tn Domeniul Incluziunii Sociale. 49

Sectiunea a II-a: Analiza initiativeilor privind Tmbunatatirea situatiei romillor la nivel national si international. 52

11.2.1. Strategia de Imbunatatire a Situatiei Romilor ... 52

11.2.1.1. Rapoartele de evaluare asupra implementarii Strategiei. 53

11.2.1.2 Reglementari Tndreptate Tmpotriva discriminarii existente Tn textul modificat si completat al Strategiei. 55

11.2.1.3. Directii de actiune. 56

11.2.1.4. Structuri si Participarea romilor. 65

11.2.2. Deceniul de Incluziune a Romilor. 67

11.2.3. Planul OSCE. 69

11.2.4. Memorandumul Comun Tn Domeniul Incluziunii Sociale. 71

Capitolul III - Rapoartele international privind Romania 76

(autori: Marian Mandache si Cristi Mihalache)

Capitolul IV. Concluzii. 112

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

*"Sunt cei care ii intreaba pe adeptii drepturilor civile:
Cand veti fi multumiti? Nu vom fi niciodatp multumiti cat
timp trupurile noastre, obosite dupa o calatorie, nu pot sa
se odihneasca in motelurile de pe autostrada sau in
hotelurile din orașe. Nu putem fi multumiti cat timp
populatia de culoare are dreptul la mișcare atata vreme
cat se muta dintr-un ghetou mai mic intr-unul mai mare.
Nu putem fi multumiti vreodata cat timp un negru din
Mississippi nu poate vota și un negru din New York crede
ca nu are de ce sa voteze. Nu, nu, nu suntem multumiti și
nu vom fi multumiti decat atunci cand justitia va curge in
valuri și dreptatea va fi precum un curent puternic" (trad.
neoficiala Romani CRISS)."*

In Romania, organizatia Romani CRISS a avut, foarte des, un rol incomod, criticand institutiile publice atunci cand acestea au aplicat tratamente diferite Tn ceea ce privea comunitatile de romi, raportand diverselor organisme de drepturile omului nationale si international situatiile de discriminare, abuz si violenta. Tn acelasi timp, organizatia noastra a Tncercat sa si sprijine autoritatile atunci cand acestea au Tncercat sa produca o schimbare a situatiei romilor.

¹ Martin Luther King, "I Have a Dream - Address at March on Washington, **August 28, 1963. Washington, D.C** () *"There are those who are asking the devotees of civil rights, "When will you be satisfied?" We can never be satisfied as long as our bodies, heavy with the fatigue of travel, cannot gain lodging in the motels of the highways and the hotels of the cities. We cannot be satisfied as long as the Negro's basic mobility is from a smaller ghetto to a larger one. We can never be satisfied as long as a Negro in Mississippi cannot vote and a Negro in New York believes he has nothing for which to vote. No, no, we are not satisfied, and we will not be satisfied until justice rolls down like waters and righteousness like a mighty stream";*

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Acest lucru s-a realizat, fie oferindu-le exemple de buna practica, preluate apoi si dezvoltate Tn cadru institutional (cum ar fi institutia mediatorului sanitar), fie actionand ca parteneri Tn diferite proiecte.

Avand Tn vedere misiunea Romani CRISS de a contribui la promovarea si respectarea drepturilor omului pentru natiunea romilor, si Tn 2006 am documentat si monitorizat cazuri de discriminare, abuz si violenta Tmpotriva romilor. Si nu au fost putine, si nici izolate.

Cazurile au fost semnalate Tn aproape toate domeniile vietii publice, de la conduita lucratorilor de politie la Tncalcarea dreptului la locuinta adecvata, de la discursul rasist la segregarea Tn educatie. Aceste cazuri reflecta eforturile depuse la nivel local de catre Reteaua de Monitori Locali de Drepturile Omului dezvoltata de Romani CRISS Tnca din 2002. Aceste organizatii, prin cazurile semnalate, au sprijinit Romani CRISS sa argumenteze institutiilor din Romania nevoia de imbunatatire a cadrului legal, sa puna pe agenda institutiilor nationale si organismelor internationale problematica romilor. Aceasta responsabilitate a revenit organizatiilor Sanse Egale, Salaj; Amaro Suno, Dolj; Romano Suno, Cluj; Romii Romascani, Neamt; Roma ACCESS Tomis, Constanta; Asociatia Romilor Buzoieni, Buzau; Asociatia Romii Tn Europa, Gorj; Fundatia Ruhama, Oradea; Asociatia Zurale Terne, Satu Mare; Divano Romano, Botosani; Asociatia Romilor Ursari; Roma Heart, Brasov; Pro Nobis, Covasna.

In Romania s-au produs progrese extrem de importante, Tn sensul Tn care avem la dispozitie instrumente legale mai performante pentru a combate si sanctiona discriminarea si abuzurile Tmpotriva romilor. Din pacate, Tn pofida Tmbunatatirii cadrului legal, nu a fost semnalata o Tmbunatatire si Tn ceea ce priveste atitudinile reprezentantilor institutiilor fata de romi, Tn perioada 2005-2006 inregistrandu-se acte grave de abuz si discriminare savarsite de catre autoritatile locale fata de romi.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Sarcina organizatiilor de drepturile omului, inclusiv a Romani CRISS si a monitorilor locali de drepturile omului, a fost una foarte sensibilă, dat fiind faptul că, în 2005 -2006, Romania depunea „eforturi” pentru a îndeplini criteriile impuse de Uniunea Europeana în diferite domenii, inclusiv criteriul politic privind protectia minoritatilor nationale.

Ministrul Administratiei si Internelor considera legale abuzurile politistilor fata de romii din cartierul Apalina, Reghin. Pe de o parte, era dator să Romani CRISS să semnaleze autoritatilor astfel de incidente, extrem de grave, și, mai mult decât atât, să le condamne și să ceară sancționarea celor vinovați. Pe de altă parte, jurnalistii, institutiile publice ne-au acuzat că interesul nostru este să punem în pericol integrarea Romaniei în Uniunea Europeana. Problema cea mai gravă și care reflectă, totodată, lipsa de luciditate, este că nimeni nu s-a gândit că, de fapt, Ministerul pune în pericol integrarea, nesancționând abuzurile politistilor din plan local. Mai mult decât atât, însuși statul de drept era pus în pericol printr-o asemenea abordare.

O altă sarcină destul de grea pe care o au activistii de drepturile omului este legată de înțelegerea oamenilor de rând, reprezentantilor institutiilor, ai mass media, în ceea ce privește „nedreptatea” în cazul neaplicării principiului neutralității prin revendicările speciale pentru minorități (în cazul nostru pentru romi); este dificil de înțeles de ce locurile speciale la facultăți, licee nu sunt acte discriminatorii.

În realitate însă, este destul de evident faptul că multe dintre nedreptățile la care sunt supuși romii din Romania, de exemplu, sunt diferite de nedreptățile la care sunt supuși majoritarii. Astfel, un părinte roman nu va putea înțelege revolta unui părinte rom care este obligat să își trimită copilul într-o clasă separată pentru romi, unde calitatea educatiei oferite de către cadrele didactice este și foarte slabă. Nu va înțelege nici nedumerirea unui părinte rom care dorește să își trimită copilul la un liceu privat, dar nu poate, numai pentru simplu motiv că părintii romani ai elevilor înscriși la acel liceu nu sunt de acord.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Pentru astfel de situatii sunt necesare mecanisme de protectie a minoritatilor impotriva unor posibile nedreptati; In nici un caz, nu este vorba despre niste privilegii nedrepte, ci, mai degraba, despre compensarea unor dezavantaje injuste.

Romani CRISS va continua sa lupte pentru apararea drepturilor omului pana cand copiii romi vor beneficia de un tratament egal In scoli, pana cand conduita fortelor de ordine va fi nediferentiata pe criteriile etnice, pana cand tinerii romi vor intra In localuri publice, la fel ca si ceilalti cetateni. Si, la fel ca Martin Luther King, nu vom fi satisfacuti pana cand mobilitatea romilor nu se va mai produce dintr-un ghetou mai mic intr-unul mai mare, ci din ghetou In societate.

Margareta Matache, director executiv,

Romani CRISS

Cuvant Tnainte

Cea mai mare atentie Tn domeniul dreptului international privind drepturile omului a fost acordatS drepturilor persoanelor/individizilor. Adesea, indivizii apartinand unei minoritSti, nu se bucurS, din pScate, Tn totalitate de drepturile si libertatile ce le apartin deoarece sunt discriminati pe baza identitStii lor etnice, religioase sau lingvistice. In cele mai multe situatii, reglementarile non-discriminatorii nu sunt suficiente pentru a asigura minoritStilor egalitate deplinS si efectivS. Interzicerea discriminarii rezulta Tn egalitate Tn fata legii, dar nu asigura egalitatea Tn fapt, Tn mod necesar.

Este important sa accentuam ca majoritatea statelor recunosc multe dintre minoritatile ce locuiesc pe teritoriul lor. "Minoritate" este evident, la un anumit nivel, un termen care este Tn contradictie cu eel de "majoritate". DacS distinctia majoritate/minoritate se face pe criterii numerice, saracii si femeile, desi discriminati Tn viata cotidianS, nu sunt minoritati (din moment ce sunt numeric majoritari). Daca distinctia se face Tn functie de accesul la puterea economics, politics si educationalS, atunci anumite minoritati - cum ar fi cei bogati - sunt foarte puternice. CateodatS, alte tipuri de minoritati pot fi puternice Tn alte moduri, desi aceasta putere este deseori contestatS.

Mai mult decat orice grup, romii se confruntS cu probleme presante si imediate de excludere sistematica din societatile Tn care traiesc, incluzand discriminarea Tn diferitele domenii ale vietii, accesul la educatie, loc de muncS, sanatate, bunuri si servicii, pentru care remediarea legala este asiguratS Tn relativ putine cazuri. Totusi, romii sunt vizati Tn parte pentru ca apartin unei comunitati care a fost, din punct de vedere istoric, marginalizata si impiedicatS sS se dezvolte conform intereselor sale proprii.

Europa a aflat, Tn mod repetat, costurile esecului Tn protejarea minoritatilor nationale de abuz. Poate nu Tn mod surprinzator, avand Tn vedere istoria sa, decizia Uniunii Europene de a accentua

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

"respectul pentru protectia minoritatilor" ca unui din criteriile politice de baza pentru aderare a stimulat considerabil interesul si activitatea Tn randul guvernelor si a societatii civile. Protectia minoritatilor este o chestiune Tmportanta pe agenda, atat la nivel european, cat si national, fiind adoptata o varietate de initiative legale si politice pentru imbunatatirea sansele minoritatilor rasiale sau etnice Tn Europa.

In ceea ce priveste problematica discriminarii, merita mentionat ca, Tn anumite conditii, aceasta imbraca forme grave. In principiu, o incalcare a drepturilor omului, Tn anumite circumstante, discriminarea poate produce efecte ireversibile. In cauza Asiaticilor Est Africani vs. Marea Britanie, fosta Comisie Europeana a Drepturilor Omului a pronuntat prima decizie a unei instante internationale prin care s-a precizat ca discriminarea poate constitui una din formele de „tratament degradant” interzise ca parte a dreptului de a nu fi supus torturii.

In anul 2005, Tn cauza Moldovan si altii vs. Romania, Curtea Europeana a Drepturilor Omului a reiterat prin Decizia nr.2 ca discriminarea rasiala la care au fost supusi reclamantii Tn mod public, prin modul Tn care li s-au solutionat plangerile de catre diferite autoritati si conditiile de viata la care au fost supusi, constituie o interferenta cu demnitatea umana care, Tn circumstantele speciale ale acestui caz, au dus la „tratament degradant”, Tn sensul articolului 3 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului.

In acest context, raportul Romani CRISS trebuie privit dintr-o perspectiva mai larga, depasind limitele perimetrului national. Urmarind cadrul legal Tn materia non-discriminarii, atentia este atrasa asupra perspectivelor institutiilor internationale cu privire la un subiect, care a facut Tn mod constant, obiectul dezbaterilor, al controverselor, al contradictiilor si al politicilor publice din Romania cu privire la imbunatatirea situatiei romilor.

Raportul are aderenta, cu siguranta, Tn randul practicienilor de drept insa, Tn acelasi timp, se adreseaza actorilor care pot genera politici publice. Particularitatea sa este data de abordarea care, de altfel, caracterizeaza doua puncte de vedere aparent opuse, care Tn

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

practica se intrepatrund: pe de o parte eel care identified problema romilor ca fiind preponderent sociala cu nuante economico-educative si sanitare, cu o oarecare tenta de excludere sociala si eel care argumenteaza lipsa accesului sau blocajul la drepturi fundamentale al persoanelor apartinand minoritatii romilor.

Romani CRISS pune Tn evidenta o perspectiva interguvernamentala referitoare la situatia romilor din Romania si aduce propria perceptie rezultata din experienta de zi cu zi, a unei organizatii a carei activitate se desfasoara Tn comunitate, acolo unde posibile abuzuri si discriminari se manifeste Tn cele mai diverse forme. Nu Tn ultimul rand, o perspectiva non-guvernamentala este expusa cu privire la initiativele privind imbunatatirea situatiei romilor.

Experienta Romani CRISS Tn domeniu este de notorietate, atat Tn plan national, cat si international. Cu siguranta, acest raport se constituie intr-un instrument util de monitorizare, care atrage atentia asupra unor aspecte critice, complexe, dificile si chiar sensibile. Cu certitudine, un document de referinta.

*Dezideriu Gergely, Membru al Colegiului Director
Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii*

CAPITOLUL I:

Cadrul legal privind protectia Tmpotriva discriminarii

Precizari prealabile asupra capitolului

Prezentul capitol urmareste realizarea unei prezentari asupra catorva dintre normele de protectie a drepturilor omului, reglementate Tn cadrul sistemul Organizatiei Natiunilor Unite, Consiliului Europei, precum si Tn sistemul juridic romanesc.

Astfel, au fost analizate cu precadere acele norme pe care Romani CRISS le utilizeaza, Tn mod frecvent, Tn instrumentarea cazurilor de incalcare a drepturilor omului si care pot fi utilizate si de alte organizatii neguvernamentale interesate Tn combaterea discriminarii.

In sistemul de protectie garantat de Organizatia Natiunilor Unite s-a tratat Declaratia Universala a Drepturilor Omului, Pactul international cu privire la drepturile economice, sociale si culturale, Pactul international cu privire la drepturile civile si politice, Conventia internationala privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala, Conventia asupra eliminarii tuturor formelor de discriminare fata de femei, precum si Conventia Tmpotriva torturii si altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. De asemenea, au fost evidentiata mecanismele de monitorizare, instituite Tn baza acestor norme, precum si competenta acestora Tn monitorizarea implementarii normelor de catre statele parti.

In sistemul Consiliului Europei s-a urmarit evidentierea Conventiei pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, respectiv a Curtii Europene a Drepturilor Omului, astfel cum a fost amendata prin Protocolul nr. 11.

Nu Tn ultimul rand, s-a incercat o analiza asupra prevederilor care garanteaza protectia impotriva discriminarii, din legea

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

fundamentala a statului roman, revizuita în anul 2003, și s-au trecut în revista dispozițiile legii naționale antidiscriminare, principalul instrument intern în ceea ce privește prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

La elaborarea capitolului s-au avut în vedere atât prevederile legale în materie, cât și operele unor iluștrii juristi în materie de drepturile omului.

Sectiunea 1.1: Sistemul Organizatiei Natiunilor Unite (ONU) privind protectia Tmpotriva discriminarii

1.1.1. Declaratia Universale a Drepturilor Omului

Declaratia Universala a Drepturilor Omului a fost adoptata, la data de 10 decembrie 1948, sub forma de Rezolutie, Tn cadrul Sesiunii a III-a a Adunarii Generale a ONU² constituind punctul de plecare al unei vaste actiuni de elaborare a instrumentelor juridice Tn cadrul ONU³. Chiar din Preambul, Declaratia porneste de la conceptia ca "fundamentul libertatii, dreptatii si pacii Tn lume", il constituie "recunoasterea demnitatii inerente tuturor membrilorfamiliei umane si a drepturilor lor egale si inalienabile"⁴. Astfel, statele membre ale Declaratiei se angajeaza ca, Tn cooperare cu Organizatia Natiunilor Unite, sa promoveze "respectul universal si efectiv al drepturilor omului si al libertatilor fundamentale"⁵.

Declaratia Universala a Drepturilor Omului cuprinde Tn continutul sau doua mari categorii de drepturi, respectiv drepturi civile si politice (art. 3 - 21) si drepturi economice, sociale si culturale (art. 22 - 27)⁶.

In cele ce urmeaza ne vom referi, Tn special, la prevederile art. 2 din Declaratie, care nu admite Tn exercitarea drepturilor si libertatilor

² Declaratia a fost adoptata prin Rezolutia nr. 217/A/III din 10 decembrie 1948;

³ Pentru detalii a se vedea Victor Duculescu, *Protectia Juridica a Drepturilor Omului - mijloace interne si internationale*, Editura Lumina Lex, Bucuresti, pag. 66 si urm;

⁴ Citat din Declaratia Universala a Drepturilor Omului;

⁵ Idem;

⁶ Pentru detalii cu privire la cele doua mari categorii de drepturi, a se vedea pe larg textul Declaratiei Universale a Drepturilor Omului disponibil si in lucrarea "Principalele instrumente internationale privind drepturile omului", vol I, *Instrumente universale*, Institutul Roman pentru Drepturile Omului, Editia a sasea revizuita si adaugita, Bucuresti, 2003, pag. 5 - 11; De asemenea, a se vedea si Nicolae Purda, *Protectia Drepturilor Omului - Mecanisme interne si internationale*, Editura Lumina Lex, Bucuresti, 2001, pag. 77 si urm, precum si Bianca Selejan - Gutan, *Protectia Europeana a Drepturilor Omului*, Editia 2, Editura C.H.Beck, Bucuresti, 2006, pag. 7 si urm;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

existenta vreunei "deosebiri" pe baza anumitor criterii, respectiv ale art. 7, care fac referire la dreptul la egalitate în fata legii și la o protectie egala impotriva oricarei discriminari.

Astfel, potrivit articolului 2 alin. 1 din Declaratie, "Fiecare (om, fiinta umana - n.a.) se poate prevala de toate drepturile și de toate libertatile proclamate în prezenta Declaratie, fara nici o deosebire, în special de rasa, de culoare, de sex, de limba, de religie, de opinie politica sau de orice alta opinie, de origine nationala sau sociala, de avere, de nastere sau decurgand din orice alta situatie"⁷. De asemenea, deosebirea nu va fi bazata nici pe "statutul politic, juridic sau international al tarii sau al teritoriului de care apartine o persoana, fie aceasta tara sau teritoriu independente, sub tutela, neautonome sau supuse unei limitari oarecare a suveranitatii"⁸.

Cu referire la protectia egala a legii, respectiv impotriva discriminarii, articolul 7 din Declaratie prevede faptul ca "Toti oamenii sunt egali în fata legii și au dreptul fara deosebire la o protectie egala a legii", precum și "...la o protectie egala împotriva oricarei discriminari...și împotriva oricarei provocari la o astfel de discriminare".

1.1.2. Pactele internationale cu privire la drepturile omului

În cadrul celei de a XXI -a sesiuni, Adunarea Generala a ONU a adoptat și deschis spre semnare⁹ pactele internationale referitoare la drepturile omului, respectiv **Pactul international cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC)** și **Pactul international cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP)**¹⁰.

⁷ Citat din textul art. 2 alin. 1 al Declaratiei Universale a Drepturilor Omului; Art. 2 al Declaratiei stabileste, alaturi de art. 1, 22 și 28, fundamentele cu valoare de principiu pe care se înalta întregul edificiu al drepturilor și libertatilor consacrate; Pentru detalii a se vedea Stelian Scaunas, *Dreptul international al drepturilor omului*, Editura All Beck, Bucuresti, 2003, pag. 28;

⁸ Citat din prevederile art. 2 alin. 2 din Declaratia Universala;

⁹ Prin Rezolutia 220 /A/XXI din 16 decembrie 1966;

¹⁰ Romania a ratificat cele doua pacte la 31 octombrie 1974, prin Decretul nr. 212/1974, publicat în Buletinul Oficial, nr. 146 din data de 20 noiembrie 1974;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Cele doua pacte au intrat în vigoare în primul trimestru al anului 1976¹¹, după depunerea la Secretarul General al Națiunilor Unite, al celui de-al 35-lea instrument de ratificare, potrivit prevederilor art. 27 alin 1 (din PIDESC), respectiv art. 49 alin. 1 (din PIDCP).

Având statutul de tratate internaționale, cele doua Pacte creează obligații juridice pentru statele părți. Astfel, problemele legate de respectarea și recunoașterea drepturilor garantate în conținutul celor doua Pacte nu mai tin exclusiv de jurisdicția internă a statelor, ci devin probleme de interes internațional¹².

Protectia împotriva discriminării este garantată în cele doua pacte în conținutul art. 2 alin. 2 (PIDESC) și art. 26 (PIDCP). Astfel, articolul 2 alin. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, prevede faptul că "statele părți... se angajează să garanteze că drepturile enunțate... vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare".

De asemenea, art. 26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice prevede că "Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare".

Odată cu adoptarea Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice a fost adoptat și Protocolul sau facultativ (în aceeași zi), acesta fiind obligatoriu pentru statele părți care ratifică Pactul. Prin ratificarea Protocolului, statele recunosc competența Comitetului Drepturilor Omului, mecanism instituit în conținutul Pactului, de a primi și

¹¹ PIDESC a intrat în vigoare la data de 3 ianuarie 1976, iar PIDCP la data de 23 martie 1976;

¹² Pentru detalii a se vedea Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 9;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

examina plangeri (comunicari) din partea persoanelor fizice aflate sub jurisdicia sa, care pretind a fi victimele unei violari a drepturilor enuntate Tn Pact¹³.

Cat priveste Pactul international cu privire la drepturile economice, sociale si culturale, acesta nu cuprinde prevederi referitoare la un sistem de plangeri individuale sau interstatale, solicitand, Tnsa, statelor parti, sa prezinte rapoarte cu privire la masurile adoptate de acestea, respectiv asupra progreselor realizate Tn ceea ce priveste respectarea drepturilor recunoscute Tn Pact. Rapoartele vor fi adresate Secretarului general al Organizatiei Natiunilor Unite care le va transmite spre examinare Consiliului Economic si Social (ECOSOC)¹⁴.

1.1.3. Conventia internationala privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala

Conventia internationala privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala a fost adoptata si deschisa spre semnare de catre Adunarea Generala a Natiunilor Unite, prin Rezolutia nr. 2106 (XX) din data de 21 decembrie 1965¹⁵, avand la baza principiul egalitatii Tn

¹³ Pentru detalii a se vedea pe larg Nicolae Purda, op. cit., pag. 83; Romania a ratificat Protocolul la 28 iunie 1993, prin Legea nr. 39, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 193 din 30 iunie 1993; Prin aderarea la Protocol, statul roman a declarat ca, examinarea comunicariilor persoanelor fizice, daca probelele in cauza sunt in curs de examinare sau au fost examinate in cadrul unei alte proceduri internationale de investigare si solutionare, nu revin Comitetului Drepturilor Omului, potrivit art. 5 pet. 2, lit. a din Protocol; Cel de-al doilea Protocol facultativ la Pactul international cu privire la drepturile civile si politice vizeaza abolirea pedepsei cu moartea si a fost deschis spre semnare la data de 15 decembrie 1989, intrand in vigoare in data de 11 iulie 1991 (Romania a ratificat Protocolul prin Legea nr. 7 din 1991, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 18 din 26 ianuarie 1991);

¹⁴ In anul 1985 s-a creat de catre Consiliul Economic si Social, Comitetul pentru drepturile economice sociale si culturale, care si-a inceput activitatea in anul 1987. Comitetul este format din 18 experti alesi de ECOSOC cu titlu personal, avand rolul de a asista ECOSOC in examinarea rapoartelor sale; Pentru detalii a se vedea pe larg Stelian Scaunas, op. cit., pag. 48 si Bianca Selejan Gutan, op. cit. pag. 12;

¹⁵ Conventia a intrat in vigoare la 4 ianuarie 1969, potrivit dispozitiilor articolului 19, respectiv "in cea de-a treizecea zi de la data depunerii la Secretarul general al Organizatiei Natiunilor Unite al celui de-al douzeci si saptelea instrument de ratificare sau de aderare"; Romania a aderat la Conventie la 14 iulie 1970, prin Decretul nr. 345, publicat in "Buletinul Oficial al Romaniei", Partea I, nr. 92 din 28 iulie 1970;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

fata legii, precum si dreptul persoanelor la o protectie egala Tmpotriva oricarei discriminari si incitari la discriminare.

In Preambulul Conventiei se reafirma si faptul ca discriminarea intre fiintele umane pentru motive de rasa, culoare sau origine etnica constituie "un obstacol Tn calea relatiilor pasnice de prietenie intre natiuni, fiind susceptibila sa tulbure pacea si securitatea popoarelor, precum si coexistenta armonioasa a persoanelor Tn cadrul acelu stat".

Articolul 1 al Conventiei defineste "discriminarea rasiala" ca fiind "orice deosebire, excludere, restrictie sau preferinta intemeiata pe rasa, culoare, ascendenta sau origine nationala sau etnica, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoasterea, folosinta sau exercitarea, Tn conditii de egalitate, a drepturilor omului si a libertatilor fundamentale Tn domeniile: politic, economic, social si cultural sau Tn oricare alt domeniu al vietii publice".

In sensul Conventiei nu sunt considerate ca fiind masuri de discriminare rasiala, "masurile speciale luate cu singurul scop de a se asigura cum se cuvine progresul unor grupuri rasiale sau etnice sau unor indivizi avand nevoie de protectia care poate fi necesara pentru a le garanta folosinta si exercitarea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale Tn conditii de egalitate"¹⁶. Conditia ca masurile sa nu fie considerate discriminare rasiala o constituie incetarea valabilitatii acestora dupa realizarea scopurilor pentru care au fost adoptate.

Statele parti ale Conventiei condamna discriminarea rasiala, angajandu-se sa adopte o politica menita sa elimine orice forma de discriminare rasiala. In acest scop, fiecare stat parte se angajeaza "sa nu recurga la acte sau practici de discriminare rasiala" si sa adopte masuri, astfel incat toate institutiile si autoritatile publice, nationale si locale sa se conformeze acestui angajament. De asemenea, statele parti se angajeaza sa nu Tncurajeze, sa nu apere si sa nu sprijine

¹⁶Citat din art. 1 pet. 4 al Conventiei internationale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

discriminarea rasiala, dar sa adopte masuri eficace pentru reexaminarea politicilor guvernamentale, nationale si locale si sa abroge orice dispozitie legala "avand drept efect crearea discriminarii rasiale sau perpetuarea ei, acolo unde exista". Interzicerea discriminarii rasiale va trebui realizata de catre fiecare stat parte la Conventie, prin toate mijloacele corespunzatoare, inclusiv prin masuri legislative.

In continutul art. 3 al Conventiei este condamnata "segregatia rasiala", Tn acest sens statele parti angajandu-se sa previna, sa interzica si sa elimine, pe teritoriile tinand de jurisdicia lor, toate practicile de aceasta natura.

Articolul 5 al Conventiei obliga statele parti sa ia toate masurile necesare Tn vederea interzicerii si eliminarii oricaror forme de discriminare rasiala, respectiv sa garanteze dreptul fiecărei persoane la egalitate Tn fata legii, Tn folosinta urmatoarelor drepturi: dreptul la un tratament egal Tn fata tribunalelor si a oricarui alt organ de administrare a justitiei; dreptul la securitatea persoanei si la protectia statului impotriva violentelor sau maltratarilor, fie din partea functionarilor guvernului, fie a oricarui individ, grup sau institutie; drepturi politice; drepturi civile (dintre care enumeram: dreptul de a circula liber si de a-si alege resedinta Tn interiorul unui stat, dreptul la cetatenie, dreptul la libertate de gandire, constiinta si religie, la libertate de opinie si de exprimare, etc); drepturi economice, sociale si culturale (dintre care enumeram: dreptul la munca, la protectia impotriva somajului, dreptul la o locuinta, la sanatate, la Tngrijire medicala, la securitate sociala si servicii sociale, dreptul la educatie, etc), precum si dreptul de acces la toate locurile si serviciile destinate folosintei publice (mijloace de transport, hoteluri, restaurante, cafenele, spectacole, parcuri).

Partea a doua a Conventiei instituie un Comitet pentru eliminarea discriminarii rasiale, compus din optsprezece experti cunoscuti pentru Tnalta lor moralitate si impartialitate, care sunt alesi

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

de catre statele parti la Conventie, din randul cetatenilor lor, si care Tsi exercita functiile cu titlu individual¹⁷.

Comitetul are ca atributii, pe de o parte, examinarea rapoartelor prezentate de statele parti la Conventie, iar pe de alta parte, primirea si examinarea sesizarilor provenind de la indivizi aflati sub jurisdicia statelor care recunosc competenta Comitetului¹⁸.

Astfel, potrivit art. 9 din Conventie, "Statele parti se angajeaza sa prezinte Secretarului general al Organizatiei Natiunilor Unite, pentru examinarea de catre Comitet, un raport asupra masurilor de ordin legislativ, judiciar, administrativ sau altele pe care le-au adoptat si care pun Tn aplicare dispozitiile prezentei Conventii...". De asemenea, potrivit art. 14, "Orice stat parte poate declara, Tn orice moment, ca recunoaste Comitetului competenta de a primi si examina comunicari emanand de la persoane sau grupuri de persoane tinand de jurisdicia sa, care se plang de a fi victime ale violariL.vreunuia dintre drepturile enuntate Tn prezenta Conventie. Comitetul nu primeste nici o comunicare privind un stat parte care n-a facut o astfel de declaratie".

Conditiiile ce trebuie indeplinite astfel meat Comitetul sa poata primi si examina plangeri adresate de catre persoane sau grupuri de persoane sunt urmatoarele: persoanele sa se afle sub jurisdicia statului reclamat; statul reclamat sa fie parte la Conventie, respectiv sa fi facut o declaratie cu privire la recunoasterea competentei Comitetului de a primi si examina plangeri de la persoane individuale; plangerea adresata sa nu fie anonima, iar toate caile interne sa fie epuizate¹⁹.

In situatia Tn care un stat parte considera ca un alt stat parte nu aplica dispozitiile Conventiei, primul poate atrage atentia Comitetului pentru eliminarea discriminarii rasiale cu privire la respectiva neaplicare²⁰.

¹⁷ Pentru detalii a se vedea prevederile art. 8 din Conventie, disponibil si in lucrarea "Principalele instrumente internationale privind drepturile omului", vol I, Instrumente universale, Institutul Roman pentru Drepturile Omului, Editia a sasea revizuita si adaugita, Bucuresti, 2003, pag. 64 - 65;

¹⁸ Pentru detalii cu privire la competenta Comitetului pentru eliminarea discriminarii rasiale, a se vedea si Nicolae Purda, op. cit, pag 127, precum si Victor Duculescu, op. cit., pag. 71;

¹⁹ Pentru detalii a se vedea si Stelian Scaunas, op. cit, pag. 49;

²⁰ Art. 11 alin. 1 din Conventie;

1.1.4. Conventia asupra eliminarii tuturor formelor de discriminare fata de femei

Conventia asupra eliminarii tuturor formelor de discriminare fata de femei a fost adoptata si deschisa spre semnare de Adunarea generala a Natiunilor Unite, prin Rezolutia 34/180 din 18 decembrie 1979, intrand Tn vigoare la data de 3 septembrie 1981, potrivit dispozitiilor art. 27 alin 1 din Conventie²¹.

In Preambulul Conventiei se arata faptul ca femeile continua sa fie obiectul unor importante discriminari, Tncalcandu-se astfel principal egalitatii Tn drepturi si al respectului demnitatii umane.

In sensul dat de Conventie, discriminarea fata de femei "vizeaza orice diferentiere, excludere sau restrictie bazata pe sex, care are drept efect sau scop sa compromita ori sa anihileze recunoasterea, beneficiul si exercitarea de catre femei, indiferent de starea lor matrimoniala, pe baza egalitatii dintre barbat si femeie, a drepturilor omului si libertatilor fundamentale, Tn domeniile politic, economic, social, cultural si civil sau Tn orice alt domeniu"²².

Statele parti la Conventie condamna toate formele de discriminare fata de femei, convenind sa duca prin toate mijloacele adecvate o politica vizand eliminarea acestui tip de discriminare.

in acest scop, potrivit art. 2 din Conventie, statele parti se angajeaza: sa Tnscrie Tn constitutiile lor nationale sau Tn alte dispozitii legale corespunzatoare, principiul egalitatii barbatilor si femeilor si sa asigure, pe cale legislative sau pe alte cai adecvate, aplicarea efectiva a acestui principiu; sa adopte masuri legislative si alte masuri corespunzatoare, inclusiv sanctiuni, care sa interzica orice discriminare

²¹ Potrivit art. 27 alin. 1, "Prezenta Conventie va intra in vigoare in a treizecea zi care va urma depunerii la Secretarul general al Organizatiei Natiunilor Unite a celui de-al douazecilea instrument de ratificare sau aderare"; Romania a ratificat Conventia la data de 26 noiembrie 1981 prin Decretul nr. 342, publicat in "Buletinul Oficial al Romaniei", Partea I, nr. 94 din 28 noiembrie 1981;

²² Citat din prevederile art. 1 al Conventiei asupra eliminarii tuturor formelor de discriminare fata de femei;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

fata de femei; sa instituie o protectie pe cale jurisdictional^a a drepturilor femeii pe baza de egalitate cu barbatii; sa se abtina de la orice act sau practica discriminatorie fata de femeie si sa se asigure ca autoritatile si institutiile publice se conformeaza acestei obligatii; sa ia toate masurile corespunzatoare pentru eliminarea discriminarii fata de femei de catre o persoana, o organizatie sau o intreprindere; sa ia toate masurile corespunzatoare pentru modificarea sau abrogarea oricarei legi, dispozitii, cutume sau practici care constituie o discriminare fata de femei; sa abroge toate dispozitiile penale care constituie o discriminare fata de femei.

Conventia nu incrimineaza ca fiind un act de discriminare, "adoptarea de catre statele parti a unor masuri temporare speciale, menite sa accelereze instaurarea egalitatii...Tntre barbati si femei", cu conditia ca acestea sa fie abrogate dupa realizarea obiectivelor Tn materie de egalitate de sanse si tratament²³.

Statele parti la Conventie se angajeaza sa ia toate masurile pentru eliminarea discriminarii fata de femei Tn ceea ce priveste educatia acestora, angajarea Tn munca, sanatatea, precum si Tn alte domenii ale vietii economice si sociale²⁴.

Partea a patra a Conventiei reglementeaza egalitatea femeii cu barbatul Tn fata legii si masurile necesare ce trebuie luate de statele parti Tn vederea eliminarii discriminarii fata de femei Tn toate problemele decurgand din casatorie si raporturile de familie.

Prin articolul 17 din Conventie se infiinteaza un "Comitet pentru eliminarea discriminarii fata de femei", format dintr-un numar de 23 de experti, de inalta autoritate morala si competenta Tn domeniile de aplicabilitate ale Conventiei. Expertii sunt alesi de catre statele parti

²³ A se vedea pe larg dispozitiile art. 4 alin. 1 din Conventie;

²⁴ Pentru detalii a se vedea pe larg partea a III-a a Conventiei, disponibila si in lucrarea "Principalele instrumente internationale privind drepturile omului", vol I, Instrumente universale, Institutul Roman pentru Drepturile Omului, Editia a sasea revizuita si adaugita, Bucuresti, 2003, pag. 342 - 346;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

din randul cetatenilor lor si vor functiona cu titlul personal pentru un mandat de 4 ani²⁵.

Comitetul se reuneste, Tn mod normal, pentru o perioada de eel mult 2 saptamani Tn fiecare an, Tn vederea examinarii rapoartelor si prezinta anual un raport Adunarii generale a Organizatiei Natiunilor Unite, prin intermediul Consiliului Economic si Social²⁶. De asemenea, Comitetul poate sa formuleze sugestii si recomandari generale bazate pe examinarea rapoartelor si informatiilor primite de la statele parti (incluse Tn raportul Comitetului, insotite, dupa caz, de observatiile statelor parti). Secretarul general al ONU transmite raportul, spre informare, Comisiei pentru conditia femeii²⁷.

1.1.5. Conventia Tmpotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

Conventia Tmpotriva torturii si altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante a fost adoptata si deschisa spre semnare de Adunarea generala a Natiunilor Unite prin Rezolutia 39/46 din data de 10 decembrie 1984, intrand Tn vigoare la 26 iunie 1987, potrivit dispozitiilor art. 27 alin. 1 din Conventie²⁸.

In sensul dat de Conventie, prin "tortura" se desemneaza orice act prin care se provoaca unei persoane, cu intentie, o durere sau suferinta puternice, de natura fizica sau psihica, Tn special cu scopul de a obtine, de la aceasta persoana sau de la o persoana terta, informatii sau marturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care

²⁵Pentru detalii cu privire la Comitetul pentru eliminarea discriminarii fata de femei, a se vedea art 17 - 22 din Conventie;

²⁶Art. 20 - 21 din Conventie;

²⁷ Idem, art. 21 al Conventiei;

²⁸ Potrivit art. 27 alin. 1 din Conventie, acesta intra in vigoare "in cea de-a treizecea zi dupa data depunerii la Secretarul general al Organizatiei Natiunilor Unite a celui de-al douazecilea instrument de ratificare sau de aderare"; Romania a aderat la Conventie in data de 9 octombrie 1990, prin Legea nr. 19, publicata in "Buletinul Oficial al Romaniei", Partea I, nr. 112 din 10 octombrie 1990;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

aceasta sau o terta persoana l-a comis sau este banuita ca l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei terte persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o forma de discriminare, oricare ar fi ea, atunci cand o asemenea durere sau suferinta sunt provocate de catre un agent al autoritatii publice sau orice alta persoana care actioneaza cu titlul oficial, sau la instigarea sau cu consimtamentul expres sau tacit al unor asemenea persoane.

Fiecare stat parte la Conventie va adopta masuri legislative, administrative, judiciare si alte masuri eficiente pentru a Tmpiedica comiterea unor acte de tortura pe teritoriul de sub jurisdicia sa. Nici o imprejurare exceptional nu poate fi invocata Tn vederea justificarii actelor de tortura, iar fiecare stat parte va veghea ca, din punct de vedere al dreptului penal, actele de tortura sa constituie infractiuni.

De asemenea, potrivit articolului 10 din Conventie, statele parti vor lua masuri pentru a introduce cunostinte si informatii legate de interdictia torturii Tn programele de formare a personalului civil sau militar insarcinat cu aplicarea legilor, a personalului medical, a agentilor autoritatii publice si a altor persoane cu atributii Tn ceea ce priveste paza, interogarea sau tratamentul oricarui individ supus arestului, detinerii sau inchisorii.

Partea a doua a Conventiei stabileste crearea unui Comitet impotriva torturii, compus din 10 experti de Tnalta moralitate si care poseda o competenta recunoscuta Tn domeniul drepturilor omului. Expertii functioneaza cu titlu personal, fiind alesi de catre statele parti. Mandatul acestora are o durata de 4 ani.

Potrivit art. 19 al Conventiei, statele parti vor prezenta Comitetului, prin intermediul Secretarului general al ONU, rapoarte asupra masurilor luate Tn vederea indeplinirii angajamentelor asumate prin Conventie. Statele parti vor prezenta rapoarte suplimentare, la fiecare 4 ani, cu privire la toate masurile noi luate, precum si orice alte rapoarte solicitate de catre Comitet²⁹.

²⁹Ase vedea prevederile art. 19 alin. 1 din Conventie;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Orice stat parte poate declara, Tn orice moment, potrivit art. 22, recunoasterea competentei Comitetului de a primi si examina comunicari prezentate de catre sau Tn numele unor persoane particulare care tin de jurisdicia sa si care pretind ca sunt victime ale unei violari a prevederilor Conventiei.

Nici o comunicare adresata Comitetului de catre o persoana particulara nu va fi examinata decat dupa ce s-a asigurat ca aceeasi chestiune nu a fost sau nu este Tn curs de examinare Tn fata unei alte instante internationale de ancheta sau de reglementare, respectiv ca persoana Tn cauza a epuizat toate caile de recurs interne disponibile (regula nu se aplica Tn situatia Tn care procedurile de recurs depasesc termene rezonabile sau daca este putin probabil ca ele sa satisfaca victima violarii prevederilor Conventiei).

Comitetul impotriva torturii are posibilitatea de a initia o procedura de ancheta, daca acesta primeste din partea unor ONG-uri sau indivizi informatii intemeiate privind practicarea sistematica a torturii pe teritoriul unui stat parte. Comitetul nu are dreptul sa aplice sanctiuni statelor si nici sa propuna masuri de sanctionare, ci doar sa informeze ONU prin intermediul rapoartelor anuale³⁰.

³⁰ Pentru detalii cu privire la atributiile Comitetului impotriva torturii, a se vedea si Victor Duculescu, op. cit. pag. 75 - 77, respectiv Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 15;

Sectiunea a 1.2-a: Sistemul Consiliului Europei privind protectia impotriva discriminarii

1.2.1. Privire de ansamblu asupra Consiliului Europei

La data de 5 mai 1949, la Londra, guvernele Angliei, Frantei, Belgiei, Olandei, Luxemburgului, Italiei, Danemarcei, Norvegiei, Suediei și Irlandei au semnat statutul Consiliului Europei, punând astfel bazele unei organizații interguvernamentale prin care să se reafirme atașamentul "pentru valorile spirituale și morale care sunt moștenirea comună a popoarelor lor și sursa reală a libertății individuale, a libertății politice și a statului de drept, principii care formează baza oricărei democrații autentice"³¹.

Articolul 1 al Statutului prevede în conținutul său că scopul Consiliului Europei este să constituie o mai mare unitate între membrii săi pentru protecția și realizarea idealurilor și principiilor care sunt moștenirea lor comună și pentru facilitarea progresului lor economic și social.

Consiliul Europei reprezintă astăzi principala organizație internațională interguvernamentală la nivel european cu atribuție principală în ceea ce privește consacrarea și apărarea drepturilor omului³². Membrii Consiliului sunt statele Europei care recunosc statutul organizației și care îndeplinesc condițiile cu privire la acceptarea principiilor statului de drept, a principiului potrivit căruia orice persoană aflată sub jurisdicția sa trebuie să se bucure de drepturile și libertățile fundamentale ale omului, precum și a angajamentului de colaborare efectivă la realizarea scopului organizației³³.

³¹Preambulul statutului Consiliului Europei;

³²România este membră a Consiliului Europei din anul 1993; În același an au mai fost primite Estonia, Lituania și Slovenia;

³³Vezi și Stelian Scaunas, op. cit., pag. 55 precum și Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 23 - 24;

Organele Consiliului Europei sunt Comitetul ministrilor, Adunarea Parlamentara, Secretarul general, Congresul autoritatilor locale si regionale din Europa si Comisarul pentru Drepturile Omului.

Astfel, Comitetul ministrilor reprezinta organul decizional al Consiliului Europei, fiind compus din ministrii de externe ai statelor membre sau din reprezentantii diplomatici ai statelor, permanenti la Strasbourg. Deciziile Comitetului sunt transmise guvernelor statelor membre sub forma de "Recomandari" ori sunt incluse in actele internationale cu forta juridica obligatorie pentru statele care le ratifica. Adunarea parlamentara a Consiliului Europei numara 315 membri si 315 supleanti³⁴, alesi sau numiti de parlamentele nationale din cadrul membrilor acestora, dezbaterile si deliberarile Adunarii Parlamentare reprezentand directii pentru activitatea Comitetului de Ministri si exercitand o influenta considerabila asupra guvernelor statelor membre. Adunarea se intruneste de doua ori pe luna pentru o saptamana, in sesiune plenara, reuniunile acesteia, publice, tinandu-se in Palatul Europei din Strasbourg. Adunarea Parlamentara isi alege presedintele si vicepresedintele, si de asemenea, secretarul general al Consiliului Europei si pe adjunctul acestuia, secretarul general al Adunarii, judecatorii Curtii Europene a Drepturilor Omului, respectiv Comisarul Drepturilor Omului.

Secretarul General al Consiliului Europei, printre altele, elaboreaza si raspunde de implementarea Programului de lucru interguvernamental, aprobat de Comitetul ministrilor. Congresul Autoritatilor Locale si Regionale din Europa are menirea de a reprezenta atat colectivitatile locale, cat si pe cele regionale din Europa care aplica prevederile Cartei Autonomiei Locale³⁵.

Comisarul pentru drepturile omului reprezinta o institutie independenta, care functioneaza impartial, si care are drept scop promovarea constiintei si a respectului pentru drepturile omului in statele membre ale Consiliului Europei. Persoana care indeplineste

³⁴ La data de 1 mai 2006;

³⁵ Vezi Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 24 - 25;

functia de comisar pentru drepturile omului este aleasa de Adunarea Parlamentara, pentru un mandat de sase ani fara posibilitatea de a fi reinnoit³⁶.

1.2.2. Conventia pentru apararea drepturilor omului și a libertatilor fundamentale și Curtea Europeana a Drepturilor Omului

Conventia europeana pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale (Conventia europeana a drepturilor omului) a fost adoptata la data de 4 noiembrie 1950, la Roma, de catre statele membre ale Consiliului Europei, avand Tn vedere Declaratia Universala a Drepturilor Omului proclamata de Adunarea generala a Organizatiei Natiunilor Unite.

In Titlul I al Conventiei (art. 2 - 18) sunt definite drepturile si libertatile pe care "Tnaltele parti contractante" le recunosc oricarei persoane aflate sub jurisdicia lor.

Astfel, este definit dreptul la viata, interzicerea torturii, interzicerea sclaviei si a muncii fortate, dreptul la libertate si la siguranta, dreptul la un proces echitabil, dreptul de a nu fi condamnat "pentru o actiune sau omisiune" care nu constituia infractiune Tn momentul savarsirii, dreptul la respectarea vietii private si de familie, libertatea de gandire, de constiinta si de religie, libertatea de exprimare, libertatea de intrunire si de asociere, dreptul la casatorie, dreptul la un recurs efectiv, interzicerea discriminarii, derogarea Tn caz de stare de urgenta, restrictii ale activitatii politice a strainilor, interzicerea abuzului de drept si limitarea folosirii restrangerii drepturilor.

Mecanismul de aplicare a Conventiei il reprezinta Curtea Europeana a Drepturilor Omului, organ jurisdictional menit a asigura

³⁶ Pentru detalii cu privire la institutia Comisarului pentru drepturile omului, precum si la atributiile acestuia a se vedea le larg Stelian Scaunas, op cit., pag. 64 - 65 si Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 26 ;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

respectarea de catre statele parti a angajamentelor care decurg din Conventia Europeana a Drepturilor Omului. Sediul Curtii se afla Tn Strasbourg - Franta.

Competenta Curtii este reglementata Tn continutul art. 32 al Conventiei Europene a Drepturilor Omului, astfel cum a fost amendat prin Protocolul aditional, nr. 11, adoptat la data de 11 mai 1994³⁷. Astfel, "Competenta Curtii acopera toate problemele privind interpretarea si aplicarea conventiei si a protocoalelor sale³⁸, care ii sunt supuse Tn conditiile prevazute Tn art. 33³⁹, 34⁴⁰ si 47⁴¹; In caz de contestare a competentei sale, Curtea hotaraste".

³⁷ Protocolul a intrat in vigoare incepand cu data de 1 noiembrie 1998; Conform Protocolului aditional nr. 11, vechea Comisie Europeana a Drepturilor Omului a continuat sa functioneze pana la data de 31 octombrie 1999, pentru a instrumenta cazurile declarate admisibile pana la intrarea in vigoare a Protocolului nr. 11;

³⁸ Un numar de 13 Protocoale aditionale la Conventie, dintre care mentionam, in special, Protocolul nr. 12, ratificat de Romania in 2006, care reglementeaza interzicerea generala a discriminarii; In prezent, se asteapta intrarea in vigoare a Protocolului aditional nr. 14, acesta avand in vedere amendarea sistemului de control al Conventiei; pentru detalii cu privire la reforma mecanismului de control prin Protocolul nr. 14 si la amendamentele pe care acesta le va aduce la Conventia Europeana, a se vedea pe larg Bianca Selejan - Gutan, op. cit., pag. 44 - 46, precum si Corneliu Barsan, Marius Eftimie, Conventia europeana a drepturilor omului, Editura Hamangiu, Bucuresti, 2006;

³⁹ Art. 33 se refera la cauzele interstatale care sunt adresate Curtii, avand urmatoarea formulare: "Orice Tnalta parte contractanta poate sesiza Curtea asupra oricarei pretinse Tncalcarii a prevederilor Conventiei si ale Protocoalelor sale de catre o alta parte contractanta;

"Art. 34 prevede urmatoarele: "Curtea poate fi sesizata printr-o cerere de catre orice persoana fizica, orice organizatie neguvernamentala sau de orice grup de particulari care se pretinde victima a unei Tncalcarii de catre una dintre Tnaltele parti contractante a drepturilor recunoscute Tn Conventie sau Tn Protocoalele sale. Tnaltele parti contractante se angajeaza sa nu Tmpiedice prin nici o masura exercitiul eficace al acestui drept";

"Art. 47 se refera la avizele consultative pe care Curtea le poate emite, la solicitarea Comitetului Ministrilor:

1. Curtea poate, la cererea Comitetului Ministrilor, sa dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea Conventiei si a Protocoalelor sale;
2. Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de continutul sau de Tntinderea drepturilor si a libertatilor definite Tn titlul I al Conventiei si Tn Protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul Ministrilor ar putea sa ia cunostinta ca urmare a introducerii unui recurs prevazut Tn Conventie;
3. Decizia Comitetului Ministrilor de a cere un aviz Curtii este luata prin votul majoritatii reprezentantilor care au dreptul de a face parte din acesta";

Protecția legală împotriva discriminării și politicile publicate față de romi

Articolul 35 al Convenției Europene prevede condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cererile adresate Curții. Potrivit alin. 1 acestea sunt următoarele: epuizarea căilor interne de recurs și transmiterea cererii într-un termen de 6 luni (începând cu data deciziei interne definitive). De asemenea, Curtea nu reține nici o cerere individuală introdusă potrivit art. 34, dacă: este anonimă; este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă ea nu conține fapte noi.

Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, atunci când ea consideră cererea incompatibilă cu dispozițiile Convenției sau ale Protocolelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă și respinge orice cerere pe care o consideră inadmisibilă în aplicarea art. 35. Curtea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

I.2.3. Considerente teoretice cu privire la articolul nr. 14 din Convenția europeană și Protocolul nr. 12

Art. 14 din Convenția europeană, prevede faptul că "Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație".

Până la intrarea în vigoare a Protocolului nr. 12, clauza de nediscriminare înscrisă în conținutul art. 14 al Convenției nu avea existență de sine statatoare, deoarece aceasta se aplica numai drepturilor și libertăților recunoscute de Convenție. Astfel, art. 14 nu adăuga la lista drepturilor, ci întărea protecția acestora. Totuși, aplicabilitatea art. 14 nu putea fi limitată doar la ipotezele de încălcare concomitentă a unui alt articol al Convenției, deoarece ea ar fi privată astfel de orice efect util. Potrivit jurisprudenței Curții, stabilită începând cu decizia emisă în 23 iulie 1968 în Cauza *Ngvistică belgiană*, art. 14 avea o

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

semnificatie autonoma. De asemenea, jurisprudenta recenta a Curtii a marcat o extindere remarcabila a sferei de aplicare a art. 14, ulterior conferindu-i-se o dimensiune procedurala care i-a sporit autonomia. Cu referire la dimensiunea procedurala, Curtea Europeana a Drepturilor Omului a apreciat ca, în situatia existentei unor acte de violente cauzatoare de moarte la adresa membrilor unei minoritati etnice, statul parte are obligatia procedurala, daca exista acuzatii de discriminare rasiala, sa initieze o ancheta oficiala eficace si impartiala, în vederea stabilirii existentei unor motive de natura rasista la originea actelor de violenta comise (cauza Nachova s.a. vs. Bulgaria)⁴².

Odata cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 12, se asigura exercitarea fara discriminare a "oricarui drept prevazut de lege".

⁴² In acest sens se vede pe larg Frederic Sudre, *Drept European si International al Drepturilor Omului*, Editura Polirom, Bucuresti, 2006, pag. 202 - 207;

Sectiunea a 1.3-a: Sistemul romanesc privind protectia Tmpotriva discriminarii

1.3.1. Garantii constitutionale privind protectia Tmpotriva discriminarii și aplicabilitatea normelor internationale Tn dreptul intern

Legea fundamentala a tarii a fost adoptata prin referendum, Tn anul 1991⁴³, si revizuita Tn anul 2003, prin Legea nr 429⁴⁴.

Constitutia este structurata pe opt titluri, cuprinzand un numar de 156 de articole. Primul titlu al Constitutiei face referire la "Principii generale", cuprinzand norme referitoare la statul roman, ca fiind national, suveran si independent, unitar si indivizibil, suveranitatea nationala, teritoriul Romaniei, unitatea poporului si egalitatea intre cetateni, cetatenia, dreptul la identitate, romanii din strainatate, pluralismul si partidele politice, syndicatele, patronatele si asociatiile profesionale, relatiile internationale, dreptul international si dreptul intern, simbolurile nationale, limba oficiala a Romaniei, precum si la capitala statului Roman.

Cel de-al doilea titlu, denumit "Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale", este structurat Tn patru capitole, care trateaza "Dispozitiile comune" (in care sunt stabilite principii constitutionale aplicabile domeniului drepturilor si libertatilor), "drepturile si libertatile fundamentale", "indatoririle fundamentale", respectiv "Avocatul poporului", numit pentru apararea drepturilor si libertatilor persoanelor fizice.

Titlul III, referitor la "autoritatile publice", trateaza Tn continutul sau Parlamentul Romaniei, Presedintele Romaniei, Guvernul, Raporturile Parlamentului cu Guvernul, Administratia publica (centrala

⁴³Publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 233 din data de 21 noiembrie 1991;

⁴⁴Publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

de specialitate si locala) si autoritatea judecatoreasca (instanțele judecatoresti, Ministerul Public si Consiliul Superior al Magistraturii). In Titlul IV sunt reglementate dispozitii cu privire la economia si finantele publice ale statului roman, iar Tn continutul Titlurilor V - VIII sunt reglementate Curtea Constitutionala a Romaniei, Integrarea Euroatlantica, Revizuirea Constitutiei, precum si dispozitiile finale si tranzitorii⁴⁵.

In raportul de fata ne vom opri, Tn special, asupra acelor dispozitii constitutionale care, din punctul nostru de vedere, ofera cadrul privind protectia impotriva discriminarii, Tn Romania, intarind astfel analiza realizata Tn capitolele precedente. Astfel, avem Tn vedere o analiza a prevederilor articolului 11 (Dreptul international si dreptul intern), articolului 16 (Egalitatea Tn drepturi), articolului 20 (Tratatele internationale privind drepturile omului), si a articolului 30 (Libertatea de exprimare).

Dreptul international și dreptul intern (art. 11)

Potrivit art. 11 alin. 1 "Statul roman se obliga sa indeplineasca intocmai si cu buna-credinta obligatiile ce-i revin din tratatele la care este parte" De asemenea, alin. 2 al aceluiasi articol prevede ca "Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern", iar alin. 3 dispune faptul ca "In cazul Tn care un tratat la care Romania urmeaza sa devina parte cuprinde dispozitii contrare Constitutiei, ratificarea lui poate avea loc numai dupa revizuirea Constitutiei".

Articolul 11 din Constitutia Romaniei da expresie principiului din dreptul roman "Pacta sunt servanda", adica respectarea cu buna credinta a obligatiilor internationale. Buna credinta presupune intelegerea reciproca, Tn raport cu circumstantele concrete, a posibilitatilor pe care le are fiecare stat sa-si indeplineasca obligatiile asumate,

⁴⁵ Pentru detalii a se vedea si Gheorghe Uglean, *Drept constitutional si institutii politice*, vol. I, Editura Fundatiei Romania de Maine, Bucuresti, 2006, pag. 181 - 184 ;

interpretarea corecta a celor convenite, sollicitudine si sinceritate, disponibilitate si receptivitate Tn efortul comun de transpunere Tn practica a clauzelor tratatului. Notiunea de "tratat" este folosita Tn sens larg, adica pentru a desemna diferite categorii de instrumente intrebuintate Tn practica internationala, indiferent de denumirea sau de continutul lor (acord, conventie, statut, pact, act final etc.).

Alineatul 2 al art. 11 exprima conexiunea intre dreptul international si dreptul intern, cerinta integrarii normelor care apartin dreptului international Tn sistemul juridic normativ national. Ratificarea este actul prin care Parlamentul confera forta obligatorie unui tratat semnat de catre un stat strain. Refuzul unui stat de a ratifica un tratat nu poate fi considerat ca fiind un act ilegal.

De mentionat este faptul ca tratatul suspus ratificarii nu obliga statele semnatare atata timp cat ele nu le-au ratificat. Intrucat ratificarea se face prin lege, clauzele tratatului sunt integrate Tn sistemul normelor interne, corespunzator valorii normelor statuate prin lege si vor avea forta juridica specifica acestei categorii de norme⁴⁶.

In ceea ce priveste alin 3 al art. 11⁴⁷, ca urmare a asimilarii tratatelor Tn dreptul intern, prin legea de revizuire a Constitutiei s-a prevazut faptul ca, Tn situatia Tn care un tratat este contrar vreunei dispozitii constitutionale, ratificarea acestuia poate avea loc numai dupa revizuirea Constitutiei, fiind consecinta logica a suprematiei Constitutiei, asa cum este reglementata Tn continutul prevederilor art. 1 alin 5 din Constitutie⁴⁸.

Egalitatea Tn drepturi (articolul 16)

Prevederi referitoare la principiul egalitatii si non-discriminarii se regasesc Tn Constitutie Romana si Tn continutul articolului 16 alin. 1

⁴⁶ A se vedea in acest sens, Dezideriu Gergely, Ghidul pentru monitorii locali de drepturile omului, Editura ECA, Bucuresti, 2003, lucrare realizata pentru Romani CRIS;

⁴⁷ Introdus prin art. I, pct. 5 din legea de revizuire a Constitutiei, nr. 429/2003;

⁴⁸ Potrivit art. 1 alin. 5 din Constitutie, "In Romania, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie"; Pentru detalii a se vedea si Mihai Constantinescu s.a., Constitutia Romaniei revizuita - comentarii si explicatii, Editura All Beck, Bucuresti, 2004, pag. 12 - 13;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

care prevede ca: "Cetatenii sunt egali Tn fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari."

Astfel, egalitatea Tn drepturi este prin ea insasi o egalitate de sanse pe care Constitutia o acorda tuturor cetatenilor sai. Acesta este sensul alineatului 1 din articolul 16, care garanteaza egalitatea Tn fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminare.

Alineatul 1 al art. 16 se coreleaza cu prevederile art. 4 alin 2 din Constitutie care dispune ca "Romania este patria comuna si indivizibila a tuturor cetatenilor sai, fara deosebire de rasa, nationalitate, de origine etnica, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenenta politica, de avere sau de origine sociala"⁴⁹.

Tratatele internationale privind drepturile omului (art. 20)

Reglementat Tn continutul articolului 20 din Constitutie, acesta prevede ca "Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate Tn concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care Romania este parte", respectiv ca "Daca exista neconcordanțe Tntre pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care Romania este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale cu exceptia cazului Tn care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile".

Articolul 20 cuprinde doua reguli cu privire la transpunerea Tn practica a dispozitiilor constitutionale legate de drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale ale cetateanului. Astfel, prima regula stabileste ca interpretarea si aplicarea drepturilor si libertatilor cetatenesti se face Tn concordanta cu prevederile normelor internationale la care Romania este parte.

Textul constitutional nominalizeaza Declaratia Universala a Drepturilor Omului, datorita faptului ca aceasta reprezinta documentul

⁴⁹ Idem, Mihai Constantinescu s.a., op. cit., pag. 20 - 23;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

de referinta Tn ceea ce priveste protectia drepturilor omului, precum si documentul care a deschis calea adoptarii, Tn anul 1966, a celor doua Pacte, respectiv a Pactului international cu privire la drepturile economice, sociale si culturale si a Pactului international cu privire la drepturile civile si politice.

Cea de-a doua regula stabileste prioritatea reglementarilor internationale, cuprinse Tn tratate ratificate de Romania, Tn situatia Tn care s-ar consta existenta unor neconcordanțe cu legile interne. Exista si o exceptie aplicarea acestui articol, introdusa prin legea de revizuire a Constitutiei, care priveste aplicarea prioritara a Constitutiei sau legilor interne Tn fata reglementarilor internationale, Tn situatia Tn care primele contin dispozitii mai favorabile⁵⁹.

Consecintele acestui articol privesc, pe de o parte, pe insusi legiuitor (Parlamentul) care va trebui intotdeauna si obligatoriu sa verifice daca proiectele de legi pe care le discuta si le adopta se coreleaza cu tratatele internationale ratificate de Romania, iar pe de alta parte consecintele privesc autoritatile publice cu competenta Tn negocierea, incheierea si ratificarea tratatelor internationale.

Libertatea de exprimare (art. 30)

In analiza noastra ne vom referi doar la alin. 7 al acestui articol, care prevede, printre altele, ca "Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, indemnul. la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri".

Ideea acestui alineat il constituie protectia fata de valorile umane, statale si publice, astfel ca dispozitiile constitutionale cuprinse Tn continutul prevederilor art. 30 alin. 7, interzic acele exprimari care

⁵⁹ Pentru detalii cu privire la interpretarea articolului 20 din Constitutia Romaniei, a se vedea pe larg Mihai Constantinescu s.a., op. cit., pag. 30 - 32;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

urmaresc prejudicierea demnitatii, onoarei, vietii particulare a persoanei si dreptul la proprie imagine, indemnul la ura nationala, rasiala, incitarea la discriminare, la separatism tentorial⁵¹.

I.3.2. Ordonanta de Guvern nr. 137/2000, privind prevenirea și sanctionarea tuturor formelor de discriminare, cu modificarile și completarile ulterioare

Cadrul legal privind protectia minoritatilor din Romania, sub aspectul combaterii tuturor formelor de discriminare, a fost extins prin adoptarea Tn anul 2000 a Ordonantei de Guvern, nr. 137, privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare⁵². Ordonanta a suferit o serie de modificari si completari, ultima forma fiind adoptata prin Legea de aprobare nr. 324/2006⁵³. In procesul de armonizare a legislatiei antidiscriminare din Romania s-a avut Tn vedere, Tn principal, Directiva Consiliului 2000/ 43/CE din 29 iunie 2000 cu privire la implementarea principiului tratamentului egal Tntre persoane indiferent de originea rasiala sau etnica, respectiv Directiva Consiliului 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general Tn favoarea tratamentului egal privind ocuparea fortei de munca si conditiile de munca

In forma adoptata Tn anul 2006 legea reglementeaza, Tn continutul sau, tipurile de discriminare, persoanele care raspund pentru incalcarea prevederilor legii; domeniile de aplicare a legii; organismul competent sa solutioneze o plangere privind discriminarea; atributiile Consiliului National pentru Combaterea Discriminarii; Dispozitii

⁵¹ Idem, pag. 60 - 63;

⁵² OG 137/2000 a fost publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 431 din data de 2 septembrie 2000

⁵³ Publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 626 din data de 20 iulie 2006; Pentru detalii cu privire la procesul de adoptare a OG 137/2000, respectiv modificarile si completarile aduse acesteia, a se vedea pe larg Romani CRISS, Respectarea Drepturilor Omului in Romania: Romii cetateni ai statului de drept, Raport anual 2003, Bucuresti, Editura ECA, 2004; de asemenea, Dezideriu Gergely, Madalin Morteau, Combaterea discriminarii etnice prin proceduri judiciare, Editura ECA, Bucuresti, 2004;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

procedurale si sanctiunile ce pot fi aplicate intr-un caz de discriminare, remediile legale oferite impotriva discriminarii, precum si rolul organizatiilor nonguvernamentale Tn cazurile de discriminare.

Astfel, art. 2 alin. 1 din textul de lege defineste discriminarea ca fiind „...orice deosebire, excludere, restrictie sau preferinta, pe baza de rasa, nationalitate, etnie, limba, religie, categorie sociala, convingeri, sex, orientare sexuala, varsta, handicap, boala cronica necontagioasa, infectare HIV, apartenenta la o categorie defavorizata, precum si orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrangerea, inlaturarea recunoasterii, folosintei sau exercitarii, Tn conditii de egalitate, a drepturilor omului si a libertatilor fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, Tn domeniul politic, economic, social si cultural sau Tn orice alte domenii ale vietii publice”.

Ordinul de a discrimina persoanele pe oricare din criteriile prevazute Tn continutul alin 1, constituie discriminare, Tn sensul legii.

Sunt, de asemenea, discriminatorii, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajeaza anumite persoane, pe baza criteriilor prevazute la alin. (1), fata de alte persoane, Tn afara cazului Tn care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop sunt adecvate si necesare si de asemenea, potrivit art. 2 alin 3 „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le genereaza, favorizeaza sau defavorizeaza nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoana, un grup de persoane sau o comunitate fata de alte persoane, grupuri de persoane sau comunitati atrage raspunderea contraventionala conform prezentei ordonante, daca nu intra sub incidenta legii penale”.

Textul de lege reglementeaza „**hartuirea**” ca fiind „orice comportament pe criteriu de rasa, nationalitate, etnie, limba, religie, categorie sociala, convingeri, gen, orientare sexuala, apartenenta la o categorie defavorizata, varsta, handicap, statut de refugiat ori azilant

sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv".

Constituie **circumstanta agravanta** la stabilirea raspunderii contraventionale daca una sau mai multe dintre componentele acesteia nu intra sub incidenta legii penale, „orice deosebire, excludere, restrictie sau preferinta bazata pe doua sau mai multe criterii prevazute la alin. (1)".

Constituie **victimizare** si se sanctioneaza contraventional conform prezentei ordonante orice tratament advers, venit ca reactie la o plangere sau actiune Tn justitie cu privire la incalcarea principiului tratamentului egal si al nediscriminarii.

Masurile luate de autoritatile publice sau de persoanele juridice de drept privatm favoarea unei persoane, unui grup de persoane sau a unei comunitati, vizand asigurarea dezvoltarii lor firesti si realizarea efectiva a egalitatii de sanse a acestora Tn raport cu celelalte persoane, grupuri de persoane sau comunitati, precum si masurile pozitive ce vizeaza protectia grupurilor defavorizate nu constituie discriminare Tn sensul prezentei ordonante.

Dispozitiile textului de lege se aplica, potrivit art. 3, tuturor persoanelor fizice sau juridice, publice sau private, precum si institutiilor publice cu atributii Tn ceea ce priveste: conditiile de incadrare Tn munca, criteriile si conditiile de recrutare, selectare si promovare, accesul la toate formele si nivelurile de orientare, formare si perfectionare profesionala; protectia si securitatea sociala; serviciile publice sau alte servicii, accesul la bunuri si facilitati; sistemul educational; asigurarea libertatii de circulatie; asigurarea linistii si ordinii publice, precum si Tn alte domenii ale vietii sociale.

Domeniile de aplicare a Ordonantei nr. 137/2000, privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare, se regasesc Tn egalitatea Tn activitatea economica si Tn materie de angajare si

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

profesie; accesul la serviciile publice administrative si juridice, de sanatate, la alte servicii, bunuri si facilitati; accesul la educatie; libertatea de circulatie, dreptul la libera alegere a domiciliului si accesul Tn locurile publice; dreptul la demnitatea personala.

Garantul respectarii si aplicarii principiului nediscriminarii, Tn conformitate cu legislatia interna Tn vigoare si cu documentele internationale la care Romania este parte, il constituie Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii (CNCD). Consiliul este autoritatea de stat Tn domeniul discriminarii, autonoma, cu personalitate juridica, aflata sub control parlamentar⁵⁴.

In exercitarea atributiilor sale, Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii isi desfasoara activitatea Tn mod independent, fara ca aceasta sa fie ingradita sau influentata de catre alte institutii ori autoritati publice.

De asemenea, Consiliul elaboreaza si aplica politici publice Tn materia nediscriminarii, Tn acest sens, urmand a consulta autoritatile publice, organizatiile neguvernamentale, syndicatele si alte entitati legale care urmaresc protectia drepturilor omului sau care au un interes legitim Tn combaterea discriminarii.

In vederea combaterii faptelor de discriminare, Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii isi exercita atributiile Tn urmatoarele domenii: prevenirea faptelor de discriminare; medierea faptelor de discriminare; investigarea, constatarea si sanctionarea faptelor de discriminare; monitorizarea cazurilor de discriminare; acordarea de asistenta de specialitate victimelor discriminarii.

Termenul Tn care o persoana, care se considera a fi victima unui act de discriminare, poate sesiza Consiliul, este de un an de zile calculat de la data savarsirii faptei sau de la data la care putea sa ia cunostinta de savarsirea ei.

⁵⁴ Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii se afla sub control parlamentar urma adoptarii legii nr. 324/2006; pana la acea data Consiliu era constituit ca organ de specialitate al administratiei publice centrale, Tn subordinea Guvernului;

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Prin plangerea introdusa, victima discriminarii are dreptul sa solicite inlaturarea consecintelor faptelor discriminatorii si restabilirea situatiei anterioare discriminarii.

Sarcina de a dovedi ca faptele reclamate nu constituie discriminare revine persoanei impotriva careia s-a formulat plangerea. In fata Colegiului director al CNCD se poate invoca orice mijloc de proba, inclusiv inregistrari audio si video sau date statistice.

Termenul de solutionare a unei plangeri este de 90 de zile de la data sesizarii, Hotararea de solutionare producand efecte de la data comunicarii (comunicarea se face Tn termen de 15 zile de la adoptarea Hotararii).

Hotararea Colegiului director poate fi atacata la instanta de contencios administrativ Tn termenul prevzut de lege.

Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii este condus de un Presedinte cu rang de secretar de stat, ales de membrii Colegiului director din randul acestora, pentru un mandat de 5 ani. Presedintele este ajutat Tn activitatea sa de un vicepresedinte, ales de Colegiul director dintre membrii acestuia, pentru un mandat de 2 ani si jumătate.

Raportul anual de activitate al Consiliului se dezbate si se aproba de Parlament. Raportul de activitate se depune la birourile permanente ale Camerei Deputatilor si Senatului pana la data de 15 aprilie a anului urmator.

Colegiul director al Consiliului este organ colegial, deliberativ si decizional, responsabil pentru indeplinirea atributiilor prevazute de lege. Acesta este compus din 9 membri cu rang de secretar de stat, propusi si numiti, Tn sedinta comuna, de cele doua Camere ale Parlamentului.

Poate fi numit membru al Colegiului director orice cetatean roman care indeplineste cumulativ urmatoarele conditii: are capacitate deplina de exercitiu; are studii superioare absolvite cu diploma de licenta; nu are antecedente penale si se bucura de o buna reputatie; are o activitate recunoscuta Tn domeniul apararii drepturilor

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

omului si combaterii discriminarii; nu a fost agent sau colaborator al politiei politice comuniste; nu a colaborat cu organele de securitate si nu a apartinut acestora.

La numirea membrilor Colegiului director se va urmări ca minimum doua treimi dintre acestia sa fie licentiați în științe juridice.

Revocarea sau eliberarea din funcție a membrilor Colegiului Director poate avea loc numai în următoarele cazuri: demisie; expirarea duratei mandatului; incapacitate de muncă, potrivit legii; condamnare definitivă pentru o faptă prevăzută de legea penală; dacă nu mai îndeplinesc condițiile de numire; la propunerea fundamentată a eel puțin doua treimi din numărul acestora.

Propunerile nominale pentru Colegiul director se înaintează birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului în eel mult 30 de zile de la data la care mandatele au devenit vacante. Propunerile vor fi însoțite de: curriculum vitae, cazier judiciar și declarații pe propria răspundere ale candidaților, din care să reiasă că nu au fost agenți sau colaboratori al politiei politice comuniste, respectiv că nu au colaborat cu organele de securitate și nu au apartinut acestora.

Birourile permanente ale celor doua Camere ale Parlamentului publica pe paginile lor de internet candidaturile depuse și înaintează propunerile comisiilor permanente de specialitate, în vederea audierii candidaților în ședința comună. În termen de 15 zile de la publicarea candidaturilor se pot depune la comisiile permanente de specialitate obiecțiuni în scris, argumentate, cu privire la candidaturile depuse. În urma audierii candidaților, comisiile permanente de specialitate întocmesc un aviz comun pe care îl prezintă în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului. Candidaturile se aprobă cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți.

Durata mandatului membrilor Colegiului director este de 5 ani, iar numirea acestora se face esalonat, în funcție de expirarea mandatelor.

Membrii Colegiului Director, licențiați în științe juridice, pot reprezenta Consiliul în instanțele de judecată în cauzele ce privesc fapte de discriminare, la solicitarea președintelui.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Contravențiile care pot fi aplicate în cazurile de discriminare sunt cuprinse 400 lei și 4.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv între 600 lei și 8.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.

Persoana care se consideră discriminată poate formula, în fața instanței de judecată, o cerere pentru acordarea de despăgubiri și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare, potrivit dreptului comun. Cererea este scutită de taxa juridică de timbru și nu este condiționată de sesizarea Consiliului.

Termenul pentru introducerea cererii este de 3 ani (termenul general de prescripție) și curge de la data săvârșirii faptei sau de la data la care persoana interesată putea să ia cunoștința de săvârșirea ei. Judecarea cauzei în fața instanței are loc cu citarea obligatorie a Consiliului.

Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit să se presupună existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare. În fața instanței se poate invoca orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio și video sau date statistice. La cerere, instanța poate dispune retragerea sau suspendarea de către autoritățile emitente a autorizației de funcționare a persoanelor juridice care, printr-o acțiune discriminatorie, cauzează un prejudiciu semnificativ sau care, deși cauzează un prejudiciu redus, încalcă mod repetat prevederile prezentei ordonanțe. Hotărârea pronunțată de instanța judecătorească se comunică Consiliului.

Organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au interes legitim în combaterea discriminării au calitate procesuală activă în cazul în care discriminarea se manifestă în domeniul lor de activitate și aduce atingere unei comunități sau unui grup de persoane. Organizațiile neguvernamentale au calitate procesuală activă și în cazul în care discriminarea aduce atingere unei persoane fizice, la cererea acesteia din urmă.

**Initiativele guvernamentale și interguvernamentale privind
mbunatatirea situatiei romilor: o abordare
din perspectiva drepturilor omului**

**Sectiunea 11.1: Initiativele privind mbunatatirea situatiei
romilor la nivel national si international**

11.1.1. Considerente generale

Ultimii ani au marcat Tn Romania o crestere considerabila a preocuparii autoritatilor pentru drepturile grupurilor minoritare, implicit ale romilor, data fiind nevoia indeplinirii criteriilor politice de la Copenhaga pe care Romania si le-a asumat Tn vederea integrarii Tn Uniunea Europeana.

Scopul prezentului capitol este de a analiza initiativele guvernamentale si interguvernamentale Tn ceea ce priveste comunitatea romilor din Romania, relatiile dintre aceste initiative si impactul lor.

Includerea romilor pe agenda diferitelor organisme nationale si internationale a reprezentat o realizare semnificativa, Tn sensul includerii lor explicite Tn documente de politica sau recomandari. Numeroasele recomandari si rezolutii ale organismelor internationale au devenit astfel puncte de referinta pentru legislatiile statelor Tn curs de aderare la UE, inclusiv pentru Romania, sau pentru cele Tn care populatia roma are o pondere importanta.

Cu toate ca, pana la momentul actual, au fost elaborate o multitudine de masuri menite a sprijini integrarea sociala a romilor, este foarte important sa fie analizate progresul si modul Tn care aceste recomandari sunt puse Tn practica.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

De asemenea, este evident faptul ca, atat guvernele, cat si societatea civila, atat romii cat si neromii, atat organismele nationale, cat si internationale au responsabilitati Tn ceea ce priveste elaborarea si implementarea politicilor referitoare la comunitatile de romi.

In randurile urmatoare vom incerca sa analizam daca politicile si strategiile asumate de Romania reusesc sa-si atinga obiectivele si sa genereze schimbari pozitive Tn comunitatile de romi, concentrandu-ne pe Strategia Guvernului Romaniei de Imbunatatire a Situatiei Romilor, Deceniul de Incluziune a Romilor, Planul de Actiune pentru Imbunatatirea Situatiei Romilor si Sinti Tn spatiul OSCE si Memorandumul Comun pentru Incluziunea Sociala.

11.1.2. Informatii generale despre initiativele care fac referire la romi

Guvernul Romaniei si-a asumat implicarea Tn rezolvarea problemelor cu care se confrunta minoritatea roma, prin diverse initiative, cum ar fi participarea la Deceniul de Incluziune a Romilor sau adoptarea Hotararii Guvernamentale (H.G.) nr. 430/2001 - Strategia Guvernului Romaniei pentru imbunatatirea situatiei romilor, cu modificarile si completarile ulterioare sau, indirect, prin adoptarea legislatiei antidiscriminare.

11.1.2.1 Strategia Guvernului Romaniei pentru Imbunatatirea Situatiei Romilor (denumita Tn continuare Strategia)

"Strategia de Imbunatatire a Situatiei Romilor din Romania" adoptata Tn aprilie 2001 si publicata Tn Monitorul Oficial, la 16 mai 2001, a fost prima initiativa guvenamentala Tn vederea includerii romilor Tn toate domeniile societatii romanesti.

Strategia Guvernului prevede masuri, obiective detaliate, un plan general de masuri, precum si termene pentru fiecare masura specificata.

11.1.2.2. Deceniul de Incluziune a Romilor (denumit Tn continuare Deceniul)

Deceniul de Incluziune a Romilor 2005-2015 a fost lansat Tn cadrul conferintei internationale „Romii intr-o Europa Tn expansiune. Ruperea cercului saraciei”, care a avut loc la Budapesta, pe data de 30 iunie -1 iulie 2003. Acest program politic asumat de noua guverne⁵⁵ din centrul si estul Europei Tn vederea eradicarii saraciei si excluziunii, a combaterii discriminarii, a fost initiat de Institutul pentru o Societate Deschisa (OSI), Banca Mondiala si Uniunea Europeana.

Domeniile prioritare ale Deceniului sunt: angajare pe piata muncii, educatie, sanatate si locuire. Desi se vor axa pe aceste domenii prioritare, fiecare guvern participant va lua Tn considerare si alte domenii, discriminarea si problemele de gen fiind teme abordate Tn fiecare din cele 4 prioritati stabilite.

11.1.2.3. Planul de Actiune pentru Tmbunatatirea Situatiei Romilor și Sinti Tn spatiul OSCE (denumit Tn continuare Planul OSCE)

Planul OSCE ofera indrumare guvernelor tuturor celor 56 de state participante OSCE Tn dezvoltarea de strategii pentru eliminarea efectelor discriminarii impotriva romilor, sinti si altor grupuri relationate. Acest tip de discriminare este larg raspandit, creeaza disparitati care afecteaza abilitatea populatiei de romi si sinti de a participa deplin la viata politica si publica, de a avea acces egal la servicii sociale si de a se bucura de aceleasi oportunitati economice precum ceilalti.

11.1.2.4 Memorandumul Comun Tn Domeniul Incluziunii Sociale (denumit Tn continuare Memorandum)

Documentul Comun Tn domeniul Incluziunii Sociale a fost elaborat Tn 2005 de catre Guvernul Romaniei, impreuna cu Comisia

⁵⁵ Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Hungary, Macedonia, Montenegro, Romania, Serbia and Slovakia

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Europeana-Directia Generala Ocupare si Afaceri Sociale, conform prevederilor Parteneriatului pentru Aderare.

Rolul Memorandumului a fost de a pregati participarea Romaniei dupa aderare la metoda deschisa de coordonare Tn domeniul incluziunii sociale. Documentul abordeaza problema saraciei si excluziunii sociale, prezinta masurile politice majore luate de Romania pentru a Tncepe transpunerea obiectivelor comune ale Uniunii Europene Tn politicile nationale si identifica principalele metode pentru viitoarea monitorizare si revizuire a politicii.

Finalizarea implementarii Strategiei Guvernamentale pentru romi, promovarea incluziunii sociale a comunitatii de romi si continuarea combaterii discriminarii au fost incluse Tn prioritatile imediate de politiei din Memorandumului de Incluziune adoptat de Guvern si Comisia Europeana cu privire la combaterea saraciei si excluziunii sociale.

In anul 2010 este planificata o evaluare a progresului Romaniei Tn ceea ce priveste implementarea acestor politiei de incluziune sociala.

Initiativele internationale, respectiv Planul de Actiune al OSCE pentru Romi si Sinti, Deceniul de Incluziune a Romilor si Memorandumul Comun Tn Domeniul Incluziunii Sociale traseaza principii care sa fie urmate Tn rezolvarea problemelor romilor.

Nu trebuie sa ignoram faptul ca incluziunea sociala a unui grup minoritar, asa cum este eel al romilor, nu consta doar Tn scrierea de strategii si planificarea unor costuri minime. Dimpotriva, este o actiune pe termen lung, care implica niste costuri insemnate, o vointa politica deosebita si, mai ales, interes din partea institutiilor care sa aplice acelasi tratament, respect si acceptare a grupului minoritar pe care le aplica Tn mod curent cetatenilor majoritari.

Mai mult, incluziunea sociala a unui grup etnie presupune si recunoasterea contributiilor acestuia la istoria si la cultura nationala.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Problemele nu persista din cauza legislatiei, a strategiilor si a planurilor existente, ci este vorba, mai degraba, de implementarea acestor masuri, de schimbarea practicilor si a atitudinilor.

Acest proces, Tnsa, este unui de durata, care necesita eforturi serioase de educatie Tn spiritul acceptarii diversitatii si trebuie sa determine autoritatile sa actioneze eel putin pentru combaterea discriminarii institutionale.

**Sectiunea a 112 - a: Analiza initiativelor privind imbunatatirea
situatiei romilor la nivel national si
international**

11.2.1. Strategia de imbunatatire a Situatiei Romilor

In 2001, Romania a raspuns prioritatilor pe termen scurt din Parteneriatul de Aderare cu privire la criteriul politic Tn ceea ce privea romii prin adoptarea unei strategii nationale pentru imbunatatirea situatiei romilor.

Strategia a fost considerata extrem de importanta la momentul adoptarii ei; nu a reprezentat doar primul punct de vedere al Guvernului de dupa '89 privind gestionarea situatiei romilor, dar a fost si o asu-mare politica clara, cu obiective dare: prevenirea si combaterea dis-criminarii institutionale si sociale, pastrarea identitatii etniei romilor, asigurarea sanselor egale pentru atingerea unui standard decent de viata si stimularea participant etniei romilor la viata economica, sociala, culturala, educationala si politica a societatii. Strategia pe care guvernul a propus-o a vizat 10 domenii de actiune: administratie publica, secu-ritate sociala, sanatate, economie, justitie si ordine publica, protectia copilului, educatie, cultura, comunicare si participare civica. Strategia a fost dezvoltata pentru 10 ani, avand un plan detaliat de masuri pentru 4 ani.

Strategia a prevazut si un aparat institutional care sa imple-menteze obiectivele la nivel local si central, aparat format din: Comitetul Mixt de Monitorizare si Implementare; Comisiile Ministeriale pentru Romi, Birourile Judetene pentru Romi, Comisiile Locale Mixte.

In aprilie 2006, HG 430 a fost modificata si completata prin HG 522/2006, publicata Tn Monitorul Oficial Tn 28.04.2006, cand a si intrat Tn vigoare.

11.2.1.1. Rapoartele de evaluare asupra implementarii Strategiei

In ceea ce priveste implementarea activitatilor planificate Tn Strategie, Tn anul **2002**, Primul Ministru, Adrian Nastase a declarat ca: *"strategia este excelenta, am adoptat-o, toata lumea a fost multumita și apoi am pus-o in sertaf.* (Video conferinta cu Prefecturile judetene si a municipiului Bucuresti, 6 septembrie 2002 - ora 9; www.gov.ro). EUMAP (Programul de Monitorizare a procesului de aderare la Uniunea Europeana al Institutului pentru o Societate Deschisa) apreciam raportul de monitorizare din 2002 ca *„Pana in prezent Strategia s-a preocupat insuficient de rezolvarea unor probleme fundamentale referitoare la nivelul scazut de educatie formala, la rata ridicata a somajului și la violenta motivata rasial.”* (pag 55)

In anul **2004** - Tn urma realizarii celui de al doilea raport de monitorizare a Strategiei de catre EUMAP si Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Romi - CRCR (*"Monitorizarea implementarii la nivel local a Strategiei*), nivelul local era *„exact acela la care imbunatatirile reale sunt de asteptat. Concluziile și recomandarile acestei monitorizari la nivel local sugereaza nevoia de eforturi pe mai departe din partea Guvernului Romaniei de a implementa cu seriozitate toate masurile prevazute de Strategie”* (pag 10).

Pe baza concluziilor meselor rotunde si interviurilor cu diferiti actori implicati, raportul FOCUS Consultancy⁵⁵ a confirmat existenta discriminarii si a segregarii romilor Tn aproape toate domeniile (sanatate, educatie, locuire, relatii cu autoritatile publice, media, politie, intreprinzatori privati, etc).

Tot acest raport semnala faptul ca nu exista inca o baza de date sistematica a abuzurilor si plangerilor. Majoritatea informatiilor despre cazuri de discriminare erau colectate de organizatii de romi, organisme internationale precum OSCE/ODIHR, ECRI/CPT din CoE, organizatii ONU sau Comisia Europeana.

Pe de alta parte, Raportul Comisiei Europene **din 2005**⁵⁷ continua în linia rapoartelor anterioare, mentionand „progresul limitat” în functionarea structurilor implicate în implementarea Strategiei pentru Romi din 2001. Raportul subliniaza, de asemenea, slaba activitate a Comitetului Mixt de Implementare si Monitorizare a Strategiei.

La 6 ani dupa adoptarea Strategiei (aprilie 2001) si modificarea ei în 2006, descoperim o serie de neconcordanțe privind eficienta si capacitatea de implementare la nivel local. Aceste „creante” au facut ca domeniile de activitate propuse din cadrul strategiei sa nu fie indeplinite/aplicate.

În 2006 putem analiza si evalua actiuni insignifiante implementate de catre institutii publice declarate parte integranta în Strategie. Apreciem insa crearea structurilor la nivel central si local si implicarea, chiar daca limitata, a romilor în procesul de luare a deciziilor. În prezent, aceste structuri sunt lipsite de resursele si autoritatea necesara pentru a implementa obiectivele strategiei.

În ciuda faptului ca nu a existat o evaluare guvernamentala a implementarii strategiei, chiar daca organismele internationale recomandau acest fapt⁵⁸, în aprilie 2006, Strategia a fost modificata fara sa se tina cont de recomandarile evaluarilor existente, de recomandarile Comisiei Europene.

În raportul sau din mai 2006, Comisia Europeana arata: *„Cadru administrativ exista, dar s-a înregistrat puțin progres efectiv. Capacitatea de coordonare a Agentiei Nationale pentru Romi este inca slaba. Eforturile pentru asigurarea implementarii eficiente a strategiei pentru îmbunatatirea conditiilor pentru romi sunt insuficiente.”*

În septembrie 2006, Comisia Europeana isi exprima ingrijorarea fata de implementarea politicilor pentru romi, în particular în ceea ce

⁵⁷ Raportul de monitorizare comprehensiv 2005 pentru Romania al Comisiei Europene, COM (2005) 534 final.

⁵⁸ Al treilea raport despre Romania, ECRI 2005: „ECRI le cere autoritatilor romane sa initieze o evaluare a „Strategiei...cat mai curand posibil, în scopul stabilirii rezultatelor acesteia si redefinirii parametrilor ei, acolo unde este necesar”. (pag 31)

Protecția legală împotriva discriminării și politicile publicate față de romi

priveste implementarea înceată a Strategiei pentru îmbunătățirea situației romilor, lipsa de resurse adecvate implementării și capacitatea limitată de participare a romilor și a instituțiilor responsabile cu problematica romilor în luarea deciziilor.⁵⁹

11.2.1.2 Reglementări îndreptate împotriva discriminării existente în textul modificat și completat al Strategiei

În rândurile următoare ne vom concentra atenția asupra reglementărilor și soluțiilor anti-discriminare, existente în textul modificat și completat al Strategiei și stadiul implementării acestora până la finele lui 2006, mai exact cele care au avut termen limită de implementare anul 2006, conform Planului general de Măsură.

Un comentariu general legat de modificările aduse Strategiei în anul 2006 este că articolele care făceau referiri la discriminare au fost eliminate sau o parte dintre ele se regăsesc doar în planul de măsuri, fără indicatori clari de evaluare.

În cel de-al treilea raport pe România, emis în 2006, ECRI notează că „ECRI a accentuat că românii din România sunt, în mod special, vulnerabili în cazuri de discriminare și dezavantajați în multe domenii ale vieții. Prin urmare, ECRI a aflat cu bucurie că a fost întocmit un proiect guvernamental al Strategiei...”.

⁵⁹ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 21 - *„Implementarea este înceată. Incluziunea socială a minorității romilor rămâne o problemă structurală. Pe ansamblu, condițiile de trai sunt încă neadecvate. Măsurile de ocupare trebuie îmbunătățite și implementate în continuare. Resurse adecvate pentru strategiile și politicile romilor nu sunt întotdeauna asigurate, în special la nivel local. Cadrul instituțional pentru implementarea strategiei naționale pentru minoritatea romilor nu este încă suficient de eficient și tinde să diminueze capacitatea de luare a deciziilor de Agenția Națională pentru Romi și de reprezentanții populației romilor de a participa efectiv la procesul de luare a deciziilor în domenii relevante.”*

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Deși modificările aduse Strategiei au avut ca obiectiv îmbunătățirea acesteia, recomandările facute de diverse organisme naționale și internaționale și elementele legate de discriminarea existentă la nivelul instituțiilor au fost abordate superficial și progresele care vor fi facute în acest sens nu vor putea fi măsurate.

11.2.1.3 Directii de actiune

A. Administratia publica si dezvoltarea comunitara, comunicare si participare civica

În anul 2005, raportul de țară al Comisiei Europene atragea atenția asupra faptului că „autoritățile române ar trebui să demonstreze, la toate nivelurile, că statul aplică o politică de toleranță zero contra rasismului îndreptat împotriva romilor sau împotriva oricărei alte minorități sau grup și că această politică este implementată în mod efectiv¹⁰²”.

Deși pentru Comisia Europeană combaterea discriminării reprezintă o prioritate, iar România dovedea că are probleme în acest sens, mai ales la nivelul instituțiilor locale, art. 5 din H.G. 430 *Inițierea și desfășurarea unor acțiuni de formare privind discriminarea la nivelul funcționarilor publici din cadrul administrației centrale și locale* a fost exclus, atât din direcțiile generale, cât și din planul de măsuri. Strategia modificată include în planul de măsuri cursuri de formare în ceea ce privește combaterea discriminării pentru „personalul ANR, membrii comisiilor interministeriale pentru romi, experți romi de la nivel teritorial, funcționari publici, reprezentanți ONG și ai grupurilor de inițiativă locală a romilor”. Indicatorii folosiți pentru aceste acțiuni sunt: numărul de cursuri, numărul de participanți, rapoartele de evaluare. De aceste cursuri, în eventualitatea în care vor fi organizate, vor beneficia atât romii, cât și neromii, atât reprezentanți ai autorității, cât și ai societății civile. Indicatorii urmăriti în strategie nu cuantifică numărul

Raportul Comisiei Europene de monitorizare a României - octombrie 2005, pag. 19.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

functionarilor publici care vor beneficia de aceste cursuri desi, asa cum se mentiona si in raportul Comisiei, era necesar sa combatem si sa cuantificam discriminarea la nivelul institutiilor.

Organizatiile de drepturile omului din Romania au demonstrat, in nenumarate randuri, ca practica utilizata de autoritatile publice locale in cazul comunitatilor de romi continua sa fie discriminatorie. Romii se confrunta cu noi forme de marginalizare si excludere intreprinse de diferiti actori publici.

Un caz relevant in ceea ce priveste discriminarea la nivelul functionarilor publici il constituie cazul de la Miercurea Ciuc, documentat de Romani CRISS in mai 2004. La acea data au fost evacuate aproximativ 140 de persoane de etnie roma dintr-un imobil situat pe str. Pictor Nagy Imre nr. 27. Romii au fost mutati la marginea localitatii, in imediata vecinatate a statiei de epurare, in conditii de locuit foarte precare. Imobilul existent la acea data in str. Pictor Nagy Imre nr. 27 a fost demolat, astfel incat, in prezent, pe locul sau este un teren viran, neingrijit.

CNCD - Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii a fost sesizat cu privire la acest caz, printr-o petitie adresata de catre Liga ProEuropa, si a sanctionat municipalitatea cu o amenda in valoare de 4.000 RON (aproximativ 1100 Euro), maximum prevazut in legislatia anti-discriminare, la momentul faptei.

Romii au acuzat dur conditiile de mediu declarand ca acestea prezinta un pericol cert si grav pentru sanatatea lor. Conditiiile improprii in care romii au fost obligati sa traiasca s-au soldat cu moartea a doi copii cu varste cuprinse intre 3 - 4 luni. Pe fondul mortii a doi copii, primarul localitatii a afirmat ca nu il intereseaza sanatatea romilor si ca, oricum, au prea multi copii.

Romii au precizat, totodata, ca nu sunt de acord sa locuiasca izolat, la marginea orasului.

Actiunea Primariei Miercurea Ciuc de a muta familiile de romi in imediata vecinatate a statiei de epurare a orasului constituie, in fapt, rasism de mediu. Astfel, conditiile nocive de mediu afecteaza in mod disproportionat un anumit grup etnie, in speta comunitatea roma.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

In anul 2006, Romani CRISS a documentat un numar de aproximativ 25 de cazuri Tn care reprezentantii autoritatilor locale au luat decizii si au actionat intr-un sens discriminatoriu fata de romi. Pentru aceste cazuri au fost trimise plangeri catre CNCD, scrisori de informare catre institutii relevante sau/si s-a actionat Tn instanta, insa solutia nu este una legata numai de actionarea Tn instanta. Functionarii publici trebuie sa fie informati, formati si sanctionati cand este cazul Tn ceea ce priveste reglementarile anti-discriminare.

Astfel de actiuni extrem de grave nu au fost luate Tn considerare atunci cand Strategia a fost modificata, desi existau multe cazuri de discriminare ale functionarilor publici, desi organismele internationale semnalau acest pericol la nivel local (Al treilea raport - rezumat executiv Paragraf 39 - „*ECRI recomanda autoritatilor romane sa programeze cursuri de instruire pentru a-i familiariza pe functionarii publici cu problemele anti-discriminatorii*”).

In alta ordine de idei, situatiile cele mai grave de discriminare savarsite de functionari publici sunt semnalate de catre organizatiile non guvernamentale. Dat fiind faptul ca, Tn plan local, nu exista informatii si organisme locale unde se pot face astfel de sesizari, multe acte de discriminare raman nedocumentate si nesanctionate.

Conform Planului de masuri, capitolul Administratia publica si dezvoltare comunitara, Tn 2006 trebuia sa se infiinteze o retea nationala de oficii ale Consiliului National pentru Combaterea Discriminarii. Pe de o parte, aceste oficii nu au fost infiintate Tn 2006 (nici nu era posibil dat fiind faptul ca bugetul pe 2006 fusese stabilit cu mult inaintea aprobarii Strategiei) si, pe de cealalta parte, planul de masuri nici nu specifica bugetul planificat/alocat pentru crearea acestor structuri locale.

B. LOCUINTE

Inca din anul 2000, Romani CRISS si-a manifestat indignarea fata de politica rasista, adoptata la nivelul autoritatilor publice locale, de evacuare si segregare a romilor din orase la „marginea societatii”.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Aceasta ingrijorare vine în contextul mai multor cazuri și situații documentate la nivel local în diferite zone ale țării și care pot indica existența unui fenomen extrem de periculos. Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, alte autorități guvernamentale nu au, până în momentul de față, niciun instrument de acțiune care să prevină acțiunile rasiste ale consiliilor locale privind demolarea locuințelor periferice ale romilor sau evacuarea romilor din cartierele locuite de aceștia în diferite orașe în România.

Atât Strategia aprobată în 2001, cât și Recomandarea Generală nr. XXVII a Comitetului pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (CERD) prevedeau sau recomandau implementarea de politici și programe care să faciliteze accesul nediscriminatoriu la locuințe și servicii al populației romă, dar la nivel local nu a existat niciun model de transpunere în practică a acestor măsuri.

Mai mult, cu toate că organismele internaționale au semnalat României faptul că, la nivel local, există practici discriminatorii față de romii în ceea ce privește accesul la locuințe, textul modificat al Strategiei nu a preluat nici una dintre aceste recomandări.

Strategia face referire la îmbunătățirea accesului romilor la o locuință decentă, reabilitare, etc., fără a fi inclus niciun paragraf referitor la segregarea rezidențială, interzicerea rasismului de mediu, interzicerea plasării romilor în zone izolate, etc.

C. EDUCATIE

Planul de măsuri 2006-2008 prevede introducerea unor discipline și conținuturi de prevenire și combatere a discriminării în planul de învățământ și în trunchiul comun al programei școlare și în manualele școlare". Instituțiile responsabile pentru această activitate sunt Ministerul Educației și Cercetării (MEC) și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Deși este o activitate permanentă conform planului de măsuri, până la sfârșitul anului 2006 nu a existat nicio

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

consultare Tn acest sens cu ONG-urile romilor, iar manualele pentru anul scolar 2006-2007 nu includ astfel de continuturi.

In eel de-al treilea raport ECRI, paragraf 84 „*ECRI insista ca autoritatile romane sa elaboreze o programa scolara care sa reflecte diversitatea culturala a Romaniei și sa vorbeasca despre contributia grupurilor minoritare la istoria tarii la toate nivelurile sistemului scolar. Ea considera in aceasta privinta ca toate referirile ofensatorii la grupurile minoritare trebuie sterase din manualele scoalare. Ea mai recomanda autoritatilor romane sa ia masuri ca programele scolare sa fie aplicate in toata tara.*”

Intr-un raspuns oficial de la MEC catre Romani CRISS, am fost informati ca " *programa de trunchi comun pentru clasa a XII-a, aflata in lucru, va prevedea un capitol special pentru minoritatile in Romania, inclusiv despre istoria romilor din acest spatiu. In ceea ce priveste vechile programe (cele de gimnaziu) va informam ca, pe masura schimbarii acestora, in anii scolari urmasori, vom introduce, unde este cazul și informatii despre istoria și traditiile etniei dumneavoastra*"

In Romania, MEC este unui dintre putinele ministere care a inregistrat interes si mai ales progrese Tn ceea ce priveste romii.

La nivel universitar, politicile de actiune afirmativa ale Ministerului Educatiei si Cercetarii cu privire la romi, care au debutat Tn 1992/1993 (la initiativa Catredei de Asistenta Sociala a Universitatii Bucuresti), au continuat pana Tn 2006 si au fost incluse si la nivel liceal.

Tot la nivel universitar a fost promovat invatamantul deschis la distanta pentru profesorii romi necalificati (fara studii universitare, avand doar liceul cu diploma de bacalaureat) Tn scopul obtinerii unei diplome universitare cu dubla specializare de "institutor - profesor de limba romani".

Adresa inregistrata de MEC cu nr. 9922/F/01 sept/2006

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

A fost emisă Notificarea Ministerului Educației și Cercetării cu nr. 29323/20.04.2004, prin care Ministerul **interzice** formarea grupelor și claselor segregate în învățământul prescolar, precum și la nivelul claselor I și a V-a, care cuprind exclusiv sau preponderent elevi romi.

În secțiunea referitoare la **educație**, raportul din 2004 al Comisiei Europene (CE) semnalează faptul că „rata participării în educația secundară și terciară și în cazul adulților nu indică deocamdată o îmbunătățire semnificativă [...] în cazul grupurilor dezavantajate, în special romii”⁶². Raportul din 2005, în schimb, consemnează aspecte pozitive referitoare la îmbunătățirea accesului romilor în sectoarele educației și sănătății.⁶³

D. SANATATE

Ministerul Sănătății este unul dintre ministerele activ implicate în problematica romilor și singurul cu un capitol de buget prevăzut pentru romi.

În anul 2001 Ministerul Sănătății a semnat un protocol de colaborare cu Romani CRISS și OSCE/ODIHR - Punctul de Contact pentru Romi și Sinti. În virtutea acestui document, Ministerul Sănătății a emis ORDIN-ul 619/2002 care reglementează sistemul de mediere sanitară din România. Practic, prin emiterea acestui ORDIN, Ministerul Sănătății a constientizat importanța programului de mediere sanitară și a admis faptul că membrii comunităților cu romi din România au probleme în ceea ce privește accesarea serviciilor de sănătate publică.

În prezent, programul de mediere sanitară se desfășoară în 40 județe ale României. În sistem sunt activi aproximativ 270 mediatori.

La sfârșitul anului 2006 a fost re-activată Comisia Ministerială pentru Romi din cadrul Ministerului Sănătății. Din perspectiva sistemului

Raportul CE 2004, pagina 108.
Raportul CE 2005, pagina 19.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

de mediere sanitara, Comisia are un rol foarte important, deoarece membrii sai analizeaza si dezbat aspecte care tin de statutul si activitatea mediatorilor sanitari romi. Presedintele Comisiei este dl. Ervin Zoltan Syekely, Secretar de Stat pentru relatii cu Parlamentul si Societatea Civila, iar membrii sunt consilierul personal Tn cabinetul Ministrului Sanatatii Publice, consilierul personal Tn cabinetul dl. Syekely, cate un reprezentant al Directiei Generale Politiei, Strategii si Managements Calitatii Tn Sanatate, al Directiei Generale Organizare, Resurse Umane, Dezvoltare Profesionala si Salarizare, al Autoritatii de Sanatate Publica si al Directiei Generale Relatii Externe si Afaceri Europene, cat si Romani CRISS si Agentia Nationala pentru Romi (ANR), Tn calitate de consultanti permanenti.

Desi Stragia modificata nu prevedea participarea organizatiilor de romi la intalnirile Comisiei Ministeriale pentru Romi, Romani CRISS participa la aceste intalniri Tn calitate de consultant permanent.

E. POLITIA

Cu toate ca Strategia prevede angajarea de cetateni de etnie roma Tn cadrul fortelor de ordine publica si politienesti, nu arata clar modul si caile prin care se atinge acest scop (acesta fiind si cazul romilor angajati Tn administratia locala). Cu toate acestea s-a inregistrat un progres Tn acest sens, Tn anul 2006 fiind angajati un numar semnificativ de romi.

La nivel politic si strategic, cursurile de formare pentru politisti, angajarea politistilor romi nu au fost suficiente, este necesar ca aceste cazuri prezentate Tn rapoartele organizatiilor non guvernamentale sa fie anchetate adecvat, sanctionate si discutate la nivel institutional.

La sfarsitul anului 2006, Agentia Nationala pentru Romi mentiona Tn raportul de activitate ca: „In vederea eficientizarii structurilor de implementare a Hotararii Guvernului nr. 522/2006, prin

Ordinele Președintelui ANR nr. 160 -169/07.06.2006 au fost desemnati angajati ai Agentiei Nationale pentru Romi, ca membrii Tn Comisiile Ministeriale pentru Romi (CMR) ale ministerelor semnatare ale Strategiei Guvernului de Tmbunatatire a situatiei romilor (Ministerul Educatiei si Cercetarii, Ministerul Administratiei si Internelor, Ministerul Muncii, Solidaritatii Sociale si Familiei, Agentia Nationala pentru Ocuparea Fortei de Munca, Ministerul Sanatatii Publice, Ministerul Transporturilor, Constructiilor si Turismului, Ministerul Justitiei, Ministerul Finantelor Publice)" .

In cadrul primei intalniri a Comisiei Ministeriale pentru Romi organizate de Ministerul Administratiei si Internelor, intalnire care a avut loc la finalul anului 2006, s-a discutat despre regulamentul cadru de functionare a Birourilor Judetene pentru Romi (BJR) si despre fisa de post. In mod cert, Birourile Judetene reprezinta o prioritate, dar, dat fiind faptul ca Tn luna septembrie 2006 a avut loc la Reghin un incident intre politie si comunitatea de romi, soldat cu 37 de victime, consideram ca era important sa se discute si despre aceasta situatie de criza. Nu a existat o consultare cu societatea civila roma si punctele de vedere ale organizatiilor nu au fost inaintate Comisiei Ministeriale.

In perioada 2004-2006, atat Romani CRISS, Apador CH, cat si alte organizatii de drepturile omului au semnalat cazuri Tn care ofiteri de politie au batut detinuti, precum si cazuri Tn care reprezentanti ai politiei au hartuit si facut uz excesiv de forta Tmpotriva etniei rome.

Abuzul trupelor speciale si al jandarmeriei a devenit una dintre cele mai grave probleme de drepturile omului din Romania. Politistii folosesc forta excesiva Tn timpul interventiilor Tn comunitatile de romi si nu numai, iar victimele cele mai vulnerabile sunt **femeile și copiii**. Acest comportament a devenit unui obisnuit si foarte des aceste evnimente sunt prezentate publicului larg, bineinteles vinovati fiind romii.

Pata Rat, Cluj Napoca -noiembrie 2005:

In timpul Tn care mascatii cautau Tn colibele romilor, o fata a incercat sa scoata din coliba niste haine sa imbrace copiii. Unui dintre mascatii a vazut-o si a trantit-o la pamant, aplicandu-i lovituri cu

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

bulanul Tn repetate randuri peste maini, picioare si spate, chiar sub ochii copiilor. Mascatul nu s-a oprit din lovit pana cand fata nu a fugit din mainile lui la o batrana .

Odata cu trecerea timpului, descinderile fortelor de ordine Tn comunitatile de romi sunt din ce Tn ce mai violente. „Antrenamentul/ incalzirea" mascatilor a vizat, ca de fiecare data, persoane vulnerabile. Pentru a dovedi amploarea si credibilitatea acuzațiilor/cazurilor, Romani CRISS pune la dispozitie materiale, declaratii ale victimelor, probe care incrimineaza excesul de zel al fortelor de ordine.

Chitila -noiembrie 2005:

„Da-ne sefu' arma, ca stim noi ce sa facem cu ea" cam asa se poate numi acest caz terifiant din carterul Chitila, unde o minora a fost impuscata Tn spate pentru simplul fapt ca a traversat calea ferata. In data de 8.11.2005, Tn jurul orelor 10.00, Tn timp ce veneau de la o ruda din zona Grivita, C.M., mama sa, E.C. si C.C. (matusa lui C.M.) traversau liniile de cale ferata pentru a se indrepta spre locuinta lor.6464 Conform declaratiei lui C.C. si E.C.

Dupa ce traversasera un vagon apartinand CFR Marfa, fara sa fie somata, tanara a fost impuscata Tn spate de un politist, de la o distanta aproximativa de 1.5 metri.

Aceasta a fost transportata de urgenta la spitalul Municipal Bucuresti, unde a suferit o interventie chirurgicala. Imediat dupa ce a impuscat-o pe minora, politistul a fugit Tn directia postului Transporturi Feroviare.

Numarul actiunilor disciplinare adecvate si sanctionarea ofiterilor de politie responsabili pentru abuzurile comise reprezinta indicatori clari ai modului Tn care Ministerul Administratiei si Internelor (MAI) isi pastreaza promisiunile fata de forurile internationale Tn ceea ce priveste respectarea drepturilor omului si interesul MAI pentru crearea unei institutii profesioniste.

Romania este tara cu cele mai multe plangeri la CEDO si esecul MAI de a sanctiona astfel de violari ale drepturilor omului va conduce la diminuarea increderii populatiei de romi si nu numai, Tn politie; va

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

determina reticenta oamenilor Tn a face plangeri sau a fi martori Tn cazuri de abuz al politiei; va determina critici continue ale organizatiilor nonguvernamentale fata de incapacitatea politiei de a-si realiza munca eficient.

Pentru cele mai multe dintre cazurile semnalate de Romani CRISS s-a dispus neinceperea urmaririi penale. Negarea abuzurilor comise de unii reprezentanti ai politiei constituie o piedica importanta Tn constientizarea ilegalitatii acestui tip de comportamente.

Aceste probleme trebuie analizate atent din punct de vedere institutional Tn cadrul Comisiei Ministeriale pentru Romi din cadrul MAI pentru a elimina riscul de a transforma aceste incidente intr-o practica institutionala de interventie Tn comunitatile vulnerabile.

11.2.1.4. Structuri și Participarea romilor

HG 430/2001 prevedea urmatoarele structuri: Comitetul Mixt pentru Monitorizare si implementare; comisiile ministeriale pentru romi; birourile judetene pentru romi si expertii locali.

Comitetul Mixt pentru Monitorizare si Implementare reprezenta principala structura responsabila cu implementarea strategiei si era alcatuit din secretari de stat reprezentand ministerele relevante si lideri ONG.

In anul 2004 - Tn urma realizarii unui raport de monitorizare a Strategiei EUMAP si CRCR ("Monitorizarea implementarii la nivel local a Strategiei"), acestia au apreciat ca gradul de reprezentare al romilor Tn Comitetul Mixt era limitat (5 romi).

Dupa modificarile aduse Tn strategie Tn 2006, Comitetul Mixt a fost inlocuit de Grupul de Lucru pentru Politiei Publice pentru Romi, grup infiintat prin HG 750/2005, format din secretari de stat din ministerele responsabile pentru implementarea Strategiei. Niciun reprezentant al ONG-urilor nu mai face parte din acest grup. Agentia Nationala

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

pentru Romi este responsabila sa prezinte si punctele de vedere ale reprezentantilor organizatiilor romilor.

Conform documentului „grupul de lucru se intruneste Tn sedinte trimestriale sau ori de cate ori este necesar”. Pentru a putea prezenta si punctul de vedere al organizatiilor nonguvernamentale, ANR ar trebui sa se intalneasca cu reprezentantii acestora trimestrial sau sa comunice intr-o alta modalitate cu ei. Acest proces de consultare a societatii civile este sporadic si incoerent. Pentru prima intalnire a Comisiei Ministeriale pentru Romi din cadrul Ministerului Administratiei si Inter-nelor, nu numai ca nu a existat o consultare cu societatea civila Tn prealabil, dar nici nu au informat organizatiile romilor, care au aflat despre aceasta reuniune din raportul anual al ANR.

Colaborarea dintre Guvern si institutiile sale abilitate si ONG-urile romilor Tn ceea ce priveste implementarea Strategiei s-a disipat, cu precadere dupa modificarile si completarile Hotararii 430 din 2006, deoarece organizatiile romilor nu mai pot face parte din Comisiile mixte de la nivelul ministerelor. Guvernul Romaniei nu a prezentat un punct de vedere referitor la luarea acestei decizii. Principiile cruciale ale Strategiei - Participarea activa si pe baze egale a populatiei de romi si a societatii civile nu sunt respectate.

In 2005, raportul Focus Consultancy mentiona ca "Participarea ONG-urilor la Memorandumul de Incluziune parea a fi foarte scazuta. Din cauza pozitiei privilegiate a Partidei Romilor, participarea ONG-urilor ne-afiliate Partidei a fost foarte dificila si a adus un val de critica, atat intern, cat si extern. "

In al treilea raport de progres ECRI se „considera esential ca „Strategia pentru imbunatatirea situatiei romilor” sa fie pe deplin aplicata la toate nivelurile si Tn colaborare cu organizatiile non-guvernamentale si cu societatea civila, astfel incat romii sa nu mai fie principalele victime ale discriminarii Tn societatea romaneasca”. Ea insista asupra necesitatii gasirii unei solutii urgente Tn problema romilor care nu au documente de identitate.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Cu toate acestea, asa cum am precizat deja, participarea romilor si a reprezentantilor societatii civile a fost chiar mai dificila Tn ultimii ani decat era la inceputul implementarii Strategiei.

In acelasi timp, politicile nationale sau strategia trebuie sa fie adaptate si implementate astfel incat sa incadreze nevoile specifice ale romilor, asigurandu-se si implementarea politicilor nationale la nivel local.

11.2.2 Deceniul de Incluziune a Romilor

Conform angajamentelor asumate Tn cadrul Deceniului de Incluziune a Romilor 2005 - 2015, incepand cu 1 iulie 2005, timp de 1 an, Romania a detinut presedintia acestei initiative internationale, prin ANR, Tn calitate de coordonator national.

Activitatile stabilite ca prioritati ale Romaniei de perioada asigurarii presedintiei Deceniului de Incluziune a Romilor au fost aprobate Tn 30 septembrie 2005, prin memorandum de Primul Ministru. Costurile destinate operationalizarii programului activitatilor internationale au fost incluse Tn bugetul de stat pe anul 2005 si 2006.

Planul de Actiune al Guvernului Romaniei nu este postat pe pagina oficiala a Deceniului de Incluziune (acolo unde toate celelalte state participante au postat Planurile lor nationale de Actiune), insa o forma draft din 2004 poate fi accesata pe. Raportul ANR pe 2005 estima ca, pana la incetarea mandatului Romaniei (iulie 2006), planurile de actiune elaborate vor fi, mai intai, adoptate de Guvernul Romaniei si incluse Tn bugetul de stat.

Planul National de Actiune din Romania nu este inca finalizat si pus la dispozitia publicului larg, pe pagina oficiala a Deceniului mentionandu-se ca va fi disponibil Tn curand. Nici pe site-ul Agentiei Nationale pentru Romi nu este public.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Draftul postat public, desi include scopuri si obiective dare si un calendar de activitati, nu este bugetat pe fiecare tip de activitate si nu prezinta indicatori clari de evaluare.

La elaborarea primei forme a planului de actiune au participat, Tn special, reprezentanti ai guvernului, neexistand o consultare reala cu ONG-urile cu privire la Planul pe Deceniu.

Deoarece Planul National de Actiune e inca Tn proces de elaborare, este evident ca nu exista date privind implementarea lui. De asemenea, nu exista date despre modul Tn care actiunile incluse Tn Planul National al Deceniului se vor diferentia sau se vor coordona cu activitatile incluse Tn Strategia deja aprobata. Dat fiind faptul ca si Planul National de Actiune trebuie sa fie aprobat de Guvern, coordonat de ANR si implementat de catre Ministerele de resort, cum se va realiza implementarea ambelor documente: Strategia si Planul National de Actiune al Deceniului?

Raportul pe anul 2006 al ANR⁸⁵ mentioneaza faptul ca, Tn anul 2006, printr-un imprumut nerambursabil de la Banca Internationala pentru Reconstructia si Dezvoltare, au avut loc consultari cu ministerele de resort responsabile pentru implementarea politicilor de incluziune sociala si a instrumentelor post aderare si societatea civila a romilor. „La sfarșitul perioadei de consultare cu consultantii nationali §1 international!, angajati prin IDF Grant, planurile de actiune ale Deceniului vorfi inaintate Guvernului pentru aprobare.”

Desi Deceniul de Incluziune al Romilor este planificat pentru perioada 2005-2015, Tn primii doi ani ai Deceniului Tn Romania nu a fost aprobat nici macar Planul National si, ca atare, nu s-a respectat nici "implementarea eficienta si la timp a Planului national de actiune al Deceniului".

Este important ca atunci cand Planul National al Deceniului de Incluziune va fi finalizat si aprobat, sa se coordoneze cu toate celelalte

⁸⁵http://www.anr.gov.ro/docs/rapoarte/raport_de-activitate_2006.pdf

documente aprobate sau asumate de Guvernul Romaniei: Strategia nationala pentru Romi, Planul national anti-saracie si promovare a incluziunii, Memorandumul Comun pentru Incluziune Sociala, Obiectivele mileniului, Planul OSCE .

11.2.3. PLANUL OSCE

Planul OSCE, adoptat Tn 2003, formuleaza un set de principii care sa fie urmate Tn eliminarea efectelor discriminarii impotriva romilor, sinti si altor grupuri relationate, de catre guvernele celor 56 de state participante OSCE.

Acest plan de actiune nu este un act legislativ, nu confera nimanui niciun drept legal si doar ofera un cadru general de actiune Tn vederea optimizarii participarii romilor la viata politica si publica, de a avea acces egal la servicii, educatie, sanatate, etc. si de a se bucura de aceleasi oportunitati economice precum ceilalti. In acest sens, urmareste sa elaboreze practici pozitive acolo unde acestea inca nu exista.

Implementarea prevederilor Planului de Actiune este analizata Tn cadrul Intalnirilor de Implementare a Dimensiunii Umane, Conferinte de Analiza si alte evenimente ale dimensiunii umane. Statele participante OSCE sunt incurajate sa ofere informatii despre progresele recente privind situatia Romilor si Sintilor si/sau masuri inspirate de acest Plan de Actiune Tn cadrul Intalnirilor de Implementare a Dimensiunii Umane, inaintea Conferintelor de Analiza si Consiliului Permanent, daca este necesar.

Valoarea adaugata a acestui plan consta Tn faptul ca, Tn procesul de redactare, OSCE/ODIHR a lucrat Tn stransa colaborare cu alte organizatii internationale, dar, mai ales, cu ONG-urile romilor, incercand sa implice romii si sintii Tn toate activitatile lor.

Planul OSCE combina foarte bine abordarea de drepturile omului cu politicile sociale.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Daca Strategia si Deceniul fac referiri la antidiscriminare, antirasism transsectorial, Planul OSCE ofera recomandari dare catre Statele Participante OSCE si catre institutiile si structurile OSCE Tn ceea ce priveste combaterea discriminarii la capitolul III „Combaterea rasismului si a discriminarii”.

De atfel, OSCE recomanda Romaniei si celorlalte state participante „sa dezvolte, acolo unde e nevoie, strategii nationale sau planuri de actiune cuprinzatoare pentru imbunatatirea situatiei romilor si sintilor, care sa includa masuri specifice de combatere a discriminarii Tn toate sferile vietii” (III; 12).

Capitolul III include recomandari catre statele membre OSCE si catre institutiile si structurile OSCE referitoare la abuzurile politiei indreptate impotriva romilor. Daca Strategia Guvernului si celelalte documente analizate nu accentueaza existenta acestor fenomene, OSCE reitereaza clar si recomanda statelor „sa elaboreze politiei privind (!)imbunatatirea relatiilor dintre comunitatile de romi și sinti și politie, astfel incat sa previna abuzurile și violenta politiei impotriva romilorși sintilor,, (III; 28).

Desi Strategia nu mai include masuri coerente privind segregarea scolara, Planul OSCE ofera Romaniei un cadru coerent si, desi este un document politic, asumat de Guverne, OSCE nu a avut retineri Tn a folosi termeni clari Tn formularea recomandarilor catre state „sa se asigure ca legislatiile nationale cuprind prevederi corespunzatoare care sa interzica discriminarea și segregarea in sfera educationala și sa continua, de asemenea, și remedii efective pentru incalcarea acestor prevederi”(V; 67).

Insa, Tn ceea ce priveste implementarea Planului OSCE la nivel national, putem identifica doar cateva initiative realizate, de altfel, la initiativa organizatiilor neguvernamentale sau a Punctului de Contact pentru Romi si Sinti (CPRSI).

In Romania, proiectul "Initiativa Strategica privind romii si politia Tn Romania" a fost implementat Tn parteneriat de Ministerul de Interne,

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Inspectoratul Politiei si Romani CRISS. Principalul scop este de a dezvolta o metoda de "bune practici" pentru realizarea unei "evaluari sistematice" a politicii politienesti si practicii cu privire la romi, cu referire la recomandarile Planului de Actiune si alte standarde internationale de drepturile omului.

Desi Romania participa activ la intalnirile anuale de Dimensiune Umana ale OSCE Tn care se evalueaza si implementarea Planului pentru Romi si Sinti, institutiile din Romania nu includ Tn planurile lor de masuri, Tn bugetele anuale, Tn actiunile lor, recomandari ale OSCE Tn ceea ce priveste comunitatile de romi.

11.2.4. Memorandumul Comun Tn Domeniul Incluziunii Sociale

Memorandumul este un document programatic prin care s-au identificat principalele probleme cu care se confrunta Romania Tn ceea ce priveste promovarea incluziunii sociale, precum si masurile care trebuie Tntreprinse pentru a raspunde la aceste nevoi. Prioritatile memorandumului se adreseaza, Tn primul rand, combaterii saraciei si excluziunii sociale, dar abordeaza si teme precum discriminarea, segregarea scolara. Ministerul Muncii, Solidaritatii Sociale si Familiei coordoneaza monitorizarea implementarii prioritatilor din cadrul Memorandumului.

In 2005, a fost aprobat Memorandumul privind acordul dintre Guvernului Romaniei si Banca Internationala pentru Reconstructie si Dezvoltare pentru constituirea Fondului de Incredere, creat pentru sprijinirea unor activitati specifice Deceniului de Incluziune a Romilor. In acelasi an, a fost semnata o conventie intre Ministerul Finantelor Publice, Secretariatul General al Guvernului si Agentia Nationala pentru Romi, privind grantul acordat de Banca Internationala pentru Reconstructie si Dezvoltare (BERD) Tn valoare de 350.000 Euro, destinat dezvoltarii capacitatii institutionale pentru realizarea programului de incluziune sociala a romilor.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Tot ca parte integranta a programului de Incluziune Sociala Tn ceea ce priveste comunitatile de romi, un program de interventie prioritara Tn valoare de 11 milioane de Euro va fi implementat de FRDS (Fondul Roman de Dezvoltare Sociala), Tn colaborare cu Agentia Nationala pentru Romi, prin finantarea unor proiecte din comunitatile sarace de romi (infrastructura, incluzand drumurile, alimentarea cu apa si sistemul de salubritate si servicii comunitare locale).

O alta componenta pentru educatie timpurie incluziva, Tn valoare de 6,1 milioane de Euro va fi implementata de Ministerul Educatiei si Cercetarii, prin colaborarea cu Agentia Nationala pentru Romi si va urmari accesul la educatia prescolara a copiilor avand varste cuprinse Tntre 3 si 6 ani, inclusiv a copiilor provenind din grupuri defavorizate, precum minoritatea roma.

O provocare cheie inclusa Tn memorandum este legata de discriminare; textul documentului programatic subliniaza importanta actiunilor indreptate impotriva discriminarii "*combaterea hotarata a oricarei forme de discriminare a romilor in toate sectoarele (ocupare, acces la servicii publice etc.) și promovarea unei atitudini colective suportive.*"

EDUCATIA

Dreptul la educatie, ca drept fundamental al omului, este garantat sub aspect legal. Avand Tn vedere principalele obiective generale ale procesului educational - de a oferi informatii si resurse pentru a facilita ulterior accesul elevului pe piata muncii, precum si de a pregati elevul prin socializare si internalizarea valorilor⁶⁶ - Tn ceea ce priveste realizarea dreptului la educatie, urmatorii indicatori prezinta relevanta: calitatea educatiei, segregarea, actiunile afirmative si educatia interculturala.

⁶⁶Vezi Iulius Rostas - *Separated, but Equal? Roma within the Educational Systems in Central and Eastern Europe*

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Memorandumul Comun de Incluziune Sociala recomanda cresterea calitatii educatiei, în comunitatile de romi, mentionand ca „pe langa rata ridicata de neparticipare școlara, se mregistreaza o importanta polarizare a calitatii educatiei oferite”.

În pofida recunoasterii și abordarii oficiale a problemelor legate de segregare și de calitate a educatiei, de catre Ministerul Educatiei și Cercetarii, ca rezultat al segregarii, în scolile sau clasele unde învata copiii romi, exista un nivel inferior în ceea ce priveste calitatea prederii, al interesului cadrelor didactice și al conditiilor de învatare.

În localitatea Craiova, judetul Dolj, la nivelul claselor a III-a, a IV-a și a VI-a ale Grupului Scolar Auto din localitate, copiii romi învata separat de copiii majoritari.

Directorul scolii, B.G., a declarat ca acele clase în care învata numai copiii de etnie roma s-au format datorita faptului ca parintii romi isi înscriu copiii prea tarziu, fapt ce îl determina sa creeze aceste clase.

DI. director a precizat faptul ca din aceasta scoala, anul trecut, niciun elev de etnie roma nu a absolvit examenul de capacitate, motivand faptul ca elevii romi ajunsi în clasele a opta, fie raman repetenti, fie abandoneaza scoala din diverse motive.

Conform declaratiilor parintiilor elevilor de etnie roma care frecventeaza Grupul Scolar de Transporturi Auto cu clasele I—XII din localitatea Craiova, judetul Dolj, cadrele didactice care predau la clasele care sunt alcatuite numai din elevi de etnie roma nu-si dau interesul fata de copii, ajungandu-se în situatia în care elevi de clasa a IV-a sau a VI-a nu stiu sa scrie sau sa citeasca.

Totodata, o parte dintre parinti au acuzat faptul ca elevii sunt agresati de cadrele didactice pe motiv ca elevii nu aduc diferite sume de bani pentru a se cumpara mobilier sau perdele, bani solicitati separat de cei pentru fondul **clasei**.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Este necesar ca autoritatile romane sa dea Notificarii 29323/20.04.2004 (privind interzicerea segregarii) putere de lege, pentru a face ca aplicarea masurilor pe care ea le propune sa fie obligatorie si pentru ca prevederile ei sa fie respectate.

In 2010, Memorandumul va evalua nivelul la care accesul la toate nivelurile de educatie, completata cu accesul la nivelul educational minim pentru generatiile tinere, a fost imbunatatit. In 2007, scoala nr. 17 din Craiova, la fel ca multe alte scoli din Romania, va contribui la cresterea indicatorilor negativi de implementare a Memorandumului.

LOCUINTE

In Memorandum, problemele legate de locuirea romilor sunt considerate cele care rezulta din "*situatia legala neclara a caselor in care locuiesc, izolarea catorva comunitati de romi și accesul limitat la locuintele publice*" (pagina 21) .

Din pacate insa, problemele de locuire ale romilor sunt legate si de situatii de incalcare a dreptului la proprietate al romilor prin violarea domiciliului acestora si demolarea abuziva a caselor acestora. Desi autoritatile locale s-au prevalat de dispozitiile legii 50/1991, actiunile de demolare au fost ilegale, nerespectand prevederile legii sus-mentionate. In ceea ce priveste evacuările fortate, autoritatile locale nu au respectat intocmai procedura legala.

In plus, In ultimii ani, s-a dezvoltat un subtil **rasism de mediu** la care sunt supusi romii prin intermediul evacuarilor si al amplasarii acestora In conditii inumane In imediata apropiere a gropilor de gunoi, a statiilor de epurare sau a zonelor industriale aflate la marginea oraselor. Desi memorandumul mentioneaza "izolarea catorva comunitati de romi", rapoartele organizatiilor neguvernamentale arata ca numarul acestora este mult mai mare. Este insa important ca un document

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

asumat de catre Guvernul Romaniei mentioneaza izolarea comunitatilor de romi, fiind totusi necesar sa nuanțam aici existenta rasismului de mediu, fenomen neluat în considerare de nici unui dintre documentele de politica generala care fac referire la romii din Romania.

Situatia incerta din punct de vedere juridic permite adoptarea unor initiative ale autoritatilor publice locale, ale primariilor sau consiliilor locale de a întreprinde astfel de evacuari fortate, urmate de plasarea romilor într-o situatie mult mai dificila decat cea anterioara. În toate aceste cazuri, cele mai afectate categorii sunt copiii (sute de copii ajung sa traiasca în conditii inumane, desi ei ar trebui sa se bucure de o atentie și o protectie speciala din partea statului), femeii și persoane varstnice care nu au nici un instrument de aparare în fata unor astfel de situatii.

PARTICIPAREA ROMILOR

Un deosebit interes pentru Memorandum îl constituie*"promovarea participării active a organizatiilor și asociatiilor de romi și implicarea lor în implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor pentru minoritatea roma, precum și încurajarea participării la luarea deciziilor"* .

Cu toate acestea, după modificarile aduse în Strategia în 2006, Comitetul Mixt din care faceau parte și reprezentantii romilor a fost înlocuit de către Grupul de Lucru pentru Politici Publice pentru Romi (format din Secretari de Stat din ministerele responsabile pentru implementarea Strategiei). Niciun reprezentant al ONG-urilor nu mai face parte din acest grup. Agentia Nationala pentru Romi este cea responsabila sa prezinte și punctele de vedere ale reprezentantilor organizatiilor romilor.

Rapoartele internationale privind Romania**111.1 Perspectiva organizatiilor inter-guvernamentale asupra situatiei drepturilor omului Tn Romania Tn perioada 2004-2006**

Tncepand cu anii '90, dupa caderea regimurilor comuniste Tn Europa de Est, organizatiile neguvernamentale, apoi cele inter-guvernamentale sau chiar guverne ale anumitor state cu un rol major Tn relatiile internationale au monitorizat situatia respectarii drepturilor omului Tn regiune, inclusiv Tn Romania. In acest sens, mai ales din momentul exprimarii unei directii dare a politicii externe romanesti Tnspre aderarea la Organizatia Atlanticului de Nord (NATO) si la Uniunea Europeana (UE), autoritatile romane au Tnceput sa tina cont de anumite opinii sau recomandari venite din partea acestor structuri.

Guvernul Romaniei si-a asumat implicarea Tn rezolvarea problemelor cu care se confrunta minoritatea roma, prin diverse initiative, cum arfi participarea la Deceniul de Incluziune a Romilor, sau adoptarea H.G. 430/2001 - Strategia Guvernului Romaniei pentru imbunatatirea situatiei romilor cu modificarile si completarile ulterioare sau, indirect, prin adoptarea legislatiei antidiscriminare.

La Tntocmirea rapoartelor referitoare la adecvarea cadrului legislative la contextul social sau economic, precum si la implementarea diferitelor politiei publice de catre autoritatile statului roman, Tn particular, Tn ceea ce priveste respectarea drepturilor omului, organismele mentionate (organizatii internationale neguvernamentale, organizatii inter-guvernamentale, reprezentante diplomatice ale anumitor state) iau Tn considerare informatii fie obtinute Tn mod direct, fie primite de la institutii guvernamentale sau organizatii neguvernamentale.

Romani CRISS contribuie Tn mod constant la elaborarea unor astfel de rapoarte, Tn particular, Tn ceea ce priveste situatia respectarii

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

drepturilor persoanelor de etnie roma în România. Informațiile preluate de către organizație ajung, prin intermediul comunicatelor de presă sau informarilor la diferiți parteneri, din țară sau străinătate, care, la rândul lor, folosesc anumite informații sau cazuri specifice la elaborarea unor rapoarte specifice. În plus, CRISS participă la întâlniri publice, în țară sau străinătate, în cadrul cărora prezintă rapoarte, informări, declarații, care sunt la rândul lor folosite sau devin parte din documentația oficială a întâlnirii. În ultimul rând, Romani CRISS participă la întâlniri restrânse sau directe cu reprezentanți ai instituțiilor menționate în primul paragraf în care se realizează informări, prezentarea unor probleme sau cazuri specifice. Astfel, CRISS și-a adus în mod constant contribuția directă la elaborarea rapoartelor publicate de către organismele internaționale, atât în trecut, cât și în ultimii ani (în special, 2004-2006).

III.2 - Despre Rapoartele Internationale

In prezenta lucrare, au fost luate in considerare rapoartele Comisiei Europene, ale Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii, Comisiei Europene impotriva Rasismului si Intolerantei (ECRI) si Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale, din perioada 2004-2006. In prima parte a capitolului sunt prezentate observatiile generale, in cea de-a doua temele comune mai multor sau tuturor rapoartelor, a treia parte reflecta temele tratate singular (cele care se regasesc intr-un singur raport) iar in ultima parte sunt prezentate concluziile rapoartelor. Temele comune identificate sunt urmatoarele: Politiei publice si institutii pentru romi, Legislatia antidiscriminare, Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii, Administrarea justitiei, Conduita fortelor de ordine, Accesul la educatie, Accesul la serviciile de sanatate, Dreptul la locuire, Dreptul la munca, Dreptul de a alege si de a fi ales. Temele tratate singular includ Activitatea organizatiilor si militantilor pentru drepturile omului, Casatoriile timpurii, Stereotipurile si mass-media si Combaterea extremismului⁶⁷.

Astfel, rapoartele prezentate sunt urmatoarele:

- Comisia Europeana - Raportul periodic asupra progreselor inregistrate de Romania in vederea aderarii la Uniunea Europeana - 2004 (denumit in continuare "Raport CE 2004");⁶⁸
- Comisia Europeana - Raportul comprehensiv de monitorizare 2005 privind Romania (denumit in continuare "Raport CE 2005");⁶⁹

⁶⁷ Temele prezentate in lucrarea de fata au fost selectate in functie de specificul lucrarii, evidentiindu-se aspectele referitoare la respectarea drepturilor omului si protectia minoritatilor, in special in ceea ce priveste minoritatea roma.

⁶⁸ Raportul CE 2004 este disponibil in format electronic, in limba romana, la adresa: http://www.mie.ro/documente/dialog_Ro UE/Raport%20Periodic%202004%20RO.pdf.

⁶⁹ Raportul CE 2005 este disponibil in format electronic, in limba romana, la adresa: http://www.mie.ro/documente/dialog_Ro UE/Raport%20Periodic%202005%20RO_2511.pdf.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

- Comisia Europeana - Raportul de monitorizare a Romaniei - mai 2006 (denumit Tn continuare "Raport CE mai 2006");⁷⁰.
- Comisia Europeana - Raportul de monitorizare a stadiului pregatirii Romaniei si Bulgariei pentru statutul de membru UE - septembrie 2006 (denumit Tn continuare "Raport CE septembrie 2006");⁷¹.
- Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii - Raportul de tara pentru Romania privind respectarea drepturilor Omului Tn 2004 (denumit Tn continuare "Raportul Departamentului de Stat 2004");⁷²
- Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii - Raportul de tara pentru Romania privind respectarea drepturilor Omului Tn 2005 (denumit Tn continuare "Raportul Departamentului de Stat 2005");⁷³.
- Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei - Al treilea Raport despre Romania (denumit Tn continuare "Raportul ECRI 2006");⁷⁴.
- Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale - A doua Opinie privind Romania (denumit Tn continuare "Opinia FCPNM 2006").⁷⁵

⁷⁰ Raportul CE mai 2006 este disponibil in format electronic, in limba romana, la adresa: http://www.mie.ro/documente/dialog_Ro_UE/2006/raport_monitorizare_mai2006.pdf.

⁷¹ Raportul CE mai 2006 este disponibil in format electronic, in limba romana, la adresa: http://www.mie.ro/documente/dialog_Ro_UE/2006/Raport_septembrie_ro.pdf.

⁷² Raportul de tara pentru Romania privind situatia drepturilor omului Tn 2004, publicat Tn data de 28 februarie 2005, poate fi accesat pe Internet la: http://bucharest.usembassy.gov/fwww/Documents/Romania_HRR04_FINAL_2-14-05-RO.html

⁷³ Raportul de tara pentru Romania privind situatia drepturilor omului Tn 2005, publicat Tn data de 8 martie 2006, poate fi accesat pe Internet la http://bucharest.usembassy.gov/US_Policy/2005_HRR_Ro.html.

⁷⁴ Raportul ECRI 2006 este disponibil in format electronic, in limba romana, la adresa http://www.coe.int/t/e/human_rights/ecri/1-ECRI/2-Country-by-country_approach/Romania/Romania%20third%20report%20-%20cri06-3%20romanian.pdf.

⁷⁵ Opinia FCPNM 2006 este disponibil in format electronic, in limba engleza, la adresa. [http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2_framework_convention_\(monitoring\)/2._monitoring_mechanism/4._opinions_of_the_advisory_committee/1._country_specific_opinions/2._second_cycle/2nd_OP_Romania_ang.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2_framework_convention_(monitoring)/2._monitoring_mechanism/4._opinions_of_the_advisory_committee/1._country_specific_opinions/2._second_cycle/2nd_OP_Romania_ang.asp#TopOfPage).

Rapoartele de progres și monitorizare ale Comisiei Europene referitoare la aderarea României la Uniunea Europeană 2004-2006

De-a lungul procesului de negociere a aderării României la Uniunea Europeană, purtat între Comisia Europeană pe de o parte, și Guvernul României pe de altă, poate fi mai puternic îndemnat pentru inițierea și implementarea de acțiuni și politici publice în diverse domenii, inclusiv în ceea ce privește drepturile omului, a constituit-o publicarea anuală a unui Raport regulat privind progresele României către accesarea la Uniunea Europeană. Semnalând îmbunătățirile succesive, începând cu primul raport în 1998, rapoartele au semnalat în același timp problemele existente pentru fiecare domeniu în parte. Astfel, situația minorităților a fost analizată într-o secțiune distinctă. În cadrul acesteia, problematica minorității romilor, în principal a statutului, a condițiilor de viață precare, precum și a accesului limitat în exercitarea anumitor drepturi a constituit, de fiecare dată, o parte importantă, subliniind, încă o dată, importanța acordată de către instituțiile europene situației minorității romilor din România. O atenție distinctă a fost acordată, de asemenea, fenomenului discriminării împotriva persoanelor aparținând minorității etnice a romilor, precum și a altor grupuri, pe diferite criterii cum ar fi sexul, apartenența religioasă sau vârsta. Discriminarea în diferitele aspecte ale vieții, cum ar fi educația sau ocuparea profesională, hărțuirea și violența împotriva romilor, deseori de către organe ale statului (Politie), accesul la locurile publice sau anunțurile publicitare de angajare, sunt teme care revin în fiecare dintre rapoartele anuale, așa cum se menționează în raportul anual 2002-2003 al Români CRISS⁷⁶.

În cursul anului 2006, Comisia Europeană a realizat două rapoarte de monitorizare a stadiului pregătirii României la Uniunea Europeană. Astfel, primul raport a fost emis în mai 2006, concentrându-se pe domeniile în care este nevoie de îmbunătățiri, din perspectiva criteriilor de aderare de la Copenhaga.

⁷⁶ Pentru o informare mai detaliată, vezi raportul „Respectarea drepturilor omului în România: Romii cetățeni ai statului de drept”, Raport anual 2002-2003 al Români CRISS, pagina 19.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Raportul din septembrie 2006, comun pentru Romania si Bulgaria, prezinta evaluarea Comisiei asupra progreselor inregistrate de ambele tari Tn perioada mai-septembrie 2006¹¹.

Rapoartele de tara pentru Romania privind respectarea drepturilor omului ale Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii (2004-2005)

Desi procesul de aderare la Uniunea Europeana a constituit un imbold major, Tn ceea ce priveste politicile publice si Tn particular situatia drepturilor omului, autoritatile romane au tinut cont, Tn elaborarea de politiei publice si de pozitia exprimata de anumite guverne ale unor state cu statut de actor-cheie Tn cadrul relatiilor internationale. Astfel, pozitia guvernului american, exprimata fie Tn cadrul relatiilor bilaterale cu Romania, precum si Tn cadrul relatiilor multilaterale a constituit Tn ultimii ani un aspect de care autoritatile romane au tinut cont, mai ales ca Statele Unite ale Americii au un rol determinant Tn cadrul Organizatiei Atlanticului de Nord (NATO), iar una dintre directiile prioritare ale politicii externe romanesti este, asa cum a fost exprimata Tn mod explicit dupa 2004, strategic legata de Statele Unite ale Americii.⁷⁸ Autoritatile americane publica, Tnsa, anual un raport cu privire la situatia drepturilor omului la nivel global, analizand progresele si problemele existente Tn fiecare stat Tn parte.⁷⁹

⁷⁷ Rapoartele sunt disponibile integral, in limba romana, la adresa www.mie.ro.

⁷⁸ Pozitia autoritatilor americane cu privire la respectarea drepturilor omului este de obicei exprimata Tn cadru multilateral la nivelul Organizatiei Natiunilor Unite, cat mai ales la nivel regional, Tn cadrul Organizatiei pentru Securitate si Co-operare Tn Europa (OSCE), Tn particular Tn fntalnirile Anuale referitoare la Dimensiunea Umana. Autoritatile americane sunt de obicei reprezentate de catre Comisia (Helsinki) pentru Securitate si Co-operare Tn Europa. Pentru mai multe informatii legate de luarile de pozitie ale Comisiei, Tn general, cat si Tn cadrul Tntalnirilor Anuale referitoare la dimensiunea umana, vizitati: <http://www.csce.gov/> si <http://www.osce.org/odihr/16533.htm>

⁷⁹ Pentru mai multe informatii precum si pentru a accesa rapoartele anuale cu privire la Romania sau alte state, vizitati: <http://www.state.gov/g/drl/ht/c1470.htm>

Al Treilea Raport privind Romania al Comisiei Europene Impotriva Rasismului și Intolerantei

Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei ECRI (infiintata de Consiliul Europei) este un organism independent de monitorizare a drepturilor omului specializat in chestiuni legate de rasism si intoleranta, fiind alcatuit din membri independenti si imparziali.⁸⁰

Unui dintre factorii de baza ai programului de lucru al ECRI este abordarea tara cu tara, in cursul careia este analizata situatia privitoare la rasism si intoleranta in fiecare dintre statele membre ale Consiliului Europei si se fac sugestii si propuneri despre cum sa se ia in considerare problemele identificate.

Toate statele membre ale Consiliului Europei pleaca, in cadrul abordarii tara cu tara, de pe picior de egalitate. Activitatea se desfasoara pe cicluri de 4/5 ani, acoperind 9-10 tari pe an. Rapoartele primei runde au fost completate la sfarsitul lui 1998, iar ale rundei secunde la sfarsitul lui 2002.

Metodele de lucru pentru pregatirea rapoartelor implica analize documentare, o vizita de contact in tara respectiva si, in cele din urma, un dialog confidential cu autoritatile nationale. Rapoartele ECRI nu sunt rezultatul anchetelor sau al depozitiilor martorilor. Ele sunt analize bazate pe o multime de informatii, adunate dintr-o mare varietate de surse. Studiile documentare sunt bazate pe un numar important de surse scrise, nationale si internationale. Vizita la fata locului permite intalnirea directa cu cercurile interesate (guvernamentale si non-guvernamentale), in vederea strangerii de informatii detaliate.

⁸⁰ Membrii sunt alesi pe baza autoritatii lor morale si a unei recunoscute expertize in probleme de rasism, xenofobie, anti-Semitism si intoleranta.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Rapoartele celei de-a treia runde se concentreaza pe "implementare". Ele examineaza daca principalele recomandari ale ECRI din rapoartele anterioare au fost urmate si implementate si, Tn cazul Tn care raspunsul este pozitiv, cu cat succes si nivelul eficacitatii. Rapoartele celei de-a treia runde se ocupa, de asemenea, de "probleme specifice", alese Tn functie de diversele situatii din diferite tari, examinate Tn profunzime Tn fiecare raport.⁸¹

A Doua Opinie privind Romania a Comitetului Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale

Comitetul Consultativ adopta opinii, la fiecare 4 ani, Tn concordanta cu prevederile Conventiei Cadru pentru protectia Minoritatilor Nationale si regulamentul elaborat de Comitetul de Ministri⁸². Opinia analizeaza, articol cu articol, implementarea Conventiei Cadru.

In elaborarea opiniilor, Comitetul Consultativ poarta un dialog cu Guvernul si cu structuri neguvernamentale si realizeaza o vizita de documentare Tn statul Tn cauza. Guvernul trimite, Tn mod obligatoriu, la fiecare patru ani, inainte de emiterea Opiniei, un raport cu privire la progresele inregistrate Tn implementarea Conventiei Cadru. Ulterior emiterii opiniei, Comitetul de Ministri elaboreaza o Rezolutia Tn care prezinta stadiul implementarii Conventiei Cadru Tn statul Tn cauza.

⁸¹Vezi Al Treilea Raport privind Romania al ECRI, Cuvant inainte.

⁸² Respectiv art 26 (1) a Conventiei Cadru si cu regula 23 a Rezolutiei (97) 10 a Comitetului de Ministri.

III.3 - Observatii Generale

In raportul din 2004⁸³, **Comisia Europeana (CE)** a inclus o sectiune distincta referitoare la situatia romilor. Astfel, cu privire la discriminarea de facto la care sunt supusi romii, Comisia Europeana considera ca aceasta „continua sa fie raspandita”, iar inegalitatile sociale la care romii sunt expusi „raman considerabile”.

In Raportul de monitorizare din Septembrie 2006, Comisia retine, cu titlu de observatie generala, faptul ca au fost inregistrate progrese limitate in ceea ce priveste situatia persoanelor cu dizabilitati, a celor cu boli mintale si protectia si integrarea minoritatilor.⁸⁴

Cu privire la incluziunea sociala, raportul din 2004 subliniaza necesitatea de a se initia si implementa masuri, cu prioritate, in legatura cu anumite probleme specifice, cum ar fi imbunatatirea ratei frecventei scolare, asigurarea accesului tuturor la serviciile de sanatate, imbunatatirea situatii grupurilor vulnerabile si abordarea problemei comportamentelor discriminatorii impotriva minoritatii rome.⁸⁵

Un an mai tarziu, CE subliniaza necesitatea unor „eforturi continue pentru a imbunatati situatia grupurilor vulnerabile si pentru a promova integrarea lor completa in societate, precum comunitatea roma, care se confrunta in toata tara cu riscuri mari de saracie, excludere si izolare [...]”.⁸⁶ In plus, atat in 2004 cat si in 2005, CE subliniaza necesitatea imbunatatirii accesului la asistenta sociala, in special in cazul minoritatii rome.⁸⁷

In mod particular, referitor la situatia minoritatii rome, Comisia Europeana subliniaza cateva aspecte ingrijoratoare cu privire la functionarea Agentiei Nationale pentru Romi, implementarea Strategiei Guvernului Romaniei pentru imbunatatirea situatii romilor, segregarea

⁸³ Raportul regulat referitor la progresul Romaniei catre accesarea la Uniunea Europeana 2004, COM (2004) 657 final, pagina 29.

⁸⁴ Raportul CE, mai 2006, pag. 5.

⁸⁵ Raportul CE 2004, pagina 92.

⁸⁶ Raportul CE din 2005, pagina 54.

⁸⁷ Raportul CE din 2004, pagina 92, Raportul CE din 2005, pagina 54.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

copiilor romi în sistemul educational, abuzul și discriminarea în domeniul locuirii sau comportamentului oficialilor responsabili cu aplicarea legii.⁸⁸

Raportul de țară al **Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii** pentru anul 2004 analizează în mod extensiv situația drepturilor omului în România, făcând referiri multiple la situația respectării drepturilor minorității romă, precum și a statutului acesteia în România. Raportul menționează că „Guvernul a respectat în general drepturile cetățenilor săi”, dar că, totuși, „au existat probleme în anumite domenii.” Se face referire la cazuri în care ofițeri de poliție „au bătut detinuti”, precum și la informații că „au hartuit și făcut uz excesiv de forță împotriva etniei romă.” În alta ordine de idei, raportul subliniază că „discriminarea și cazurile de violență în societate împotriva etniei romă au continuat”

Concluzii similare sunt prezentate și în Raportul din 2005, care arată că „au existat, în continuare, abuzuri privind drepturile omului”, prezentând o serie de tipuri de abuzuri cum ar fi violența și discriminarea împotriva femeilor, abuzul poliției și hartuirea deținuților romi ori violența și discriminarea împotriva romilor și a homosexualilor.⁸⁹

⁸⁸ Raportul pE - mai 2006, pag. 10: „Există încă plângeri despre raiduri ale poliției împotriva romilor. În anumite cazuri romii au fost evacuați, iar casele lor au fost demolate fără a li se fi oferit spații locative alternative. Aplicarea legislației care să combată asemenea fenomene nu este asigurată. Accesul romilor la documente de identitate, îngrijire medicală, educație, piața muncii și la calificări vocaționale rămân o problemă. Campanii trebuie organizate în scopul creșterii procentului de romi cu documente de identitate. În general, progrese limitate au fost înregistrate în ceea ce privește protecția și integrarea minorității romă. Mai sunt necesare și alte îmbunătățiri în coordonarea și capacitatea administrativă a instituțiilor romilor, și în ceea ce privește condițiile de trai. Eforturi sunt necesare și în combaterea rasismului, xenofobiei și a altor forme de intoleranță.”

⁸⁹ Raportul prevede următoarele: „Guvernul a depus eforturi din ce în ce mai mari în ceea ce privește respectarea drepturilor omului; cu toate acestea, au existat, în continuare, abuzuri privind drepturile omului. Au fost semnalate următoarele probleme:

- abuzul poliției și hartuirea deținuților și a romilor
- condiții proaste în închisori și centre de detenție
- influența politică asupra sistemului judiciar
- restricții ale libertății de religie
- imposibilitatea retrocedării proprietăților Bisericii Greco-Catolice și altor culte
- incidente de intimidare și hartuire a jurnaliștilor
- corupția la scară largă
- violența și discriminarea împotriva femeilor
- lacune semnificative în ceea ce privește drepturile copilului
- traficul de persoane
- neglijența și asistența inadecvată pentru persoanele cu dizabilități
- violența și discriminarea împotriva romilor și a homosexualilor
- discriminarea împotriva persoanelor afectate de HIV/SIDA
- lipsa aplicării legilor muncii”

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

In Al treilea Raport privind Romania, **Comisia Europeana impotriva Rasismului și Intolerantei (ECRI)** noteaza ca *"Mai mult, discriminarea impotriva comunitatii romilor continua in toate domeniile, incluzand piata locurilor de munca și accesul la educatie, locurile publice și locuinte decente. In plus, la nivel local, ziaristii continua sa publice articole derogatorii la adresa minoritatilor, in special a rromilor, intr-o totala siguranta, fara a li se aplica pedepsele cuvenite."*⁹⁰

Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru pentru Protectia Minoritatilor subliniaza importanta implementarii legislatiei antidiscriminare si arata intinderea discriminarii romilor in domeniile vietii publice, aspecte necompatibile cu implementarea principiului egalitatii de tratament si, in mod specific, cu protectia minoritatilor nationale⁹¹.

⁹⁰ Vezi Raportul ECRI -2006, Rezumat Executiv.

⁹¹ Opinia FCPNM detaliaza astfel: „Sunt necesare masuri suplimentare pentru a asigura o implementare efectiva a legislatiei anti-discriminare si pentru a ridica nivelul de constientizare si toleranta, in special in ceea ce priveste egalitatea deplina si efectiva a romilor. Situatia sociala si economica a romilor ramane problematica, si eforturi sporite, inclusiv de natura financiara, sunt necesare in adresarea manifestarilor de discriminare si dificultatilor cu care romii inca se confrunta in domenii precum piata locurilor de munca, locuinte, sanatate si educatie" (Rezumat Executiv).

III.3.1 - Teme comune

III.3.1.1 - Politiei publice și institutii pentru romi

In continuare, **Comisia Europeana**, Tn 2004, se refera la evolutia implementarii strategiei de imbunatatire a situatiei romilor. In acest context, este exprimata îngrijorarea cu privire la lipsa unei coordonari eficiente la nivel local, precum și lipsa de capacitate a Oficiului National pentru Romi⁹² de a coordona activitatile și politicile pentru romi la nivelul ministerelor. In acelasi context, raportul face referinta la Jnsarcinarea Partidei Romilor de catre Guvern de a implementa și monitoriza strategia" și care reprezinta un motiv de îngrijorare, din moment ce a condus la „excluderea efectiva a celorlalte organizatii rome".

Pe de alta parte, Raportul CE din 2005⁹³ continua Tn linia rapoartelor anterioare, mentionand „progresul limitat" Tn functionarea structurilor implicate Tn implementarea Strategiei pentru Romi din 2001. Raportul subliniaza de asemenea slaba activitate a Comitetului Mixt de Implementare și Monitorizare a Strategiei.

In continuare, Tn raportul sau din mai 2006, Comisia arata "*Cadrul administrativ exista, dar s-a inregistrat putin progres efectiv. Capacitatea de co-ordonare a Agentiei Nationale pentru Romi este inca slaba. Eforturile pentru asigurarea implementarii eficiente a strategiei pentru imbunatatirea conditiilor pentru romi sunt insuficiente.*"

Dintre progrese, se subliniaza infiintarea Birourilor Regionale ale Agentiei Nationale pentru Romi, lucru de natura sa duca la intarirea capacitatii administrative a institutiei.⁹⁴

⁹² In prezent, structura de coordonare a activitatilor și politicilor pentru romi din cadrul Guvernului Romaniei este Agentia Nationala pentru Romi, care a luat locul Oficiului National pentru Romi. Pentru informatii suplimentare, accesati pagina web: www.anr.gov.ro.

⁹³ Raportul de monitorizare comprehensiv 2005 pentru Romania al Comisiei Europene, COM (2005) 534 final.

⁹⁴ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 20.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

In continuare, CE isi exprima ingrijorarea fata implementarea politicilor pentru romi, Tn particular Tn ceea ce priveste implementarea inceata a strategiei pentru imbunatatirea situatiei romilor, lipsa de resurse adecvate implementarii, si capacitatea limitata de participare a romilor si a institutiilor responsabile cu problematica roma Tn luarea deciziilor.⁹⁵

In sectiunea referitoare la minoritati nationale/rasiale/etnice, **Raportul Departamentului de Stat** din anul 2004 include informatii referitoare la Oficiul National pentru Romi (ONR)⁹⁶ si la Departamentul pentru Relatii Interetnice, precum si la atributiile acestora Tn monitorizarea problemelor etnice, initierea propunerilor legislative precum si mentinerea legaturii cu autoritatile locale Tn problematica minoritatilor etnice. Raportul mai precizeaza ca ONR a „mentinut o baza de date privind conditiile de trai si nevoile comunitatii rome”, dar ca, totusi, ONR nu avea „personal suficient, specializat”, iar ca bugetul sau „era insuficient pentru implementarea strategiei.” Cu privire la Strategia Nationala de imbunatatire a Situatiei Romilor, din 2001, raportul mentioneaza faptul ca „ONG-urile rome au sustinut ca „a avut putine rezultate practice”.

Comisia Europeana Impotriva Rasismului si Intolerantei subliniaza importanta implementarii Strategiei Guvernului Romaniei pentru imbunatatirea situatiei romilor, precum cum si existentei unei relatii de parteneriat cu societatea civila. Astfel, ECRI "*considera esential ca Strategia pentru imbunatatirea situatiei romilor sa fie pe deplin*

⁹⁵ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 21 - "*Implementarea este inceata. Incluziunea sociala a minoritatii rome ramane o problema structurala. Pe ansamblu, conditiile de trai sunt inca neadecvate. Masurile de ocupare trebuie imbunatatite si implementate in continuare. Resurse adecvate pentru strategiile si politicile roma nu sunt Intotdeauna asigurate, In special la nivel local.*

Cadrul institutional pentru implementarea strategiei nationale pentru minoritatea roma nu este Inca suficient de eficace si tinde sa diminueze capacitatea de luare a deciziilor de Agentia Nationala pentru Romi si de reprezentanti! populatiei rome de a participa efectiv la procesul de luare a deciziilor In domenii relevante."

⁹⁶Asa cum s-a precizat anterior, in prezent Agentia Nationala pentru Romi.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

aplicata la toate nivelurile și in colaborare cu organizatiile non-guvernamentale și cu societatea civila, astfel incat rromii sa nu mai fie principalele victime ale discriminarii in societatea romaneasca. Ea insista asupra necesitatii gasirii unei solutii urgente in problema rromilor care nu au documente de identitate."

In Opinia **Comitetului Consultativ al Conventiei-Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale**, arata ca Tn pofida unor progrese, per ansamblu rezultatele implementarii Strategiei sunt reduse, fapt datorat resurselor limitate destinate de Guvern, precum si datorita capacitatii reduse a Agentiei Nationale pentru Romi de coordonare a institutiilor implicate.⁹⁸⁹⁸ Opinia FCPNM, art 54: *Jmplementarea Strategiei pentru imbunatatirea situatiei rromilor, in aceeaasi masura ca și impactul acestei Strategii, a fost limitata, desi a fost notat un progres in mai multe domenii din discutie. Aceasta situatie este adeseori motivata de resursele limitate ale statelor alocate pentru implementare strategiei, atat per ansamblu cat și individual, de coordonari insuficiente a celor implicati și de lipsa unei monitorizari potrivite."*

III.3.1.2 - Legislatia antidiscriminare

Un aspect important reflectatTn rapoartele internationale il constituie cadrul legislativ cu privire la combaterea discriminarii, respectiv Ordonanta de Guvern nr. 137/2000 privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare, cu modificarile si completarile ulterioare". Prezentul capital urmeaza a prezenta perceptia de ansamblu

⁹⁸⁹⁸Raportul ECRI, 2006, Rezumat Executiv.

⁹⁸⁹⁸Ordonanta de Guvern nr. 137 din 31 august 2000, publicata Tn Monitorul Oficial, Partea I, nr. 431 din 2 septembrie 2000; Legea nr. 48 din 16 ianuarie 2002 pentru aprobarea Ordonantei de Guvern nr.137/2000, publicata Tn Monitorul Oficial, Partea I, nr. 69 din 31 ianuarie 2002; Ordonanta de Guvern nr. 77 din 28 august 2003, pentru modificarea si completarea Ordonantei de Guvern nr. 137/2000, publicata Tn Monitorul Oficial, Partea I, nr. 619 din 30 august 2003; Legea nr. 27 din 5 martie 2004 privind aprobarea Ordonantei de Guvern nr.77/2003, publicata Tn Monitorul Oficial, Partea I, nr. 216 din 11 martie 2004 ; Legea nr.324 din 14 iulie 2006 pentru modificarea si completarea Ordonantei Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare publicata Tn Monitorul Oficial, Partea I, nr. 626 din 20 iulie 2006.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

a institutiilor internationale asupra legislatiei antidiscriminare si implementarea acesteia.

Intre aspectele pozitive semnalate de **Comisia Europeana**, se numara modificarea legislatiei antidiscriminare pentru a indeplini standardele europene in materie (in principal, Directiva 43/2000 cu privire la implementarea principiului tratamentului egal intre persoane indiferent de originea rasiala sau etnica)¹⁰⁰.

In analiza generala pe criteriul politic, CE semnaleaza ca Romania „Tnca nu a ratificat Protocolul aditional nr. 12 la Conventia Europeana pentru Drepturile Omului (Conventia), care interzice discriminarea de orice tip”.¹⁰¹ in 2005, CE reitereaza observatia referitoare la neratificarea protocolului 12 de catre statul roman¹⁰²; protocolul a fost ratificat de Romania, in anul 2006¹⁰³.

Privitor la anti-discriminare, Raportul din 2004 mentioneaza modificarea legislatiei anti-discriminare, in particular introducerea unor

¹⁰⁰ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 20.

¹⁰¹ Protocolul 12 la Conventia Europeana pentru Drepturile Omului extinde aplicabilitatea principiului non-discriminarii, prevazut in articolul 14 al Conventiei. Astfel, aplicarea traditionala a Conventiei de catre Curtea Europeana a Drepturilor Omului (CEDO) se referea la discriminare (art. 14 al Conventiei) numai in relatie cu „un drept prevazut de Conventie”, ducand la o jurisprudenta initiala marcata de tendinta de interpretare „stricto sensu”. Aceasta caracteristica a jurisprudentei CEDO este explicabila daca tinem cont de contextul politic si social al momentului in care a fost adoptata Conventia, si anume 1950, si lista tarilor initiatoare, aceeasi cu a fondatoarelor Consiliului Europei, in fapt Europa Occidentala. O Europa Occidentala in opozitie fata de Uniunea Sovietica si aliatii ei, care a sustinut, inclusiv in 1948, in Declaratia Universala pentru Drepturile Omului, o paleta mai larga de drepturi, incluzand drepturi sociale, economice si culturale. Tarile occidentale, traditional liberal-democratice, s-au concentrat exclusiv pe drepturile civile si politice. De aici, pe cale de consecinta o jurisprudenta limitata in ceea ce priveste discriminarea. In 2000, protocolul nr. 12 la Conventie a fost deschis pentru ratificare. Protocolul a intrat in vigoare dupa ce a primit 10 ratificari, in aprilie 2005. El nu este opozabil decat statelor care l-au ratificat.

Protocolul este disponibil (in limba engleza) pe Internet la: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=177&CM=7&DF=8/29/2006&CL=ENG> .

¹⁰² Raportul CE 2005, pagina 54.

¹⁰³ Protocolul 12 la Conventia Europeana a Drepturilor Omului a fost ratificat de Romania prin Legea 103 din 25.04.2006, publicata in Monitorul Oficial nr. 375/2 mai 2006.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

definitii ale „discriminarii indirecte, discriminarii multiple si victimizarii.” Se subliniaza introducerea discriminarii pe criteriu de varsta si de dizabilitate, precum si instituirea unei Autoritati Nationale pentru Persoane cu Handicap¹⁰⁴.

Comisia Europeana impotriva Rasismului sj Intolerantei trateaza detaliat problematica legislatiei antidiscriminare, facand referinta, la fel ca si celelalte rapoarte, la progresele realizate Tn modificarea Ordonantei de Guvern nr. 137/2000, inasa, Tn plus fata de acestea, evidentiaza si schimbarile legislative survenite Tn materie constitutională si penala. Astfel, ECRI realizeaza o evaluare de ansamblu a concordantei dintre legislatia nationala si recomandarea ECRI de politica generala nr 7.

ECRI noteaza faptul ca a fost revizuita Constitutia Romaniei, subliniind progresele inregistrate, cum arfi interzicerea expropriarii pe motive de apartenenta la un grup etnie sau religios sau din orice alte motive discriminatorii ori reglementarea explicita de catre legea fundamentală a dreptului minoritatilor nationale de utilizare a limbii materne Tn justitie. In acelasi timp, ECRI prezinta lipsuri rezultate Tn urma modificarilor constitutionale, mai ale Tn ceea ce priveste neincluderea limitarii exercitarii dreptului la libera exprimare, adunare si asociere, Tn vederea combaterii rasismului.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Raportul CE 2004, pagina 92.

¹⁰⁵ Paragraful 7 din Raportul ECRI 2006 prevede: „De la publicarea celui de-al doilea raport despre Romania al ECRI, Constitutia romana a fost revizuita in 2003 ca urmare a unui referendum national tinut pe 18 si 19 octombrie 2003. Noul paragraf 4 al Articolului 44 din Constitutie intrezece exproprierea proprietatii pe motive de apartenenta la un grup etnie sau religios sau din orice alte motive discriminatorii. Mai mult, Articolul 127 indreptateste minoritatile nationale sa-si foloseasca propria limba in tribunate. Articolul 49 prevede restrictionarea exercitiului anumitor drepturi si libertati fundamentale cu scopul de a proteja libertatile si drepturile cetatenilor, intre altele, cu specificarea ca aceasta restrictie nu trebuie aplicata intr-o maniera discriminatorie. Totusi, noua Constitutie nu prevede, asa cum recomanda ECRI in paragraful 3 al <Recomandarii de politica generala nr 7>, privind legislatia nationala pentru combaterea rasismului si discriminarii rasiale, ca exercitiul libertatii de expresie, adunare si asociere sa poata fi restrictionat, in deplina conformitate cu <Conventia europeana privind drepturile omului>, in vederea combaterii mai eficiente a rasismului, intelegandu-se ca o astfel de abordare trebuie sa respecte in totalitate <Conventia europeana privind drepturile omului>.”

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

In materie penala, ECRI precizeaza faptul ca, desi au fost dezvoltate unele modificari legislative, aplicarea acestora este ineficienta, existand tendinta aplicarii legislatiei cadru, in pofida legislatiei specifice pentru combaterea rasismului, data fiind cunoasterea precara a prevederilor legale antirasiste de catre reprezentantii institutiilor abilitate.¹⁰⁶

Cu titlu de recomandare, Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei insista ca *"autoritatile romane sa ia toate masurile pentru ca prevederile Codului Penal referitoare la infractiunile de natura rasista sa fie aplicate cu strictete. Ea recomanda continuarea cursurilor de instruire legata de aceste prevederi in toate agentile de stat implicate si, in particular, in cazul judecatorilor și al politiei. Ea mai recomanda autoritatilor romane sa initieze campanii, in colaborare cu organizatii non-guvernamentale și societatea civila, pentru informarea publicului larg despre noile prevederi ale Codului Penal, privitoare la lupta impotriva rasismului și a intolerantei."*¹⁰⁷

In linie cu cele semnalate de ECRI, Comitetul Consultativ al Convetiei Cadru pentru Protectia Minoritatilor Nationale arata ca un numar redus de cazuri de discriminare pe criteriul etnie au fost inaintate institutiilor si explicita *"aceasta s-ar putea datora faptului ca astfel de cazuri au loc rar, dar și faptului ca legislatia anti-discriminare*

¹⁰⁶ Raportul ECRI 2006 prevede: *"De la publicarea celui de-al doilea raport al ECRI, Romania a adoptat un nou Cod Penal, cuprinzand prevederi referitoare la comportamentul rasist. Articolul 248 din acest Cod interzice <infiintarea de organizatii fasciste, rasiste sau xenofobe>, ca si <orice forma de sprijin si apartenenta> la acest fel de organizatii. Articolul 357 interzice si <manifestatiile de rasism sau nationalism sovina>, in timp ce Articolul 358 interzice <propaganda nationalist-sovina>, si incitarea la ura rasiala. Articolul 171 i) din Codul Penal interzice orice forma de discriminare pe motiv de, intre altele, rasa, nationalitate, origine etnica, cultura sau religie. Autoritatile romane au informat ECRI ca in iulie 2005 se vor adopta un nou cod penal si un nou cod de procedura penala. Totusi, ECRI noteaza ca, deocamdata, prevederile existente referitoare la actiuni rasiste sau xenofobe se aplica mult prea rar. Autoritatile romane isesi au recunoscut ca politia tinde sa pedepseasca actele rasiste, de exemplu, pe baza legislatiei aplicate pentru tulburarea ordinii publice. Aceasta deficienta este in mare parte datorata faptului ca institutiile in cauza (politia, judecatoria si procuratura) nu cunosc prevederile relevante din Codul Penal sau procedurile legate de acestea"* (Paragraful 27).

¹⁰⁷ Conform Raportul ECRI 2006, par. 28.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

nu este aplicata foarte des de catre cei imputerniciti, fie judecatori, avocati sau procurori si, de asemenea, și faptului ca publicul larg nu este informat suficient cu privire la aceasta legislatie" (Articolul 47).

Comitetul Consultativ mai arata ca "spera ca masurile legislative luate recent, cu scopul de a incuraja recrutarea persoanelor care apartin minoritatilor nationale in legislativ, sa faca posibila o crestere a constientizarii problemelor legate de minoritati in sfera profesiei legale" (Articolul 47).

III.3.1.3 - Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii

Atat Tn 2004, cat si Tn 2005, **Comisia Europeana** a acordat o atentie particulara institutiei competente Tn materia anti-discriminarii, si anume Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii (CNCD), asa cum a facut-o si Tn rapoartele anterioare.¹⁰⁸

Raportul din 2004 subliniaza atat progresele, cat si problemele legate de transpunerea acquis-ului Tn domeniul anti-discriminarii, de activitatea CNCD de monitorizare si sanctionare, de capacitatea de investigare, Tnregistrare a informatiilor si luare a deciziilor, de vizibilitate a institutiei, precum si a problematicei anti-discriminare, de jurisprudenta CNCD-ului. In 2005, CE continua sa prezinte problemele si Tmbunatatirile care s-au adus sau ar trebui aduse privitor la cadrul legislativ anti-discriminare, capacitatea administrative a CNCD-ului, precum si independent^ acestuia sau activitatile de constientizare publica.¹⁰⁹

In raportul sau din septembrie 2006, Comisia semnaleaza schimbarile legislative survenite, aratand ca s-a vizat remedierea deficientelor

¹⁰⁸ Pentru o prezentare detaliata a analizei CE referitoare la CNCD Tn rapoartele sale pana Tn 2003, vezi Raportul anual 2002-2003 al Romani CRISS, pagina 23.

¹⁰⁹ O prezentare detaliata a perspectivei CE fata de CNCD si implementarea legislatiei anti-discriminare Tn 2004, Tn capitolul B.1.2. - Drepturile omului si protectia minoritatilor, Tn care se realizeaza o analiza detaliata a activitatii CNCD-ului, a problemelor si progreselor Tn ceea ce priveste materia anti-discriminarii.

ce afectau statutul institutiei specializate în combaterea discriminarii, sub aspectul independentei acesteia¹¹⁰.

Comisia Europeana împotriva Rasismului și Intolerantei realizeaza o analiza mai detaliata a activitatii Consiliului National pentru Combaterea Discriminarii, subliniind unele aspecte de ordin practic care au consecinte negative în prevenirea și sanctionarea discriminarii, cum ar fi anulara în instanta de judecata a Hotararilor Colegiului Director al CNCD, datorita lipsei motivarii masurilor dispuse ori lipsa unui departament distinct pentru realizarea procesului de mediere, fapt ce pune reprezentantii CNCD în situatia de a realiza media o posibila fapta de discriminare, iar ulterior de a se pronunta cu privire la existenta acesteia.¹¹¹

Un alt aspect prezentat de ECRI îl constituie necesitatea unei mai bune cunoasteri a institutiei și a mandatului acesteia de catre publicul general, pe de-o parte, și de catre "beneficiarii directi", pe de alta parte¹¹².

În linie cu Recomandarea sa de politica generala nr 2 cu privire la institutiile specializate în combaterea discriminarii, ECRI "recomanda cu tarie autoritatilor sa ia masuri ca CNCD sa alba un membru al comunitatii rromilor în comitetul sau director și în toate structurile

¹¹⁰Vezi Raportul CE, septembrie 2006, pag 20.

¹¹¹ În acest sens, Raportul ECRI, 2006, par. 62: „Pe langa problemele mai sus mentionate, ECRI noteaza ca hotararile CNCD nu specifica cu destula claritate motivele pe care sunt bazate, deoarece ele se multumesc sa citeze legea aplicabila și sa concluzioneze daca a existat un act discriminatoriu sau nu. Ca urmare, aceste hotarari sunt adesea anulate, când sunt contestate de catre reclamant înaintea Curtii. ECRI mai noteaza ca nu exista membri rromi în comitetul director al CNCD. Cum majoritatea cazurilor de discriminare aduse în fata CNCD au în prim plan membri ai comunitatii rromilor, ECRI considera importanta ca aceasta comunitate sa fie reprezentata în CNCD la toate nivelurile. În ceea ce priveste procedura de mediere stabilita de Consiliu, ECRI noteaza ca institutia nu are un departament responsabil în mod special pentru aplicarea procedurii, persoanele actionand ca mediator într-un anumit caz trebuind sa ia și hotarari în cazul respectiv.”

¹¹² Raportul ECRI 2006, par 65: „ECRI recomanda autoritatilor sa ia masuri ca CNCD sa fie mai bine cunoscut marelui public și celor afectati de mandatul sau, adica minoritatile nationale, judecatorii, procurorii, avocatii și fortele de ordine.”

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

sale constitutive" (par. 66), avand Tn vedere si faptul ca majoritatea petitiilor privesc fapte de discriminare a romilor.

O alta recomandare a Comisiei Europene Impotriva Rasismului si Intolerantei este infiintarea de birouri la nivel local de catre CNCD, lucru prevazut de altfel, si Tn legislatia interna.

Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale releva Tn a Doua Opinie privind Romania faptul ca, Tn pofida sanctionarii de catre Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii a faptelor de discriminare, romii continua sa fie discriminati Tn diferite domenii *"variind de la refuzul de angajare a romilor pana la practici discriminatorii ale anumitor autoritati locale, cum ar fi restituirea de proprietati și accesul la beneficii sociale"* (art. 57).

III.3.1.4 - Administrarea justitiei

Astfel, Tn ceea ce priveste **reforma judiciara**, Comisia Europeana subliniaza nevoia de intensificare a eforturile realizate Tn domeniul pregatirii magistratilor, procurorilor si a personalului auxiliar. Astfel, *"Necesitatile de pregatire profesionala raman foarte ridicate, in special in randul judecatorilor, a procurorilor și a grefierilor deja angajati. Nu este inca asigurata o interpretare coerenta a legii la toate nivelurile judecatorești de pe intreg teritoriul tarii"*.¹¹³

Cu privire la asistenta juridica ¹¹⁴, **Comisia Europeana** raporteaza Tn 2004 ca exista anumite lipsuri Tn ceea ce priveste jmlmentarea sistemului de asistenta juridica iar o aparare efectiva a acuzatului nu este garantata sistematic." In opinia CE, Jipsa unei

¹¹³ Raportul Comisiei Europene de monitorizare a Romaniei - mai 2006, pag. 6.

¹¹⁴ Asistenta juridica este o materie relevanta pentru persoanele apartinand minoritatii etnice a romilor Tn relatia cu justitia din moment ce este acceptat ca o masa larga a acestora constituie un grup vulnerabil din punct de vedere social, necesitand asistenta sociala, si implicit juridica.

definitii precise a criteriilor pentru a beneficia de asistenta poate conduce la o aplicare neuniforma si arbitrara a regulilor." O mai buna „remunerare a avocatilor ce pot asigura asistenta juridica” este recomandata Tn raport.¹¹⁵

Un aspect important prezentat Tn raportul **Departamentului de Stat** Tn anul 2005, il constituie cazul Moldovan si altii vs. Romania (cunoscut si drept cazul Hadareni); Tn urma conflictului interetnic din 1993, trei persoane de etnie romana si una de etnie romana au decedat. Instanțele de judecata din Romania au acordat despagubiri Tn cuantum de 2 miliarde de ROL, procesul privind contestatia la executare fiind amanat, lucru ce a generat o stare de tensiune Tn localitate, si Tn contextul emiterii de catre Curtea Europeana a Drepturilor Omului a doua hotarari Tn acest caz¹¹⁶.

Tot cu referire la administrarea justitiei, **Comisia Europeana impotriva Rasimului sj Intolerantei** sublinia necesitatea cunoasterii masurii Tn care romii sunt discriminati Tn infaptuirea actului de justitie, precum si necesitatea formarii magistratilor, procurorilor si avocatilor Tn domeniul legislatiei antidiscriminare. Astfel, Tn eel de-al doilea raport al sau, ECRI a insistat ca „*autoritatile romane sa faca o trecere in revista a functionarii sistemului judiciar pentru a stabili masura in care discriminarea impotriva romilor are loc in administrarea justitiei.*”¹¹⁷

¹¹⁵Raportul CE 2004, pagina 24.

¹¹⁶ Raportul Departamentului de Stat (2005) prevede: „In august, tensiunile au escaladat in Hadareni - localitate din Transilvania care a fost scena unei violente mortale in 1993, in urma conflictelor dintre romi si satenii romani si maghiari - ca urmare a unei hotarari judecatoresti din cadrul unui proces intern si a doua hotarari ale Curtii Europene a Drepturilor Omului. Patru oameni (trei romi si un roman) au murit in acel incident, iar 13 case ale romilor au fost arse din temelii de multimea furioasa din cauza injunghierii fatale a unui tanar roman de catre un barbat de etnie roma. In acest caz, procesul a trenat timp de mai multi ani, iar victimele s-au plans, intr-un final, la Curtea Europeana a Drepturilor Omului. In luna mai, o instanta interna a decis ca victimele rome sa primeasca aproximativ 68.000 USD (2 miliarde ROL) de la atacatori, iar Curtea Europeana a Drepturilor Omului a emis o hotarare, pe 5 si 12 iulie, conform careia statul roman trebuie sa plateasca victimelor 600.000 USD (500.000 Euro). Decizia de confiscare a proprietatilor celor care trebuiau sa plateasca despagubirea de 68.000 USD a generat tensiuni in sat, iar satenii au facut recurs. Instanta judecatoreasca a amanat decizia de nenumarate ori, neluand nici o decizie la finele anului.”

¹¹⁷ Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006, par. 49.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Autoritatile romane au organizat deja cursuri de instruire pentru studentii facultatilor de drept si pentru membri ai magistraturii si fortelor de ordine, Tn ceea ce priveste legislatia internationala si, Tn mod particular, Tn ceea ce priveste Conventia Europeana a Drepturilor Omului si jurisprudenta CEDO - Curtea Europeana a Drepturilor Omului.

ECRI mai arata ca „In ciuda eforturilor autoritatilor romane de a instrui membri ai aparatului judiciar, acestia sunt inca departe de a fi pregatiti in chestiuni anti-rasiste. Astfel, ECRI noteaza ca Romania nu are inca jurisprudenta privind problemele discriminatorii. Totusi, judecatorii, procurorii și avocatii nu au inclus problema discriminarii in modul lor de operare, deoarece nu cunosc legislatia. De aceea, ECRI spera ca „Strategia pentru reforma judiciara” 2005-2007 va include o politica clara și permanenta pentru instruirea membrilor aparatului judiciar privind legislatia referitoare la discriminare și aplicarea ei” (par. 51).

III.3.1.5 - Conduita fortelor de ordine

Conduita fortelor de ordine a constituit o problematica prezenta Tn dese randuri Tn rapoartele institutiilor nationale si internationale. Un motiv de Tngrijorare exprimat, atat Tn 2004, cat si Tn 2005, de catre **Comisia Europeana**, a fost existenta cazurilor raportate de tratament inuman la care sunt supuse persoane aflate Tn detentie. Astfel, desi sunt semnalate schimbari legislative, raportul din 2004 se refera la cazurile raportate de tratament inuman „in sectiile de politie, inchisori și spitale de psihiatrie.” Comisia precizeaza ca raportari ale cazurilor de violenta „au fost cele mai frecvente in cazul categoriilor dezavantajate precum romii.”

In 2005, CE revine specificand ca „exista inca semnalari de tratament inuman de catre oameni ai legii, incluzand uzul excesiv de

Raportul CE 2004, pagina 23.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

forta și uzul de forta letala in neconcordanta cu standardele Uniunii Europene și internationale." Raportul precizeaza ca „la fel ca in trecut, multe din victime au fost romi”, iar „astfel de plangeri sunt arareori judecate” și in același timp „putine sanctiuni disciplinare au fost aplicate in astfel de cazuri.”

Tot referitor la relele tratamente în detenție, în raportul din mai 2006 se precizează faptul că, în continuare, în România există cazuri de abuz sau violență din partea reprezentanților autorității de stat. În plus, la fel ca și în rapoartele anterioare se arată că nu există un sistem independent și eficient de investigare și sancționare a unor asemenea comportamente ilegale, la nivelul Ministerului Administrației și Internelor.

In acest sens, "Continua sa existe cazuri de rele tratamente ale detinutilor de catre angajatii institutiilor de implementare a legii, inclusiv utilizarea excesiva a fortei. Cercetarea juridica a unor astfel de plangeri este rara și putine sanctiuni disciplinare au fost aplicate in astfel de cauze... In general, un progres limitat a fost inregistrat in domeniul relelor tratamente in detentie și a conditiilor in inchisori.”¹¹⁹

Comisia, în linie cu raportul său din mai 2006, menționează și în septembrie faptul că există în continuare cazuri de abuz și violență împotriva persoanelor aflate în detenție, acțiunile ca să rămână în continuare nesancționate. Nu au fost evidențiate progrese în acest domeniu, observațiile CE fiind aceleași, atât în luna mai cât și în septembrie.¹²⁰

Raportul **Departamentului de Stat al SUA** în anul 2004 face referire la un caz de tortură în arestul poliției, documentat și

¹¹⁹Raportul CE - mai 2006, pag. 8.

¹²⁰ Raportul Comisiei Europene - septembrie 2006, pag. 19 - *"Continua sa existe rapoarte de rele tratamente din partea celor ce pun în aplicare legea și a personalului penitenciarelor, inclusiv utilizarea excesiva a fortei. Analiza judiciara a unor asemenea plangeri este rara și nu au existat noi sanctiuni din luna mai. Eforturile de relocalizare a persoanelor aflate în detentie preventiva, din pivnitele sectiilor de politie în locatii mai adecvate trebuie sa continue."*

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

monitorizat de Romani CRISS din 2002¹²¹: "Organizatia non-guvernamentală Centrul Romilor pentru Interventie Sociala și Studii (Romani CRISS) a continuat sa investigheze moartea, in 2002, a lui Nelu Balașoiu, un rom care a fost gasit mort in penitenciarul Jilava, de langa București. In martie, familia lui Balașoiu, Romani CRISS și un alt ONG, Asociatia pentru Apararea Drepturilor Omului in Romania - Comitetul Helsinki (APADOR-CH), au facut apel, in decembrie 2003, la decizia procuraturii de a nu deschide o investigatie asupra ofiterilor de politie implicati in caz, pe motiv ca moartea lui Balașoiu s-ar fi produs din motive de sanatate. In iunie, o Curte de Apel din Craiova a trimis dosarul la procuratura pentru continuarea investigatiilor."

In ceea ce priveste uzul excesiv de forta impotriva romilor din partea politiei, raportul mentioneaza rapoartele organizatiilor care apara drepturile minoritatii roma, care se refera si la *Jratamente brutale și hartuiri*.¹²² Astfel, raportul prezinta in detaliu cazuri specifice documentate de Romani CRISS: "In ianuarie, Șeful unei sectii locale de politie și trei civili ar fi supus un cuplu de romi, Stela și Sofron Varga, la violente verbale și fizice, in satul Banișor, din judetul Salaj. Potrivit Romani CRISS, un ofiter de politie i-a acostat pe cei doi, care vindeau diferite bunuri pe baza unui permis valid de vanzare, și le-a cerut produse pe gratis pentru a le permite sa își continue activitatea. Cuplul a protestat, iar situatia a devenit violenta. Dupa ce femeia a depus plangere, Inspectoratul de Politie din Judetul Salaj a concluzionat ca Șeful sectiei de politie nu avea nici o vina și ca politia trebuie sa ii investigheze pe cei doi civili pentru presupusele lor actiuni de violenta. In iulie, doi polițiști și cinci membri ai trupelor de interventie rapida DIAS au intrat in comunitatea roma, din satul Valu lui Traian, judetul Constanta, și i-au batut pe membrii comunitatii cu bastoane, in timpul cautarii unor suspecti in legatura cu o altercatie intre doi indivizi romi și un vecin. 13 romi au fost raniti in presupusa agresiune. Potrivit Romani CRISS, primarul a amenintat sa le alunge pe victime din sat daca depuneau plangere sau scriau declaratii impotriva politiei."

¹²¹ Pentru detalii referitoare la caz, vezi Raportul anual 2003-2004, Romani CRISS, pagina 103, cazul CRISS si altii vs. Politia Tg. Carbunesti.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Referitor la **nesanctionarea ofiterilor de politie** pentru incidente implicand uzul excesiv de forta sau hartuirea unor persoane de etnie roma, raportul include informatii cu privire la un alt caz, Tn care „un Consiliu de Disciplina la nivel de judet al Inspectoratului de Politie l-a gasit nevinovat pe un ofiter in haine civile, in bataia aplicata in iunie 2003, lui Mihai Dumitru, in timpul unui raid in Tulcea. MAI a admis initial vinovatia ofiterului și a propus Consiliului de Disciplina pedepsirea lui potrivit Legii Statutului Politistului. Parchetul a trimis cazul in instanta pentru investigatie penala. Cazul se afla inca in curs de desfașurare la sfarșitul anului.”¹²²

In Raportul din 2005, se subliniaza disfunctionalitatile ce afecteaza sistemul de investigatie interna din cadrul politiei, aratandu-se eficienta scazuta de pedepsire a politistilor si prezentandu-se datele statistice relevante¹²³.

Se face prezinta si lipsa unor evolutii Tn alte cazuri raportate Tn 2003, cum ar fi: „agresarea fizica de catre politie a unui cuplu de romi casatoriti, din Simleul Silvaniei, judetul Salaj; agresarea fizica de catre un ofiter de politie beat asupra lui Lucian Lacatușu, de 19 ani, din Parancea, judetul Buzau și presupusul atac al politiei asupra a patru romi dintr-o familie.”

In final, Raportul mentioneaza implementarea unui „program national de pregatire a polițiștilor in managementul conflictelor și in materie de drepturile omului”, Tn care organizatia Romani CRISS a fost implicate si Tn care „polițiști din 30 de judete au fost specializati in aceste domenii”.

¹²² Raportul de tara pentru Romania privind situatia drepturilor omului Tn 2004.

¹²³ Raportul prevede: „Nepedepsirea politistilor a fost o problema. Plangerile impotriva politistilor sunt analizate de comitetul intern de disciplina din cadrul sectiei in care lucreaza politistul respectiv. In decursul anului, au fost analizate 107 cazuri de presupusa incalcare a drepturilor omului. Politistii au fost gasiti nevinovati in 65 dintre cazuri, iar in 10 cazuri s-a stabilit ca acestia nu au fost in nici un fel implicati. Solutionarea unui caz nu a fost facuta publica. S-au luat masuri disciplinare impotriva a 13 politisti, iar trei politisti au fost sanctionati administrativ.”

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Comisia Europeana impotriva Rasismului și Intolerantei evidentiaza ca, Tn raportul precedent, a constatat faptul ca exista *"probleme serioase in toata tara cu privire la atitudinea și comportamentul politiei fata de membrii comunitatii rromilor",* condammand cazurile de *"violenta din partea politiei impotriva membrilor comunitatii rromilor, incluzand uzul armelor de foc, ceea ce a dus la raniri grave și uneori mortale"*¹²⁴.

In acest sens, inca prin eel De-al Doilea Raport privind Romania, ECRI propunea infiintarea unui *"mecanism independent de investigatii, care sa analizeze abuzurile politiei și sa fie imputernicit sa ia masuri acolo unde este cazul."*¹²⁵

Comisia se arata ingrijorata fata de faptul ca *„in cursul un raid asupra unei comunitati de romi, efectuat de aprox. 70 de cadre ale politiei și membri ai fortelor speciale, doi oameni, incluzand un minor de 13 ani, au suferit rani prin impuscare"*¹²⁶.

ECRI mai scoate Tn relief si ineficacitatea procedurilor de sanctionare a actelor de abuz si discriminare, la fel ca si Comisia Europeana si Departamentul de Stat al SUA. In acest sens, precizeaza ca, Tn ciuda disponibilitatii procedurilor de investigare disciplinara, autoritatile romane au aratat ca nu au fost inregistrate reclamatii administrative impotriva lucratorilor de politie pentru savarsirea de acte discriminatorii. Drept urmare, ECRI considera ca neinaintarea de reclamatii ar putea reflecta o *lipsa de incredere a publicului larg in capacitatea autoritatilor de a-i pedepsi pe cei care se fac vinovati de astfel de actiuni."*¹²⁷

Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei recomanda autoritatilor romane *"sa infiinteze o institutie responsabila*

Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006, par. 102.
Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006, par. 102.
Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006, par. 105.
Vezi Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006, par. 104.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

cu asigurarea punerii in acord cu principiile ne-discriminarii incluse in „Codul de conduita profesionala” pentru cadrele de politie și in Legea Nr 7/2004 privind „Codul de conduita pentru functionarii publici”. Ea recomanda sa se initieze anchete pentru a se stabili de ce nu s-au depus reclamatii in problema discriminarii impotriva cadrelor de politie sau a fortelor de ordine” (par. 107).

Intre recomandarile ECRI catre Guvernul Romaniei se mai numara organizarea regulata de cursuri de formare privind legislatia antidiscriminare pentru cadrele de politie si fortele de ordine¹²⁸.

Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale precizeaza ca, Tn pofida eforturilor semnificative ale autoritatilor, sunt Tn continuare semnalate cazuri de comportament necorespunzator al lucratorilor de politie fata de romi, incluzand acte de violenta¹²⁹.

Comitetul Consultativ reia tema procedurii interne de investigare a abaterilor disciplinare ale personalului Ministerului Administratiei si Internelor, ale carei carente au fost elocvent prezentate si de Comisia Europeana, ECRI ori Departamentul de Stat al SUA, subliinind faptul ca *”exista ingrijorari ce privesc impartialitatea acestui fel de investigatii”*¹³⁰.

III.3.1.6 - Accesul la educatie

In sectiunea referitoare la educatie, raportul din 2004 al **Comisiei Europene** semnaleaza faptul ca *jata participarii in educatia secundara și terciara și in cazul adultilor nu indica deocamdata o*

¹²⁸ Conform par. 106 din Al Treilea Raport ECRI privind Romania - 2006.

¹²⁹ In acest sens, vezi Opinia FCPNM 2006, articolul 101.

¹³⁰ Articolul 102 din Opinia FCPNM 2006 arata: „In ciuda faptului ca Ministerul de Interne dispune de proceduri de investigare speciale, si de un corp specializat care se ocupa de plangerile privind abuzurile membrilor politiei, si care aplica sanctiuni cand este cazul, Comitetul Consultativ noteaza ca exista ingrijorari ce privesc impartialitatea acestui fel de investigatii.”

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

*imbunatatire semnificativa [...] in cazul grupurilor dezavantajate, in special romii*¹³¹. Raportul din 2005, Tn schimb, consemneaza aspecte pozitive referitoare la Tmbunatatirea accesului romilor Tn sectoarele educatiei si sanatatii.¹³²

In ceea ce priveste **dreptul la educatie**, raportul **Departamentului de Stat** precizeaza ca „[a]nalfabetismul in randul romilor cu varste mai mari de 45 de ani era de aproximativ 45 la suta.” Raportul specifica faptul ca „[u]nele scoli, cum arfi in Cehei, judetul Salaj, Tg. Frumos, judetul Iasi, Geoagiu, judetul Hunedoara, Ardasat, judetul Maramures, Tg. Jiu, judetul Gorj și altele discriminau copiii romi.” in continuare, se mentioneaza ca, Tn urma sesizarilor mai multor organizatii, Tn aprilie (2004), Ministerul Educatiei si Cercetarii a interzis segregarea Tn scoli *”printr-o notificare care nu avea caracter legal obligatoriu”*, si ca organizatiile rome *”fac presiuni pentru emiterea unui ordin in acest sens.”*

Comisia Europeana impotriva Rasismului sj Intolerantei trateaza un aspecte substantiale cu privire la accesul romilor la educatie de calitate aratand unele obstacole si oferind, Tn acelasi timp, sugestii pentru depasirea acestora. Astfel, ECRI subliniaza importanta reflectarii diversitatii culturale a Romaniei si Tn programa scolara, prezentarea justa a contributiilor aduse de minoritati Tn istorie si eliminarea referintelor jignitoare la adresa minoritatilor¹³³.

O alta problema semnalata, segregarea copiilor romi Tn sistemul de invatamant, isi poate gasi rezolvarea, Tn opinia ECRI, prin acordarea de forta juridica Notificarii privind desegregarea¹³⁴, lucru de natura sa duca la implementarea adecvata a acesteia¹³⁵.

¹³¹ Raportul CE 2004, pagina 108;

¹³² Raportul CE 2005, pagina 19;

¹³³ Vezi Raportul ECRI 2006, par. 84: „ECRI insista ca autoritatile romane sa elaboreze o programa scolara care sa reflecte diversitatea culturala a Romaniei si sa vorbeasca despre contributia grupurilor minoritare la istoria tarii la toate nivelurile sistemului scolara. Ea considera in aceasta privinta ca toate referirile ofensatorii la grupurile minoritare trebuie sterse din manualele scoalare. Ea mai recomanda autoritatilor romane sa ia masuri ca programele scoalare sa fie aplicate in toata tara.”

¹³⁴ Respectiv Notificarea nr. 29323/20.04.2004 a Ministerului Educatiei si Cercetarii.

¹³⁵ Conform Raportului ECRI 2006, par. 132.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

In plus, ECRI recomanda autoritatilor romane "sa ia masuri pentru a imbunatati imaginea pe care copiii rromi o au despre ei. Ea considera ca autoritatile romane ar trebui sa asigure predarea cunostintelor despre contributia rromilor la societatea romaneasca in tot cursul istoriei, impreuna cu limba și cultura lor, la toate nivelurile educationale" (par. 134).

Si **Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Natioanale** semnaleaza importanta implementarii si monitorizarii politicilor de desegregare, retinand ca "o atentie prioritara ar trebui acordata implementarii masurilor asupra carora s-a decis privind incetarea procesului de separare a copiilor romi in sistemul educational, și sa se asigure o monitorizare neinterupta a situatiei din acest domeniu." (art. 161).

III.3.1.7 - Accesul la serviciile de sanatate

In ceea ce priveste sanatatea publica, raportul **Comisiei Europene** din anul 2005 mentioneaza ca sistemul de supraveghere ar trebui imbunatatit pentru a se adresa „celor mai vulnerabile grupuri, cum este și minoritatea romilor.”¹³⁶ In continuare, acelasi raport analizeaza politica de ocupare, subliniind nevoia unor eforturi „continue” pentru implementarea efectiva si coerenta a prioritatilor identificate in Raportul Mixt de Evaluare a Prioritatilor Politicilor de Ocupare, incluzand *Integrarea grupurilor minoritatilor etnice, in special romii*, pe piata muncii.¹³⁷

Tot cu privire la accesul romilor la sanatate, raportul **Departamentului de Stat** al SUA semnaleaza ca, in 2004, „au fost facute prea putine progrese” in implementarea protocolului de parteneriat semnat de Ministerul Sanatatii si Partida Romilor in 2001, protocol

Raportul CE din 2005, pagina 53.
Raportul CE din 2005, pagina 54.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

care „stabilește măsurile de cooperare pentru a asigura accesul romilor la sistemul de sanatate.” Raportul mentioneaza ca Romani CRISS si Ministerul Sanatatii „și-au continuat cooperarea”, facand referire la programul de pregatire, cu finantare privata, sustinut Tn parteneriat cu Ministerul Sanatatii, a mediatorilor sanitari romi, Tn 2003, Directiile de Sanatate Publica angajand astfel 160 de mediatori.

III.3.1.8 - Dreptul la locuire

Comisia Europeana reia cele afirmate Tn raportul din luna mai, aratand ca inca exista cazuri de discriminare si violenta institutionala a romilor. In plus, Tn Raportul din septembrie 2006, arata ca aceste situatii se reflecta si Tn domeniul locuirii. Astfel, evacuările fortate ale unor membrii ai minoritatii rome, realizate fara asigurarea unor locuinte alternative si cu o slaba cunoastere a legislatiei Tn vigoare, sunt inca des intalnite Tn practica¹³⁸.

In ceea ce priveste dreptul la locuire, raportul **Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii** se refera la cazuri de evacuare a romilor care *Jocui*au ilegal pe domeniul public in judetele Buzau, Galati și Tulcea” monitorizate de organizatiile care protejeaza minoritatea roma. In continuare, se mentioneaza ca „[n]u a fost initiata nici un fel de actiune privind evacuarea in 2003 a mai multe zed de romi traind ilegal la periferia cartierului Militari din București.”

Raportul din 2005 trateaza mai detaliat situatia locuirii la romi, sub aspectul respectarii drepturilor, prezentand unele cazuri

¹³⁸ In mod specific, se prezinta faptul ca: "Mai sunt inca cazuri de violenta la nivel institutional Indreptate Impotriva minoritatii rome si asalturi asupra minoritatii rome, cum sunt raidurile politiei si evacuările din comunitatile rome, fara oferirea de alternative pentru adapostire. in general, nivelul de constientizare a situatiei si a strategiei guvernamentale pentru minoritatea roma, In special In comunitatile locale care sunt responsabile pentru evacuari, este scazut. Autoritatile locale trebuie sprijinite sa deruleze proiecte de dezvoltare comunitare si sa aduca solutii la problemele privind legalitatea asezarilor minoritatii rome sau a altora.", Raportul CE, spetembrie 2006, pag. 21.

emblematică, cum ar fi evacuarea de către Primăria municipiului Tulcea unui număr de 40 de familii de etnie romă, în pofida faptului că există un proces pe rolul instanței de judecată, ori cazul din Zalău, unde Primăria a evacuat un număr de aproximativ 250 de persoane din locuințe sociale, în puncte termice, care nu asigură condiții minime de trai. Raportul subliniază că, în timp ce Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a dispus sancționarea cu amendă administrativă a Primăriei municipiului Miercurea Ciuc (pentru evacuarea forțată a unui număr de circa 140 de persoane de etnie romă din centrul localității și strămutarea acestora la periferie, într-o zonă de risc de mediu), Guvernul nu a luat măsuri nici în alte cazuri de evacuare, în pofida faptului că societatea civilă romă a semnalat tendința de creștere a numărului acestor situații¹³⁹.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței prezintă problema locuirii la romi, arătând că aceștia locuiesc, adeseori, în condiții substandard, sunt discriminați și evacuați ilegal de către autoritățile locale, uneori în mijlocul iernii, insistând ca autoritățile

¹³⁹ Raportul Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii - 2005 prevede: „În luna mai, 40 de familii romă au fost evacuate în Tulcea, deși instanța judecătorească locală inițială nu se pronunțase încă în privința recursului făcut la decizia de evacuare forțată. Evacuări ale romilor au avut loc și în București, Zalău și alte orașe. În luna ianuarie, procedurile de evacuare din sectorul 1 din București au fost anulate, în urma intervenției oficialilor guvernamentali. Aproximativ 250 de romi evacuați în Zalău în februarie și martie au fost mutați în zone fără apă, încălzire, energie electrică sau canalizare. Pentru a implementa planul orășenesc de renovare a zonei istorice Lipscani, din București, autoritățile i-au evacuat pe românii care locuiau în zonă, oferindu-le ajutor financiar și compensații minime. Deși, în multe cazuri, autoritățile au oferit celor evacuați alte posibilități de cazare, ONG-urile romă au considerat ofertele inadecvate din mai multe motive: vecinătatea cu zonele industriale, condițiile de trai precare sau posibilitatea de izolare de facto de restul societății. Potrivit organizației non-guvernamentale Romani CRISS, numărul evacuarilor a crescut în timpul anului, deși nu au fost publicate statistici oficiale. În luna august, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a amendat primăria din Miercurea Ciuc cu aproximativ 1.350 USD (40 de milioane RON) pentru că a permis evacuarea forțată, în mai 2004, a cea. 140 de romi și strămutarea acestora într-o zonă de risc în apropierea unui centru de prelucrare a deșeurilor. Românii nu aveau alternative de cazare și au continuat să locuiască în zona respectivă. Guvernul nu a mai luat măsuri pentru soluționarea altor cazuri de evacuare aparute în 2004 - cum ar fi cele din Buzău, Galați și Tulcea - sau a cazului din 2003, când aproximativ 12 romi au fost evacuați de la marginea cartierului Militari, din București, unde aceștia locuiau în colibe”.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

romane "sa ia masuri pentru a asigura ca membrii comunitatii romilor sa aiba acces la locuinte decente", iar pe de alta parte ca "sa impuna pedepse impotriva functionarilor locali guvernamentali care se angajeaza in practici discriminatorii impotriva romilor in domeniul locuintelor, printre altele"⁴⁰

III.3.1.9 - Dreptul la munca

Referindu-se la situatia romilor, raportul **Departamentului de Stat** arata ca, Tn conformitate cu informatiile oficiale, „doar 27 la suta din romi aveau locuri de munca stabile și doar jumătate dintre acestea erau considerate ca necesitand specializare.”⁴¹

Comisia Europeana impotriva Rasismului și Intolerantei a insistat ca autoritatile romane sa initieze programe "pentru a asigura integrarea pe termen lung a romilor pe piata locurilor de munca. Ea recomanda sa se stabileasca programe care sa ofere imprumuturi preferentiale și masuri pozitive de incadrare in munca pentru romi" (par. 139).

1.3.1.10 - Dreptul de a alege și de a fi ales

In ceea ce priveste dreptul de alege și de a fi ales, **Departamentul de Stat** face referire la posibilitatea discriminarii unor organizatii ale minoritatilor Tn alegeri, conform legii alegerilor locale aprobate de Parlament, care defineste drept minoritati nationale „doar grupurile etnice reprezentate in Consiliul Minoritatilor Nationale.” Se precizeaza ca legea impune niste „conditii mai stricte pentru participarea la guvernul local”, comparativ cu „grupurile minoritare deja reprezentate in parlament.” Raportul se refera și la Legea privind

⁴⁰Raportul ECRI - 2006, par 146-147.

⁴¹ Raportul de tara pentru Romania privind respectarea drepturilor omului Tn 2004.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

alegerile generale, adoptata Tn septembrie 2004, care „cuprindea o prevedere similara.”

Cu privire la participarea la viata politica a minoritatilor, raportul **Comisiei Europene impotriva Rasismului și Intolerantei** atrage atentia referitor la pericolul la adresa democratiei reprezentat de legislatia electorala discriminatorie ce aduce restrictii nejustificate dreptului persoanelor apartinand minoritatilor nationale de a-si alege reprezentantii¹⁴².

ECRI le cere autoritatilor romane "sa modifice Articolul 7 din Legea Nr 67/2004 privind alegerile locale, pentru a da posibilitatea minoritatilor nationale de a-si alege reprezentantii la nivel local in aceleasi conditii ca populatia majoritara, in deplina concordanta cu principiile democratice ale pluralismului politic și libertatii de alegere" (par. 42).

¹⁴² Al Treilea Raport ECRI „Rezumat Executiv - Legea electorala supune organizatiile minoritare care nu sunt deja reprezentate in parlament unor cerinte de eligibilitate pentru alegerile locale de neacceptat intr-o societate democratica.”...

„Paragraf 24 - Unui dintre efectele acestor conditii este ca ele obstructioneaza dreptul minoritatilor nationale de a-si alege reprezentantii. ECRI considera ca minoritatile nationale sunt puse in dezavantaj fata de majoritatea populatiei, care este libera sa-si aleaga conducatorii politiei la toate nivelurile.”...

„Paragraf 25 - ECRI insista ca autoritatile sa elimine sau sa modifice orice prevederi ale acestei legi care ar putea sa obstructioneze dreptul minoritatilor nationale de a-si alege reprezentantii politiei la nivel local.”

III.3.2 - Teme tratate singular

III.3.2.1 - Activitatea activiștilor pentru drepturile omului

Departamentul de Stat al SUA, în raportul din 2005, a semnalat un fapt de maximă îngrijorare, și anume cu privire la posibilitatea hărțuirii de către poliție a activiștilor de drepturile omului, în vederea intimidării acestora: *"Uneori, poliția a intimidat și a hărțuit activiști ai organizațiilor non-guvernamentale. De exemplu, în lunile iunie și iulie, un reprezentant rom al ONG-ului Romani CRISS a fost, se pare, hărțuit în mod repetat de către poliție și de autoritățile locale, pe când acesta monitoriza un caz de evacuare a unui grup de romi din Zalău, caz aflat în desfășurare (vezi secțiunea 1.f). Reprezentantul a primit telefoane repetate de amenințare, a fost vizitat de poliție la domiciliu și a fost fals informat cu privire la acuzațiile care i se aduc. Romani CRISS a susținut că hărțuirea avea, în mod evident, scopul de a-l intimida și de a-l împiedica să continue monitorizarea cazului."* Acest lucru subliniază disfuncționalitățile în aplicarea principiilor statului de drept în România, și în sensul implementării garanțiilor constituționale în materie.

Activitatea de monitorizare a violărilor drepturilor omului în ceea ce privește persoanele aparținând minorității romă de către Romani CRISS în 2004 este sumară în raport: *"Romani CRISS a continuat să monitorizeze cazuri de presupuse violări ale drepturilor omului în zece județe și în București. Observatorii pentru drepturile omului au urmărit un număr de 12 cazuri documentate în 2003 și au identificat 27 de noi cazuri în aceste județe. Din 27 de cazuri, 20 implicau discriminări, în timp ce 7 erau cazuri de violență sau abuz împotriva romilor",* subliniind caracterul de continuitate al activității de monitorizare, în raportul din 2005¹⁴³.

¹⁴³ Raportul Departamentului de Stat din 2005 prevede: *"ONG-ul Romani CRISS a continuat să monitorizeze cazuri de încălcare a drepturilor omului în 10 județe și în București. În primele nouă luni ale anului, au fost identificate 19 cazuri de violență sau abuz al romilor, inclusiv abuz al poliției și segregarea în școli."*

111.3.2.2 - Casatoriile timpurii

Referitor la casatoriile timpurii, raportul **Departamentului de Stat** din 2005 subliniaza ca, *"deși ilegale, casatoriile între copiii romi minori au continuat să fie un lucru obișnuit. În octombrie 2003, guvernul a ordonat unei fete romă de 12 ani și unui baiat rom de 15 ani să se separe și să înceteze orice relații intime între ei, după ce casatoria lor a fost îndelung mediatizată."* Raportul continua precizand ca grupurile pentru drepturile omului și mass media au raportat ca *"astfel de casatorii au continuat frecvent, fara știrea sau interventia autoritatilor."*

111.3.2.3 - Stereotipurile și mass-media

În ceea ce privește reflectarea romilor de către mass-media, raportul **Departamentului de Stat** citează un studiu din 2003 al Agenției de Monitorizare a Presei care susținea ca *„aproximativ 80 la suta din știrile de televiziune având ca subiect românii se refereau la evenimente generatoare de conflicte, cum ar fi migrația ilegală și raiduri ale poliției în comunitățile de romi, și foloseau imagini reflectând stereotipuri."*

În a Doua Opinie privind România, **Comitetul Consultativ al Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale**, solicită autorităților române să accelereze activitățile regulate în ceea ce privește constientizarea populației, a clasei politice și a mass-media cu privire la respectarea diversității și *"în particular, să contracareze prejudecățile negative existente cu privire la românii"* (art. 94), având în vedere și faptul că românii continua să se confrunte cu *"atitudini marcate de stereotipuri negative și de prejudecati, din partea populației neromă"*, în pofida unor progrese realizate în acest domeniu (art. 88).

111.3.3.4 - Combaterea extremismului

Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței atrage atenția cu privire la pericolul reprezentat de mișcările

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

extremiste si deplange lipsa de vointa a reprezentilor autoritatilor publice de a aplica legea. Astfel, ECRI exemplifica prin faptul ca Tn Romania functioneaza o organizatie fascista, fara a suporta rigorile legii, desi a fost adoptat cadrul legislativ care sanctioneaza asemenea comportamente. Astfel, organizatia Tn cauza, *"a propus o <solutie pentru minoritati> in Romania, indreptata impotriva rromilor, evreilor și a minoritatii maghiare."*

Desi aceste actiuni au fost semnalate autoritatilor publice de catre o alta organizatie, autoritatile au *"inaintat publicatiile catre alta organizatie non-guvernamentala, care a confirmat ilegalitatea lor. ECRI noteaza ca autoritatile au hotarat sa ia masuri numai dupa primirea acestei confirmari. Desi organizatie nu este cunoscuta pe scara larga, ea lipeste afise in Bucuresti, in special in campusurile universitare, pentru a recruta noi membri."*¹⁴⁴

Drept urmare, aplicarea dispozitiilor Ordonantei de Urgenta nr. 31/2002 nu se realizeaza Tn practica de care autoritati, ramanad astfel nesanctionate fapte cum ar fi afirmatiile rasiste sau declaratiile care ar putea sa provoace ura rasiala.¹⁴⁵

¹⁴⁴Raportul ECRI - 2006, par. 10.

¹⁴⁵Raportul ECRI - 2006, par. 10.

Concluzii

Deseori, romii sunt victime ale infractiunilor motivate rasial si sunt semnalate, din ce Tn ce mai des, noi forme de ostilitate, respingere si discurs rasist, inclusiv pe Internet. Efectele rasismului si ale discriminarii afecteaza accesul romilor la angajare, educatie, locuire si sanatate.

Exista o nevoie clara si substantiala de constientizare la nivelul populatiei si cu precadere la nivelul institutiilor publice, cu privire la prejudecati si stereotipuri impotriva romilor, cu privire la anti-discriminare.

Educatia

Ca rezultat al segregarii, Tn scolile Tn care invata copii romi sau copii saraci, exista un nivel inferior Tn ceea ce priveste calitatea pregatirii corpului profesoral si conditiile de invatare, cu efecte directe asupra **calitatii educatiei oferite**. Accesul la o educatie de calitate pentru copiii romi reprezinta o problema complexa care necesita o abordare comprehensiva si de lunga durata.

Diversitatea culturala reprezinta o premisa a invatamantului de calitate si existenta unor relatii sociale etnie diverse Tn interiorul scolii/clasei poate avea un impact pozitiv asupra dezvoltarii personale a copiilor, atat romi, cat si neromi.

Autoritatile romane trebuie sa se asigure ca, la toate nivelurile educationale, se predau informatii despre contributia romilor la societatea romaneasca Tn tot cursul istoriei, impreuna cu limba si cultura romilor.

Locuinte

9

In Romania este necesara constientizarea publicului larg, dar mai ales a reprezentantilor autoritatilor locale, cu privire la dimensiunea legala a locuirii, si anume abordarea dreptului la locuire ca drept fundamental al omului.

Statutul legal precar al asezarilor constituie un factor major de vulnerabilitate a romilor la acte de abuz si discriminare Tn domeniul locuirii. Regresul politicilor guvernamentale constituie un motiv de ingrijorare, Tn contextul Tn care dreptul la locuire al romilor este deseori incalcat de autoritati.

Supravegherea mult mai stricta a implementarii legislatiei romane existente Tn ceea ce priveste evacuarile, rasismul de mediu, accesul la locuinte sociale ori desfiintarea constructiilor trebuie sa devina o prioritate.

Politie

9

Exista disfunctionalitati ale sistemului de investigatie interna Tn cadrul MAI, semnalate atat de organizatiile din Romania, cat si de institutiile internationale, care arata ca "nesanctionarea politistilor a fost o problema"¹⁴⁶. De asemenea, sunt semnalate "ingrijorari ce privesc impartialitatea acestui tip de investigatii"¹⁴⁷ si "lipsa de incredere a publicului larg Tn capacitatea autoritatilor de a-i pedepsi pe cei care se fac vinovati de astfel de actiuni"¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii, Raportul de tara pentru Romania privind respectarea drepturilor omului.

¹⁴⁷ Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru privind Protectia Minoritatilor Nationale, a Doua opinie privind Romania, art. 102.

¹⁴⁸ Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei, Al Treilea Raport despre Romania, par. 104.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

De asemenea, imparțialitatea și profesionalismul activității poliției nu pot fi asigurate câtă vreme înalți oficiali ai Ministerului Administrației și Internelor se pronunță public cu privire la legalitatea intervențiilor, înainte de finalizarea vreunei anchete.

Un prim pas pe care MAI l-ar putea face ar fi înființarea unui organism independent de investigare, care să nu fie alcătuit exclusiv din polițiști, care să respecte principiul transparenței și să poată derula o anchetă efectivă, conform standardelor constituționale și internaționale, în conformitate cu recomandările Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței.

Strategia

Dacă Guvernul a reușit să dezvolte și să adopte strategii naționale pentru îmbunătățirea situației romilor, sunt lipsuri substanțiale cu privire la implementarea lor efectivă la nivel local. Un sector particular de îngrijorare este absența de mecanisme structurale/ instituționale care să ofere sprijin durabil programelor de integrare pentru romi și sinti. Alte probleme sunt finanțarea insuficientă, lipsa voinței politice la nivel național și apatia sau neglijența în a implementa poliția la nivel municipal sau local.

Fiecare politică națională sau strategie de implementare ar trebui să fie parte dintr-o abordare echilibrată care să combine perspective de drepturile omului cu poliția socială, sustenabile pe termen mediu și lung și să mărească implicarea decizională a romilor în politicile care li se adresează.

În domeniul discriminării s-a constatat faptul că Guvernul a renunțat la unele măsuri prevăzute în prima variantă a strategiei, micșorându-și astfel responsabilitățile față de acest fenomen într-o perioadă în care fenomenul ia amploare.

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Mai mult, putem spune ca Guvernul nu descurajeaza eventualele comportamente rasiste ale functionarilor publici prin scoaterea din Strategie a articolelor referitoare la discriminarea institutionala.

Este necesara o implicare mai mare a guvernului Tn monitorizarea implementarii Strategiei. O sugestie arfi contractarea de catre Guvern a unor experti independent! (sau prin organismele lor) pentru a evalua implementarea Strategiei (pe un anumit domeniu). Astfel va exista un raport independent. De asemenea, este necesar sa se elaboreze indicatori clari pentru masurile din Strategie ce vizeaza direct discriminarea.

Participarea romilor

Un principiu care trebuie consolidat Tn Romania este cresterea participarii active a romilor Tn procesul de elaborare si implementare a politicilor si a strategiilor de implementare ale acestora. Este esential sa se asigure o participare reala a romilor la luarea deciziilor care le afecteaza stilul de viata. Se poate constata iarasi o incercare de a inlatura ONG-urile din procesul de implementare a Strategiei, prin faptul ca nu exista mecanisme clar stipulate de consultare intre Guvern, ANR si ONG-uri si prin faptul ca ele au fost scoase din Comitetul Mixt.

Initiative internationale

Organizatiile internationale au un rol important, mai ales Tn lupta impotriva rasismului, discriminarii. Aproape Tn toate tarile europene inca se mai manifesta comportamente intolerante, deseori extremiste fata de romi.

Nu exista o sincronizare Tntre initiative care au ca grup tinta romii, fiecare fiind legata de propriul mandat si, uneori, aceste mandate due la repetare, dublare si foarte rar la coordonare.

Comisia Europeana, Tn raportul comprehensiv din 2005 privind Romania, atrage atentia asupra faptului ca „*autoritatile romane ar trebui sa demonstreze, la toate nivelurile, ca statul aplica o politica de toleranta zero contra rasismul indreptat impotriva romilor sau impotriva oricarei alte minoritati sau grup, și ca aceasta politica este implementata in mod efectiv*”¹⁴⁹.

Desi acest lucru a fost cerut Tn mod explicit de CE Tn raportul de monitorizare din 2005, Tn septembrie 2006, Comisia concluzioneaza ca, "*autoritatile romane nu au demonstrat inca la toate nivelurile aplicarea unei politiei de toleranta-zero privind rasismul impotriva minoritatii rome*"¹⁵⁰.

Pentru perioada ramasa pana la aderare, Comisia Europeana, desi consemneaza realizarea unor progrese, inca mai identifica domenii de ingrijorare, afirmand ca va initia masuri adecvate pentru asigurarea functionarii corespunzatoare a UE, "*daca cele doua state nu vor adopta masuri imediate de corectare. Ambele state sunt puternic incurajate sa utilizeze in mod corespunzator lunile ramase pana la aderare, in vederea rezolvarii aspectelor ramase*"¹⁵¹.

Se mai arata si faptul ca, Tn domeniul protectiei drepturilor omului, monitorizarea Romaniei va continua si dupa aderarea la Uniunea Europeana, acest lucru urmand a fi realizat de catre Centrul de Monitorizare cu privire la Rasism si Xenofobie.¹⁵²

Comisia Europeana Tmpotriva Rasismului sj Intolerantei se arata ingrijorata de faptul ca "*situatia romilor ramane problematica*",

¹⁴⁹ Raportul Comisiei Europene de monitorizare a Romaniei - octombrie 2005, pag. 19.

¹⁵⁰ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 21. "

¹⁵¹ Raportul CE, septembrie 2006, pag. 3.

¹⁵² Raportul Comisiei Europene septembrie 2006, pag. 7 - "*pentru anumite aspecte legate de drepturile omului, Centrul de Monitorizare cu privire la Rasism si Xenofobie (CMRX) va continua monitorizarea dupa aderarea celor doua tari cu privire la lupta impotriva rasismului si discriminarii legate de acesta si cu privire la sprijinul integrarii pozitive ale comunitatilor de minoritati.*"

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

aratand ca romii se confrunta cu discriminarea "in domenii precum ocuparea locurilor de munca, educatia și accesul la locurile publice, locuinte și asistenta medicala".¹⁵³

ECRI releva faptul ca romii sunt „principalele victime ale discriminarii in societatea romaneasca”, fiind cu atat mai necesara implementarea adecvata si integrala a politicilor guvernamentale in domeniul imbunatatirii situatiei romilor, in parteneriat cu organizatiile non-guvernamentale.¹⁵⁴

Comitetul Consultativ al Conventiei Cadru pentru Protectia Minoritatilor Nationale concluzioneaza ca „in ciuda numeroaselor initiative luate de Guvern, majoritatea romilor continua sa se confrunte cu dificultati serioase și manifestari discriminatorii in diferite domenii, precum piata locurilor de munca, locuinte, sanatate și educatie” (art. 204).

¹⁵³ Raportul ECRI - 2006, par. 117.

¹⁵⁴ Raportul ECRI -2006, Rezumat Executiv

Protectia legala impotriva discriminarii și politicile publicate fata de romi

Protecția legală împotriva discriminării și politicile publicate față de romi